ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Η ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΩΝΩΝ

Πηγή εικόνας: προσωπικό αρχείο

Αθήνα, Μάρτιος 2013

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος……..4

Εισαγωγή……5

Λίγα λόγια για την πτυχιακή……..…….…5

Λίγα λόγια για το ερωτηματολόγιο……...7

Κεφάλαιο 1ο - Μετανάστευση…….10

1.1-Γενικά για μετανάστευση.....10

1.1α- Τι είναι μετανάστευση……10

1.1β-Προσεγγίσεις για την μετανάστευση……....13

1.2-Μετανάστευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση…..……15

1.3-Μετανάστευση στην Ελλάδα.……17

1.3α-Εθνικότητες-συγκεντρώσεις μεταναστών……17

1.3β-Επαναπατρισμοί Ελλήνων……23

1.4-Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική…….25

Κεφάλαιο 2ο - Πολωνοι μετανάστες στην Ελλάδα…….……...30

2.1-Λίγα λόγια για την Γεωγραφία της Πολωνίας……...30

2.2-Πολωνοί στην Ελλάδα-Στοιχεία……...…35

2.2α-Πέντε φάσεις μετανάστευσης……...…35

2.2β-Πρώτα ρεύματα……36

2.2γ-Μαζικές αφίξεις και αιτίες μετανάστευσης των Πολωνών……...40

2.2δ-Συγκέντρωση Πολωνών στην Ελλάδα……..…..48

2.2ε-Ηλικίες Πολωνών μεταναστών…….50

2.3-Πολωνοί μετανάστες και εργασία……..…..52
2.3α-Γενικά στοιχεία της εργασίας των Πολωνών μεταναστών στην Ελλάδα……52
2.3β-Απασχόληση των πρώτων ρευμάτων Πολωνών μεταναστών……...54
2.3γ-Κλάδοι που συγκεντρώνουν Πολωνούς μετανάστες……57
2.3δ-Ασφάλιση Των Πολωνών μεταναστών……..….66
2.4-Εκπαιδευτικό επίπεδο Πολωνών μεταναστών στην Ελλάδα……...……...…67
2.5-Ένταξη των Πολωνών μεταναστών στην Ελλάδα……....71
2.5α-Στοιχεία προσαρμογής των Πολωνών στην Ελλάδα……71
2.5α1-Γενικά στοιχεία προσαρμογής……..71
2.5α2-Πολωνικά σωματεία στην Ελλάδα……75
2.5α3-Πολωνικά ΜΜΕ-Έντυπα και ηλεκτρονικά…….76
2.5α4-Πολωνική εφημερίδα……..77
2.5α5-Πολωνικό σχολείο……....79
2.5β-Μονιμότητα των Πολωνών μεταναστών στο Εξωτερικό.80
2.5γ-Συμμετοχή των Πολωνών στον πολιτικό χώρο……81
Κεφάλαιο 3ο-Συμπεράσματα……...82
ΠΗΓΕΣ……..……..85
ΒΙΒΛΙΟ……85
ΑΡΘΡΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ……...87
ΤΕΥΧΗ……87
ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ……88
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ……91

Πρόλογος

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματεύεται τις διαδικασίες περί ένταξης και εγκατάστασης των μεταναστών στην Ελλάδα. Η μελέτη περίπτωσης αφορά ειδικά τους μετανάστες με Εθνικότητα από την Πολωνία.

Η μελέτη αυτή είναι χωρισμένη σε έξι κύριες ενότητες χωρισμένες σε κύριες και δευτερεύουσες, όπου χρειάζονταν, υποενότητες.

Αρχικά ξεκινάει με την "Εισαγωγή", όπου περιγράφει λίγα λόγια για την εργασία και για το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για την καλύτερη εξαγωγή συμπερασμάτων που αφορούσαν την εν λόγω έρευνα. Στην συνέχεια παρατίθενται τρία κεφάλαια που αποτελούν τον πυρήνα της εν λόγω πτυχιακής εργασίας.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μία αναφορά επάνω στο κοινωνικό φαινόμενο που πραγματεύεται αυτή η εργασία-την μετανάστευση-καθώς και αρκετά στοιχεία του φαινομένου αυτού που έχουν σχέση με την χώρα που ασχολείται η εργασία αυτή με σκοπό να γίνει πιο κατανοητή στον αναγνώστη η σύγκριση με την μελέτη περίπτωσης αυτής της πτυχιακής.

Στο δεύτερο κεφάλαιο βρίσκεται όλη η ουσία αυτής της εργασίας αφού αναλύει την μελέτη περίπτωσης των Πολωνών μεταναστών στην Ελλάδα. Παρουσιάζονται στοιχεία που αφορούν την κοινωνική αυτή ομάδα, τα συγκρίνει με στοιχεία που αφορούν όλο αυτό το κοινωνικό φαινόμενο που παρουσιάζονται στην Ελλάδα και την κάνει γνωστή στον αναγνώστη μέσω της-όσο γίνεται τουλάχιστον-λεπτομερέστερης καταγραφής της.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που απορρέουν από τα δύο κυρίως προηγούμενα κεφάλαια.

Ακολουθεί η ενότητα με τις πηγές στις οποίες βασίστηκε ο συγγραφέας για την πραγματοποίηση της εργασίας αυτής.

Τέλος παρουσιάζονται στο παράρτημα τρεις χάρτες καθώς και το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για αυτή την εργασία.

Εισαγωγή

Λίγα λόγια για την πτυχιακή

Η πτυχιακή αυτή εργασία αναφέρεται σε ένα φαινόμενο που ειδικά τα τελευταία χρόνια απασχόλει όλο και περισσότερο τον κόσμο. Την μετανάστευση. Ειδικά στις μέρες μας παρατηρείται όλο και μεγαλύτερα κομμάτια πληθυσμών να μεταναστεύουν από μία χώρα σε μία άλλη για ένα καλύτερο μέλλον. Δεν είναι δε τυχαίο που το ευαίσθητο αυτό θέμα χρησιμοποιείται ακόμα και για πολιτική προπαγάνδα σε πολλές χώρες ακόμα και στη δικιά μας. Η εργασία αυτή εξετάζει την περίπτωση των Πολωνών μεταναστών στην Ελλάδα, ένα σημαντικό κομμάτι μεταναστών στην χώρα μας και από τα παλαιοτέρα ρεύματα σε σχέση με τους μετανάστες που κατοικούν εδώ στις μέρες μας. Ο στόχος της εργασίας αυτής είναι να γίνει αυτή η μικρή κοινωνία Πολωνών μεταναστών πιο γνωστή μέσω μιας καταγραφής της, να μελετήσει το κατά πόσο εντάχθηκαν ή ενσωματώθηκαν αυτοί οι άνθρωποι στην ελληνική πραγματικότητα και τι δυσκολίες αντιμετώπισαν αυτοί οι άνθρωποι ερχόμενοι εδώ και κατά την προσαρμογή τους σε μία ξένη χώρα μακριά από τη γενέτειρα τους, να εξετάσει κατά πόσο βοήθησαν αυτοί οι άνθρωποι την ελληνική οικονομία και να αποτελέσει πηγή προβληματισμού για τις συνθήκες που ωθούν έναν άνθρωπο στο να φύγει μακριά από την πατρίδα του και τα αγαπημένα του πρόσωπα, αποτελώντας ταυτόχρονα τροφή για σκέψη για έναν ενδιαφερόμενο που θέλει να ασχοληθεί με το μεταναστευτικό πρόβλημα και τις γενεσιουργούς αιτίες του, αφού η εν λόγω εργασία δεν πραγματεύεται αυτό το πράγμα.

Ο λόγος επιλογής αυτού του θέματος για την εργασία ήταν το ενδιαφέρον του συγγραφέα επάνω σε κοινωνικά θέματα όπως είναι και αυτό της μετανάστευσης. Συγκεκριμένα η κοινωνική αυτή ομάδα των Πολωνών μεταναστών κέντρισε το ενδιαφέρον, αφού είναι χρόνια στη χώρα μας και ελάχιστοι Έλληνες γνωρίζουν ότι είναι αρκετά πολυπληθείς σε σχέση με τις άλλες μεταναστευτικές ομάδες. Επίσης οι οργανωμένες κοινότητες τους αποτελούν βοήθημα για κάθε ενδιαφερόμενο στην εύρεση υλικού χρήσιμου για την υλοποίηση της πτυχιακής. Επίσης η συνομιλία με αυτά τα άτομα και η αναζήτηση στοιχείων πάνω στον τρόπο ζωής τους, εκτός από την πηγή γνώσης και αντίληψης που αντικειμενικά θα προσέφερε, αποτέλεσε πρόκληση για τον

συγγραφέα της εργασίας στο να αποτυπωθούν συμπεράσματα χρησιμοποιώντας και προσωπική πείρα πάνω στην γνωριμία του με ένα μικρό κομμάτι αυτών των ανθρώπων. Γιατί είναι αλλιώς να γράφεις και να εξάγεις συμπεράσματα πάνω σε ένα κοινωνικό θέμα μόνο με πηγές βιβλιογραφία και ιστότοπους και αλλιώς και μέσω άμεσης επαφής με άτομα τα οποία αφορά το εν λόγο θέμα.

Για την υλοποίηση της πτυχιακής αυτής εργασίας χρησιμοποιηθήκαν πηγές[1] από το διαδίκτυο, επιλεγμένη βιβλιογραφία, διάφορες έρευνες που έχουν γίνει κατά καιρούς για το εν λόγω θέμα όπως παραδείγματος χάρη η τριετή έρευνα του προγράμματος IAPASIS[2], καθώς και μία νέα έρευνα, με ερωτηματολόγιο που έγινε το διάστημα Σεπτεμβρίου-Οκτωβρίου 2012 στα πλαίσια αυτής της εργασίας σε ένα μικρό κομμάτι (50 άτομα) αυτών των ανθρώπων.

[1] Οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικά στο τέλος σε ξεχωριστό κεφάλαιο.

[2] Τριετής Διακρατικό Πρόγραμμα IAPASIS μέσω του οποίου «διερευνήθηκαν ιδιαιτέρως σημαντικά θέματα για τις άτυπες διοικητικές πρακτικές και τις μεταπτώσεις των μεταναστευτικών στρατηγικών στη χώρα μας», όπως διευκρίνισε στην εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ(*09-03-2003*) η κ. Κασιμάτη (καθηγήτρια Κοινωνιολογίας και διευθύντρια του Κέντρου Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής), η οποία είναι η επιστημονική υπεύθυνη για την Ελλάδα. Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ήταν διάρκειας τριών χρόνων(Φεβρουάριος 2000-Φεβρουάριος 2003),για τις χώρες Αγγλία. Γερμανία, Ιταλία και Ελλάδα.
(Κ. Κασιμάτη(επιμ.)(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg), σελ. 16.)

Λίγα λόγια για το ερωτηματολόγιο

Για τη συγγραφή της πτυχιακής αυτής εργασίας έγινε χρήση ερωτηματολογίου. Η έρευνα πεδίου πραγματοποιήθηκε το διάστημα Σεπτέμβρη-Οκτώβρη του 2012 κατά κύριο λόγο στην περιοχή των Αχαρνών γύρω από την πλατεία Βάθης και της οδού Μιχαήλ Βόδα οπού όπως αναφέρθηκε και παραπάνω-όταν αναφέρθηκαν ειδικές συγκεντρώσεις μεταναστών στην Αθήνα-εδώ και πολλά χρόνια έχει δημιουργηθεί μια κοινότητα[3] καθολικών Πολωνών και Αλβανών μεταναστών, που ζούνε στη χώρα μας πολλά χρόνια, ζορίστηκαν στην αρχή αλλά τώρα έχουν ενταχθεί πλήρως, άνοιξαν μαγαζιά κι έψαξαν απασχόληση στην περιοχή[4]. Όπως και το παρακάτω μαγαζί της φωτογραφίας.

Πηγή φωτογραφίας: Προσωπικό αρχείο

[3] Οι κοινότητες (*communities*) εμφανίζονται εκεί που αναπτύσσεται σε ένα βαθμό κοινωνική συνοχή στη βάση της αλληλεξάρτησης, η οποία με τη σειρά της παράγει ομοιομορφία εθίμων, προτιμήσεων, τρόπων σκέψης και ομιλίας. Οι κοινότητες είναι κόσμοι που "θεωρούνται αυτονόητοι" και ορίζονται από διάφορες ομάδες οι οποίες μπορεί να προσδιορίζονται με βάση την τοπικότητα, το σχολείο, την εργασία ή τα μέσα επικοινωνίας.
(Θ. Μαλούτας(επιμ.)(2009), Κοινωνική Γεωγραφία των πόλεων, (Αθήνα: Σαββάλας), σελ 345.)

[4] Ε. Καζαλόττι(2010), «Φεύγουν και οι μετανάστες», http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=222870.

Μια «μικρή Βαρσοβία» όπως την αποκαλούν οι ίδιοι. Εφαρμόστηκε ποσοτική μέθοδος με τη χρήση της δειγματοληπτικής ερευνάς με 50 τυποποιημένα ερωτηματολόγια (τα 45 στην περιοχή που αναφέρεται παραπάνω τα άλλα 5 μοιράστηκαν σε γνωστούς που γνώριζαν ανθρώπους που αφορούσαν την ερευνά). Η επιτόπια αυτή έρευνα[5] πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο του διαθέσιμου δείγματος. Στην πλειοψηφία τους(33/50) οι ερωτώμενοι ήταν κυρίως αυτοαπασχολούμενοι ιδιοκτήτες μικρών καταστημάτων οι οποίοι έχουν διαμορφώσει την οδό αυτή σαν μία μικρή πολωνέζικη αγορά. Οι επιγραφές των καταστημάτων είναι στην πολωνική γλώσσα πράγμα που δείχνει ότι την αγορά αυτή την 'έστησαν' κατά κύριο λόγω ώστε να εξυπηρετούνται καλύτερα οι ομοεθνείς τους. Όμως δεν εξυπηρετούνται μόνο αυτοί. Όπως αναφέρει η Αγνή Σάινερ, ιδιοκτήτρια ενός εστιατορίου στην οδό το οποίο και άνοιξε το 2003(και δασκάλα βιολιού στο Πολωνικό σχολείο του Χολαργού), «είχα την τύχη να κάνω το τραπέζι στον κ. Γιώργο Παπανδρέου και στον πρώην πρόεδρο της πολωνικής Δημοκρατίας Αλεξάντερ Κφασνιέφκι. Οι πελάτες μου είναι κατά 70% Πολωνοί και 30% Έλληνες» [6]. Βλέπουμε λοιπόν πως στην περιοχή εξυπηρετούνται και Έλληνες ακόμα και επώνυμοι.

Πηγή φωτογραφίας: Προσωπικό αρχείο

[5] Θ. Ιωσιφίδης ,Μ. Σπυριδάκης(2006) ,*Ποιοτική κοινωνική έρευνα, (*Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ), σελ. 177.

[6] Μ. Λίλα(2008), «Η πολυεθνική της νυχτερινής διασκέδασης» , http://www.tanea.gr/ellada/article/?aid=1409120.

Οι τύποι των ερωτήσεων που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα ήταν κλειστές και ανοιχτές ερωτήσεις. Στις κλειστές ερωτήσεις χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος Λίκερτ και η μέθοδος Γκατμαν[7]. Ο λόγος που επιλέχθηκε το συγκεκριμένο δείγμα από όλους τους Πολωνούς μετανάστες στην Αθήνα ήταν η ευκολία της εύρεσής τους λόγω του ότι ήταν συγκεντρωμένοι στην ίδια περιοχή. Παρόλαυτα για την πραγματοποίηση της έρευνας συναντηθήκαν δυσκολίες λόγω της καχυποψίας των ερωτώμενων απέναντι στον συνεντευκτή, όντας αυτός ένα πρόσωπο που δεν γνώριζαν. Μία δικαιολογημένη καχυποψία από τη μεριά τους επειδή ο μετανάστης δεν μπορεί να ξέρει από την αρχή αν αυτά τα ερωτηματολόγια δεν χρησιμοποιηθούν τελικά και εναντίων του. Βέβαια το ότι επρόκειτο για μία καθαρά επιστημονική έρευνα στα πλαίσια μίας πτυχιακής εργασίας καθώς και το ότι το πανεπιστήμιο(ο συνεντευκτής έδειχνε πρώτα και κύρια, την πανεπιστημιακή του ταυτότητα στους ερωτώμενους), μπορεί να εγγυηθεί ασφάλεια και πλήρης ανωνυμία των ερωτώμενων σε σχέση με κέντρα δημοσκοπήσεων, αποτέλεσε καταλύτη για τον συνεντευκτή να πείσει μια ομάδα από αυτούς τους μετανάστες να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο[8]. Τελικά τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν τα περισσότερα απευθείας από τους ερωτώμενους, κάποια από τον συνεντευκτή καθώς οι ερωτώμενοι του υπαγόρευαν τις απαντήσεις τους και κάποια ελάχιστα, στάλθηκαν απαντημένα με παρεμβολή τρίτων προσώπων[9].

Αριστερά η οδός Μιχαήλ Βόδα
Πηγή φωτογραφίας: Προσωπικό αρχείο

[7] Ν. Κυριαζή(2009) ,*Η κοινωνιολογική έρευνα,* (Αθήνα: Ελληνικά γράμματα) σελ.70-82.

[8] C.Javeau, K. Τζαννόνε-Τζώρτζη,(επιμ.)(1996), *Η έρευνα με ερωτηματολόγιο*, (Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δάρδανος), σελ. 35.

[9] Ο.π σελ 120.

Κεφάλαιο 1ο-Μετανάστευση

1.1-Γενικά για μετανάστευση

1.1α-Τι είναι μετανάστευση

Στην ιστορία της ανθρωπότητας διάφοροι λαοί ή αντιπρόσωποι διαφόρων λαών αναγκάστηκαν να αφήσουν την πατρίδα τους και να βρουν καταφύγιο σε άλλες χώρες. Τι είναι όμως μετανάστευση;

Σύμφωνα με τον ορισμό του Διεθνούς οργανισμού μετανάστευσης(ΔΟΜ), μετανάστευση είναι η διαδικασία μετακίνησης είτε διαπερνώντας διεθνή σύνορα είτε μέσα στην επικράτεια ενός κράτους και αφορά πρόσφυγες, εκτοπισμένα άτομα, ξεριζωμένα άτομα και οικονομικούς μετανάστες.(International Migration Organization 2005:460) [10].

Ένας άλλος πιο απλοϊκός ορισμός είναι: «Η αλλαγή τόπου κατοικίας ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων από έναν τόπο σε έναν άλλο (μετεγκατάσταση)» [11].
«Παρότι το μεταναστευτικό φαινόμενο αποτελεί μείζων αντικείμενο μελέτης και προβληματισμού-τόσο σε επίπεδο επιστημονικής ανάλυσης, όσο και πολιτικής διαχείρισης- η αντιμετώπιση του υπονομεύεται συχνά από μύθους και παρανοήσεις. Είναι γεγονός άλλωστε ότι η διαχρονική, διεθνική και πολυδιάστατη φύση του φαινομένου, αλλά και το εύρος των επιπτώσεων του(οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών, πολιτισμικών) το καθιστούν εξαιρετικά σύνθετο και δη σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης. Λόγω αυτής ακριβώς της πολυπλοκότητας, η διεθνής κοινότητα δεν

[10] Τ. Καβουνίδη, Β. Καρύδης, Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Λ. Στυλιανούδη, (επιμ.), *Μετανάστευση στην Ελλάδα* Τόμος Β, (Αθήνα: ΙΜΕΠΟ), σελ.14.

[11] Σημειώσεις από το μάθημα "Ευρωπαϊκή Μετανάστευση" της Ελένης Βασιακώστα (Καθηγήτρια του πανεπιστημίου του St.Andrews) αναρτημένες στο site: walk2geographies.wordpress.com/2010/06/17/μετανάστευση-σημειώσεις/

έχει κατορθώσει να επιτύχει την απαραίτητη συναίνεση για συντονισμένη δράση και διαχείριση, ενώ αμφιθυμία παρατηρείται και αναφορικά με την ένταξη του φαινομένου στο γνωστικό πεδίο των Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων»[12].

«Θα λέγαμε ότι όλοι ήμαστε μετανάστες. Αν αναζητήσουμε τις οικογενειακές μας ρίζες, θα βρούμε προγόνους που έχουν βιώσει τουλάχιστον μια μετοίκηση ή μη μετακίνηση. Συνεπώς είναι αδύνατο να υποστηριχθεί η συνέχειά μας στη μακρά διάρκεια του συγκεκριμένου χώρου. Δικαίως, λοιπόν, η μετανάστευση, ως φαινόμενο που επισπεύδει και επιφέρει δραματικές αλλαγές σε συλλογικό η ατομικό επίπεδο βίωσης του χώρου ή απόδοσης ταυτοτήτων, προσέλκυσε την προσοχή όλων των κοινωνικών επιστημών (ανθρωπολογίας, ιστορίας, κοινωνιολογίας, ψυχολογίας, ανθρωπογεωγραφίας κ.α). Αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο που δεν έπαψε να υφίσταται σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας του πλανήτη, αφού η διαδικασία κατοίκησης της έκτασης του βασίστηκε στη μετακίνηση πληθυσμών» [13].

«Η μετανάστευση δεν αποτελεί έκφραση της δίψας του μετανάστη για περιπέτεια ούτε και είναι ατομική του υπόθεση, άλλα συνέπεια και συγχρόνως αιτία της άνισης ανάπτυξης των χωρών προέλευσης (αποστολής) και υποδοχής των μεταναστών. Π.χ η μαζική μετακίνηση από τις νότιες και ευρωπαϊκές χώρες, κυρίως στη δεκαετία του 1960, οφείλεται στην ασύμμετρη οικονομική ανάπτυξη αυτών των χωρών. Τα αίτια της μετανάστευσης είναι κατά κύριο λόγω οικονομικά. Οι συνέπειες της όμως δεν είναι μόνο οικονομικές, αλλά και πολιτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές, εκπαιδευτικές και ψυχολογικές.»[14].

Άρα οι μετανάστες «επηρεάζουν την καθημερινή ζωή μας είτε το θέλουμε είτε όχι. Η διόγκωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων μεταξύ των φτωχότερων και των πλουσιότερων χωρών του κόσμου θα επιτείνει το πρόβλημα της μετανάστευσης» [15].

---

[12] Α. Κόντης, Χ. Τσαρδανίδης(επιμ.)(2005), Διεθνής Πολιτική Οικονομία: *Θεωρία, δομή και προκλήσεις της παγκόσμιας οικονομίας*, (Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗ), σελ. 7.

[13] Γ. Κρητικός(2007), *Έθνος και χώρος*, (Αθήνα: ΜΑΙΤΕΧΜΙΟ),σελ. 340.

[14] Μ. Δαμανάκης(1993), *Μετανάστευση και εκπαίδευση*, (Αθήνα: Gutenberg) σελ. 13

[15]Χ. Ναξάκης, Μ. Χλέτσος(επιμ.)(2001), *Μετανάστες και μετανάστευση. Ατομικές πολιτικές και κοινωνικές πτυχές*, (Αθήνα: Πατάκη),σελ. 19.

Μιλάμε για κάτι διαφορετικό από τον τουρισμό ή άλλου είδους βραχυχρόνιες επισκέψεις, που δεν συμπεριλαμβάνουν αλλαγή του τόπου της μόνιμης διαμονής. Σύμφωνα με τελευταίες μελέτες υπάρχουν σήμερα 200.000.000 μετανάστες στον κόσμο και ως τέτοιοι ορίζονται οι άνθρωποι που διαμένουν έξω από τη χώρα στην οποία γεννήθηκαν.

Παραδοσιακά χαρακτηρίζουμε τη μετανάστευση με 4 ζευγάρια εννοιών:

1.Εσωτερική μετανάστευση- διεθνής μετανάστευση

2.Προσωρινή μετανάστευση- μόνιμη μετανάστευση

3.Αναγκαστική ή ακούσια μετανάστευση- μετανάστευση επιλογής ή εκούσια μετανάστευση

4.Κανονική μετανάστευση(*regular*, με χαρτιά)- μη κανονική μετανάστευση (*irregular*, χωρίς χαρτιά)

Όταν λέμε ***εσωτερική μετανάστευση*** συνήθως εννοούμε την κινητικότητα στο εσωτερικό μιας χώρας, κάποτε όμως «εσωτερική» ονομάζουμε και την κινητικότητα στο εσωτερικό της Ε.Ε.

Ομοίως όταν λέμε αναγκαστική μετανάστευση εννοούμε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, για να τη διαφοροποιήσουμε από τη μετανάστευση ***επιλογής***[16] που συνδέεται με οικονομικά κίνητρα. Με μια πρώτη ματιά βλέπουμε ότι η μετανάστευση είναι ένα σύνθετο φαινόμενο και όπως τα αίτια της μπορεί να είναι ποικίλα, το ίδιο ποικίλα μπορεί να είναι και τα αποτελέσματα της. Ενώ προσπαθούμε να βρούμε ένα γενικό μοντέλο για

[16] Οι συνήθεις μετανάστες, οι αποκαλούμενοι και οικονομικοί, προβάλλουν οικονομικούς παράγοντες για να αιτιολογήσουν τις μετακινήσεις τους. Ωστόσο και άλλοι λόγοι όπως εθνικές καταστροφές, πόλεμοι, ανάγκη συνένωσης ολόκληρης της οικογένειας, εκπαιδευτικές ανάγκες και λόγοι υγείας καταγράφονται στο χάρτη των κριτηρίων για προσωρινές ή μακροχρόνιες μεταναστεύσεις
(Κ. Κασιμάτη(επιμ.)(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg), σελ. 23.)
Επίσης Υπάρχει σαφής διαχωρισμός μεταξύ προσφύγων και οικονομικών μεταναστών. Αναγνωρίζεται, βέβαια, ότι σοβαροί οικονομικοί περιορισμοί που στερούν το άτομο από όλα τα μέσα διαβίωσης μπορεί να αποτελούν δίωξη. «όμως, τα άτομα που εγκαταλείπουν τη χώρα καταγωγής τους αποκλειστικά και μόνο για να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση και όχι λόγο δικαιολογημένου φόβου δίωξης δεν είναι πρόσφυγες: είναι οικονομικοί μετανάστες».(Ο.π σελ. 107-108)

να ρυθμίσουμε τη μετανάστευση, την ίδια στιγμή δεν γνωρίζουμε σε απόλυτο βαθμό τον συνδυασμό των κριτηρίων που ωθούν τα άτομα ή τις ομάδες να μεταναστεύσουν.

1.1β-Προσεγγίσεις για την μετανάστευση

Ο **Ravenstein** θεωρείται ο πρώτος που το 1880 προσπάθησε να θεωρητικοποιήσει τη μετανάστευση και να διατυπώσει κάποιους κανόνες/νόμους. Μερικοί από αυτούς είναι οι εξής:

1.Η τάση για μετανάστευση είναι αντιστρόφως ανάλογη της απόστασης ανάμεσα στον τόπο προέλευσης και στον τόπο προορισμού. (π.χ πολύ περισσότεροι είναι αυτοί που μετακινούνται σε μικρές αποστάσεις από αυτούς που μετακινούνται πιο μακριά)

2.Η πλειοψηφία των μεταναστών μετακινείται με σκοπό να βελτιώσει την οικονομική της κατάσταση. Άρα οι μετανάστες κατευθύνονται κυρίως σε τόπους όπου οι οικονομικές ευκαιρίες είναι μεγαλύτερες, δηλαδή στις πόλεις.

3.Οι μεταναστευτικές ροές επιταχύνονται στο βαθμό που βελτιώνονται οι μεταφορές και οι επικοινωνίες.

4.Οι γυναίκες τείνουν να μετακινούνται σε μικρότερες αποστάσεις από τους άντρες.

5.Μετανάστευση προς μια κατεύθυνση συνήθως δημιουργεί μετανάστευση και προς την αντίθετη. (άλλου τύπου/είδους μετανάστες και όχι αναγκαστικά αριθμητικά ίσοι).

Αυτοί είναι μερικοί πολύ πρώιμοι κανόνες που, υπό διαφορετικό πρίσμα, και σήμερα εξακολουθούν να βρίσκονται στη βάση των μοντέλων με τα οποία μελετάμε τη μετανάστευση[17].

Ωστόσο, η προσέγγιση αυτή του Ravenstein έχει αμφισβητηθεί σε πολλά σημεία της από τη σύγχρονη έρευνα. Αν κάθε νομός αξιολογηθεί χωριστά, θα δούμε πόσο επισφαλής είναι η γενίκευσή του στη μελέτη του σύγχρονου φαινομένου της μετανάστευσης. Για παράδειγμα, οι κάτοικοι των αστικών κέντρων υφίστανται οικονομικές κρίσεις και οδηγούνται στη μετανάστευση εξίσου με τους κατοίκους της

[17] Σημειώσεις από το μάθημα "Ευρωπαϊκή Μετανάστευση" της Ελένης Βασιακώστα (Καθηγήτρια του πανεπιστημίου του St.Andrews) αναρτημένες στο site: walk2geographies.wordpress.com/2010/06/17/μετανάστευση-σημειώσεις/

υπαίθρου, ενώ οι γυναίκες μετακινούνται εξίσου με τους άνδρες. Επιπλέον οι νόμοι αυτοί δεν περιλαμβάνουν καμιά ποιοτική ανάλυση. Συγκεκριμένα, αγνοούν εντελώς τους παράγοντες έλξης(pull factors), που λειτουργούν στη χώρα υποδοχής. Όμως για να μετρήσουμε τη δύναμη της έλξης που ασκεί ένας τόπος στον μετανάστη ή στον δυνητικά μετακινούμενο άνθρωπο, δεν αρκεί η μέτρηση της απόστασης που αυτός καλύπτει. Θα πρέπει να ασχοληθούμε με το πληθυσμιακό μέγεθος και άλλα δημογραφικά στοιχεία, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της εργατικής δύναμης των μετακινούμενων πληθυσμών και του τόπου εγκατάστασης του, καθώς και με πολλά ακόμα αίτια αντίστοιχων μεταναστευτικών ρευμάτων[18].

Επίσης η Μαρξιστική θεώρηση «προσεγγίζει το φαινόμενο της μετανάστευσης μέσα από τις διαδικασίες του διεθνούς καταμερισμού εργασίας και της ανισομερούς κατανομής του πλούτου ανάμεσα στο κέντρο και την περιφέρεια. Η ευθύνη για τη μεταναστευτική ροή βαρύνει την καπιταλιστική ανάπτυξη. Ενώ ο Malthus θεώρησε τον υπερπληθυσμό υπεύθυνο για τη μετανάστευση, ο Μαρξ απέδωσε την ευθύνη στις παραγωγικές διαδικασίες, στις ανισότητες δηλαδή που δημιουργεί το καπιταλιστικό σύστημα παραγωγής. Όρισε τον υπερπληθυσμό ως ρευστό, οπού μετανάστης γίνεται όποιος δεν προσαρμόζεται και δεν εντάσσεται στους νέους τρόπους παραγωγής και ως λανθάνων εκείνον που προκύπτει από τη μηχανοποίηση της γεωργίας. Θεωρεί ότι μεταναστεύει ακόμα και το υπεράριθμο εργατικό δυναμικό που δημιουργείται από τον ανταγωνισμό και την καπιταλιστική ανάπτυξη. Η ανάλυση είναι καίριας σημασίας για την ανάδειξη των ανισοτήτων ανάμεσα σε χώρες και αγορές εργασίας. Σύμφωνα με αυτήν, η μετανάστευση των πληθυσμών γίνεται αναπόφευκτα από την περιφέρεια προς το προηγμένο οικονομικά και τεχνολογικά κέντρο» [19].

Η μετανάστευση έχει θετικές και αρνητικές επιπτώσεις όχι μόνο για τον ίδιο μετανάστη, την οικογένεια του και την χώρα αποστολής αλλά, και για την χώρα υποδοχής. Πολλές από τις επιπτώσεις αυτές συνδέονται άμεσα με την οικονομική και κοινωνική θέση των μεταναστών στην πατρίδα τους και την χώρα υποδοχής καθώς, και την ικανότητα, την διάθεση προσαρμογής, την στάση, την πολιτική και την αντιμετώπιση

[18] Γ. Κρητικός(2007), *Έθνος και χώρος* (Αθήνα: ΜΑΙΤΕΧΜΙΟ),σελ. 341.

[19] Ο.π σελ. 347.

των μεταναστών από την χώρα υποδοχής. Πρωτεύουσα σημασία για τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στον ίδιο τον μετανάστη είναι η θέση του στην χώρα υποδοχής. [20]

Παλαιότερα, οι περισσότερες θεωρίες έβλεπαν τη μετανάστευση ως μονόδρομη διαδικασία προσαρμογής και αφομοίωσης στη χώρα υποδοχής με τη σταδιακή απομάκρυνση και διακοπή των σχέσεων με τη χώρα αποστολής. Σήμερα, αντίθετα, λόγω εν μέρει της διευκόλυνσης που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες επικοινωνίας και συγκοινωνίας, αναγνωρίζεται ότι πολλοί μετανάστες συνεχίζουν να συμμετέχουν ενεργά σε οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές δραστηριότητες και σχέσεις και στους 2 τόπους, φανερώνοντας έτσι την ταυτότητά τους ως μέλη δύο διαφορετικών κοινοτήτων ταυτόχρονα[21].

1.2-Μετανάστευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η μετανάστευση αποτελεί το κατεξοχήν δημογραφικό φαινόμενο για το οποίο η ποσοτική του προσέγγιση είναι αρκετά επισφαλής. Γενικά, το φαινόμενο της μετανάστευσης δεν αντικατοπτρίζεται πλήρως στις στατιστικές που αφορούν τη γεωγραφική κινητικότητα, αφού , σε σημαντικό βαθμό, η εμπειρία μιας χώρας ως χώρας αποστολής ή χώρας αποδοχής καθόριζε μέχρι πρόσφατα το είδος της κινητικότητας η οποία υπόκεινται σε στατιστική παρατήρηση. Έτσι, στα κράτη μέλη της ΕΕ υπάρχει καταγραφή είτε των εισροών είτε των εκροών και μόνο σε ορισμένες περιπτώσεις και των δύο. Επιπλέον, παρά το γεγονός ότι με την πάροδο του χρόνου όλες οι χώρες της ΕΕ έγιναν χώρες καθαρής εισροής μεταναστών, εξέλιξη η οποία διευκόλυνε την προσπάθεια για μια ενιαία καταγραφή της γεωγραφικής κινητικότητας, η απουσία αξιόπιστων στατιστικών δεδομένων ακόμα και για το πρόσφατο παρελθόν δυσχεραίνει σημαντικά τη διαχρονική προσέγγιση του φαινόμενου καθώς και τις συγκρίσεις μεταξύ των χωρών[22].

---

[20] Γ. Μπένος(2003), «Η σημασία της μετανάστευσης», http://www.apodimos.com/arthra/05/May/H_SHMASIA_THS_METANASTEYSHS/index.htm

[21]Τ. Καβουνίδη(2003), *Έρευνα για την οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών*, (Αθήνα: Παρατηρητήριο απασχόλησης ερευνητική πληροφορική Α.Ε), σελ. 113

[22]Κ. Κασιμάτη(επιμ.)(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg), σελ. 45-46.

Πάντως ας δούμε μερικά στοιχεία για την μετανάστευση στην ΕΕ όπως δημοσιεύει το ηλεκτρονικό site της εφημερίδας «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 17/12/2009:

«Το ποσοστό των αλλοδαπών πολιτών που έχουν παρουσία στις χώρες της ΕΕ ποικίλλει από 0,1% στη Ρουμανία- χώρα μαζικής εξαγωγής εργατικής δύναμης- ως 43% στο Λουξεμβούργο. Σε απόλυτους αριθμούς, οι χώρες που συγκεντρώνουν τους περισσότερους μετανάστες είναι η Γερμανία (7,3 εκατ.), η Ισπανία (5,3 εκατ.), το Ηνωμένο Βασίλειο (4 εκατ.) και η Ιταλία (3,4 εκατ.), κράτη στα οποία διαμένει το 75% της συνολικής μάζας των αλλοδαπών στην ΕΕ.

Σε ότι αφορά τα ποσοστά των αλλοδαπών στην κοινοτική επικράτεια, το μεγαλύτερο ποσοστό ξένων πολιτών συγκεντρώνεται στο Λουξεμβούργο (43% του συνολικού πληθυσμού), στη Λετονία (18%), στην Εσθονία (17%), στην Κύπρο (16%), στην Ιρλανδία (13%), στην Ισπανία (12%) και στην Αυστρία (10%). Στον αντίποδα, το ποσοστό των μεταναστών ήταν λιγότερο από 1% στη Ρουμανία, στην Πολωνία, στη Βουλγαρία και στη Σλοβακία. Το 37% των ξένων υπηκόων που διαμένουν στην ΕΕ προέρχονται από κράτη-μέλη της Ένωσης. Οι μεγαλύτερες εθνικές ομάδες αυτής της κατηγορίας είναι οι Ρουμάνοι (1,7 εκατομμύρια ή 15% της σχετικής λίστας), οι Ιταλοί (1,3 εκατομμύρια ή το 11%) και οι Πολωνοί (1,2 εκατομμύρια ή 11% του συνόλου). Σε ότι αφορά τις χώρες καταγωγής εκτός ΕΕ, την πρωτιά έχουν οι Τούρκοι (2,4 εκατομμύρια ή 12%), οι Μαροκινοί (1,7 εκατομμύρια ή το 9%) και οι Αλβανοί (ένα εκατομμύριο ή 5%). Συνδυαστικά, οι δέκα μεγαλύτερες εθνικές ομάδες ξένων υπηκόων κοινοτικών και μη- που κατοικούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι οι Τούρκοι (7,9%), οι Μαροκινοί (5,6%), οι Ρουμάνοι (5,4%), οι Ιταλοί (4,1%), οι Πολωνοί (3,9%), οι Αλβανοί (3,3%), οι Πορτογάλοι (3,1%), οι Βρετανοί (3%), οι Γερμανοί (2,5%) και οι Κινέζοι (2%)»[23].

[23] Α. Χεκίμογλου(2009), «Πάνω από 2009 μετανάστες η Ελλάδα», http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=305285

1.3-Μετανάστευση στην Ελλάδα

1.3α-Εθνικότητες-συγκεντρώσεις μεταναστών

Η Ελλάδα από τα τέλη της δεκαετίας του 80' μεταβάλλεται από χώρα εξόδου σε χώρα εισόδου και τα δεδομένα των απογραφών του 1991 και του 2001 το επιβεβαιώνουν. [24]

Αν και το φαινόμενο της μετανάστευσης πάντοτε αποτελούσε μια πολύ σημαντική παράμετρο στην ιστορία του πληθυσμού της Ελλάδας οι εξελίξεις των τελευταίων ετών οδήγησαν στη μετατροπή της από χώρα εκροής σε χώρα εισροής μεταναστών. Η μεταβολή αυτή εμφανίζεται δειλά στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1970, συνεχίζεται στη δεκαετία του 1980 και εντείνεται στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας του 20ου αιώνα[25].

Από το 2001 η Ελλάδα θεωρείται χώρα με σημαντικό πληθυσμό μεταναστών, οι περισσότεροι από τους οποίους είχαν έρθει τα προηγούμενα δέκα χρόνια. Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001[26], στην χώρα μας βρίσκονται 762.191 μετανάστες, 415.552 άνδρες και 346.639 γυναίκες, (54,5% άνδρες και 45,5% γυναίκες).Ο αριθμός των μεταναστών αντιστοιχεί στο 7,0% του πληθυσμού της χώρας, ενώ η αναλογία στην κατά φύλο εξέταση είναι μεγαλύτερη στους άνδρες έναντι των γυναικών (7,7% έναντι 6,3%).Ο κύριος όγκος των μεταναστών, περίπου 80%, βρίσκεται στις παραγωγικές ηλικίες 15-64 ετών, περίπου 17% αυτών είναι ηλικίας 0-14 ετών και το 3,5% είναι γεροντικός πληθυσμός (>= 65 ετών). Οι μετανάστες δε οι οποίοι ανήκουν στον παραγωγικό πληθυσμό, ηλικίας από 20 μέχρι 44 ετών, αποτελούν πάνω από το ήμισυ του συνολικού πληθυσμού αυτών σε άνδρες και γυναίκες[27].

---

[24] Τ. Καβουνίδη, Β. Καρύδης, Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Λ. Στυλιανούδη, (επιμ.), *Μετανάστευση στην Ελλάδα* Τόμος Α, (Αθήνα: ΙΜΕΠΟ), σελ.12.

[25] Κ. Κασιμάτη(επιμ.)(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg), σελ. 68.

[26] ΕΣΥΕ, Απογραφή πληθυσμού 2001.

[27] M. Baldwin-Edwards, *Η ένταξη των μεταναστών στην Αθήνα: Δείκτες ανάπτυξης και στατιστικές μέθοδοι μέτρησης*. Αναρτημένο στο site: http://www.mmo.gr

Η συγκέντρωσή τους όπως μας δείχνει ο χάρτης 1(βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), βρίσκεται κατά κύριο λόγω στον Δήμο Αθηναίων με δείκτη χωρικής συγκέντρωσης[28] που ξεπερνά το 25. Ακολουθεί ο Πειραιάς και ο Δήμος Περιστερίου με δείκτη χωρικής συγκέντρωσης 2-2,99. Τέλος όλοι οι άλλοι δήμοι έχουν χαμηλότερο δείκτη χωρικής συγκέντρωσης κάτω του 1,99. Με τους μικρότερους δείκτες να συγκεντρώνονται κυρίως στις πιο απομακρυσμένες από το κέντρο περιοχές. Έτσι και στον Δήμο Αθηναίων η μεγαλύτερη συγκέντρωση μεταναστών γίνεται στο κέντρο του.

Εδώ αξίζει να τονίσουμε πως οι περισσότεροι Πολωνοί(37/50) ερωτώμενοι της επιτόπιας έρευνας μένουν στην περιοχή που βρίσκονται τα μαγαζιά τους (Κάτω πατησιά, Άγιος Νικόλαος, Άγιος Παντελεήμονας κλπ και γενικά κοντά η και πάνω στην οδό Μιχαήλ Βόδα). Γενικά οι περιοχές που προτιμάνε να μένουν βρίσκονται κοντά στο κέντρο όπως και οι περισσότεροι μετανάστες όπως παρουσιάζει ο χάρτης 1

Σήμερα στην Αθήνα, διαβιούν πάνω από 40 εθνότητες από την Ασία (Μπαγκλαντές, Ινδία, Πακιστάν, Ιράκ), από την Αφρική (Ζαΐρ, Κονγκό, Νιγηρία, Σουδάν, Κένυα, Ουγκάντα) και από την Νοτιοανατολική πρώην σοσιαλιστική Ευρώπη (Αλβανοί, Πολωνοί, Σέρβοι, Βούλγαροι, Ρουμάνοι, Ουκρανοί και Ρώσοι, Τσετσένοι), αλλά και ομογενείς από την Νότια Ρωσία, (που ήταν και εκεί πρόσφυγες από τον Πόντο του 1922), τους γνωστούς «ρωσοπόντιους»

[28] Ο δείκτης χωρικής συγκέντρωσης για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Πρωτευούσης (Π.Σ.Π), υπολογίζεται από τη σχέση: Πραγματικός Πληθυσμός μεταναστών σε έναν δήμο/Μέσος Όρος μεταναστών σε όλους τους δήμους. Εφόσον οι 59 δήμοι (προ Καλλικράτη) του Π.Σ.Π, συγκέντρωναν συνολικό πληθυσμό μεταναστών 321280 άτομα, τότε ο μέσος όρος ισούται με: Μ.Ο.=321280/59=5445,42 μετανάστες ανά δήμο.

Ο δείκτης χωρικής συγκέντρωσης στον δήμο Αθηναίων υπολογίζεται από τη σχέση: Πραγματικός Πληθυσμός μεταναστών σε έναν απογραφικό τομέα/Μέσος Όρος μεταναστών. Ο μέσος όρος υπολογίζεται διαιρώντας τον συνολικό μεταναστευτικό πληθυσμό όλων των απογραφικών τομέων του δήμου Αθηναίων δια του συνολικού αριθμού των απογραφικών τομέων που περιλαμβάνονται στο δήμο Αθηναίων.
(Τ. Καραϊσκάκη(2007), «Ο χάρτης των μεταναστών στην Αθήνα», http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_2_10/06/2007_229955).

Σε μία πρώτη εκτίμηση σχέσης χώρου και εθνικότητας, έχουμε:

- Ρώσοι, Ουκρανοί, κλπ : Αγίου Κωνσταντίνου, Ομόνοια, Πλ.Βικτωρίας, Κολωνός, Κυψέλη,
- Πακιστανοί, Ινδοί και από το Μπαγκλαντές: Πλ.Βάθης, Ομόνοια, Ρέντης, Ν.Ιωνία, Άνω Λιόσια, Κερατσίνι, Πειραιάς, Σπάτα
- Αλβανοί :πλ.Βάθης, πλ.Βικτωρίας, Κυψέλη, Γκύζη, Μπραχάμι, Ν.Ιωνία, Άνω Λιόσια, Μεσόγεια.
- Αφρικανοί: Ομόνοια, Αγίου Μελετίου, Κυψέλη, Κουκάκι, Αμπελόκηποι, Λ. Αλεξάνδρας, Νεάπολη, Ρέντης, Πειραιάς
- **Πολωνοί**: πλ.Βάθης, πλ.Ομονοίας, Κυψέλη, Γκύζη, Αμπελόκηποι, Χολαργός[29]

Πάντως «ο ακριβής αριθμός των μεταναστών αυτών(των μεταναστών του πρώην ανατολικού μπλοκ) δεν είναι γνωστός, γιατί σημαντική μερίδα του δεν μετακινείται με τις νόμιμες διαδικασίες, ωστόσο διαφορετικές εκτιμήσεις(με πολλές επιφυλάξεις) ομιλούν για 600-700 χιλιάδες από τους οποίους 350 χιλιάδες περίπου έκαναν αίτηση για τη νομιμοποίηση τους κι από αυτούς το 25-30% είναι γυναίκες»[30].Είναι φανερό ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις και ανάμεσα στις διάφορες εθνικότητες, όπου άλλοι (προφανώς οι πρόσφατοι μετανάστες) διαμένουν σε περισσότερο υποβαθμισμένες περιοχές, ενώ οι παλαιότεροι που απέκτησαν και κάποια οικονομική επιφάνεια σε καλύτερες.

[29]Γ. Σαριγιάννης(2007), «Πόλεις μέσα στην πόλη-Η Αθήνα των μειονοτήτων», *Διάπλους*, Τόμος 18.

[30] Κ. Κασιμάτη(επιμ.)(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg), σελ. 159.

Από κει και πέρα, έχουμε κάποιες ειδικές συγκεντρώσεις, όπως :

- Την παλαιά συγκέντρωση μουσουλμάνων εσωτερικών μεταναστών (με πρωτοβουλία της Χούντας για να μειώσει το μουσουλμανικό στοιχείο της Θράκης) στην περιοχή του Κολωνού – πλ.Βάθης-Μεταξουργείου.
- Ειδικά στο Μενίδι, εκτός από τους ρωσσοπόντιους, και Ρώσους, γεωργιανούς, Τσετσένους, Ουκρανούς και από το Καζακστάν. Εδώ πρόκειται για κρατικής πρωτοβουλίας εγκατάσταση, οι μετανάστες εργάζονται σε διάφορες περιοχές, πάντως έτσι και αλλιώς είναι στο κέντρο βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων τόσο στο Δυτικό Λεκανοπέδιο όσο και το Θριάσιο.
- Την «μικρή Βαρσοβία» γύρω από την Πλατεία Βάθης και την Μιχαήλ Βόδα με πολύ καλά οργανωμένη πολωνική κοινότητα, καταστήματα, στέκια, παιδικούς σταθμούς.
- Την σουδανική συγκέντρωση στα Κάτω Πατήσια, με ενσωμάτωση και μεταναστών από την Σιέρα Λεόνε.
- Βιομηχανικές περιοχές, Πειραιάς, Ν.Ιωνία, Ρέντης, Περιστέρι: από Πακιστάν και Μπαγκλαντές, Ιράκ, Κούρδοι.
- Στις περιοχές γύρω από τα νοσοκομεία της Βασιλίσσης Σοφίας, νοικιάζουν ομαδικά διαμερίσματα μετανάστες από τις Φιλιππίνες που εργάζονται ως νοσηλεύτριες ή αποκλειστικές και που συναντιόνται τις αργίες τους με τις συμπατριώτισσές τους που εργάζονται σε όλο το Λεκανοπέδιο ως οικιακοί βοηθοί.
- Αγρεργάτες. Κυρίως Ινδοί και Πακιστανοί : Μαραθώνας, Μενίδι, Μεσόγεια[31]

[31] Γ. Σαριγιάννης(2007), «Πόλεις μέσα στην πόλη-Η Αθήνα των μειονοτήτων», *Διάπλους*, Τόμος 18.

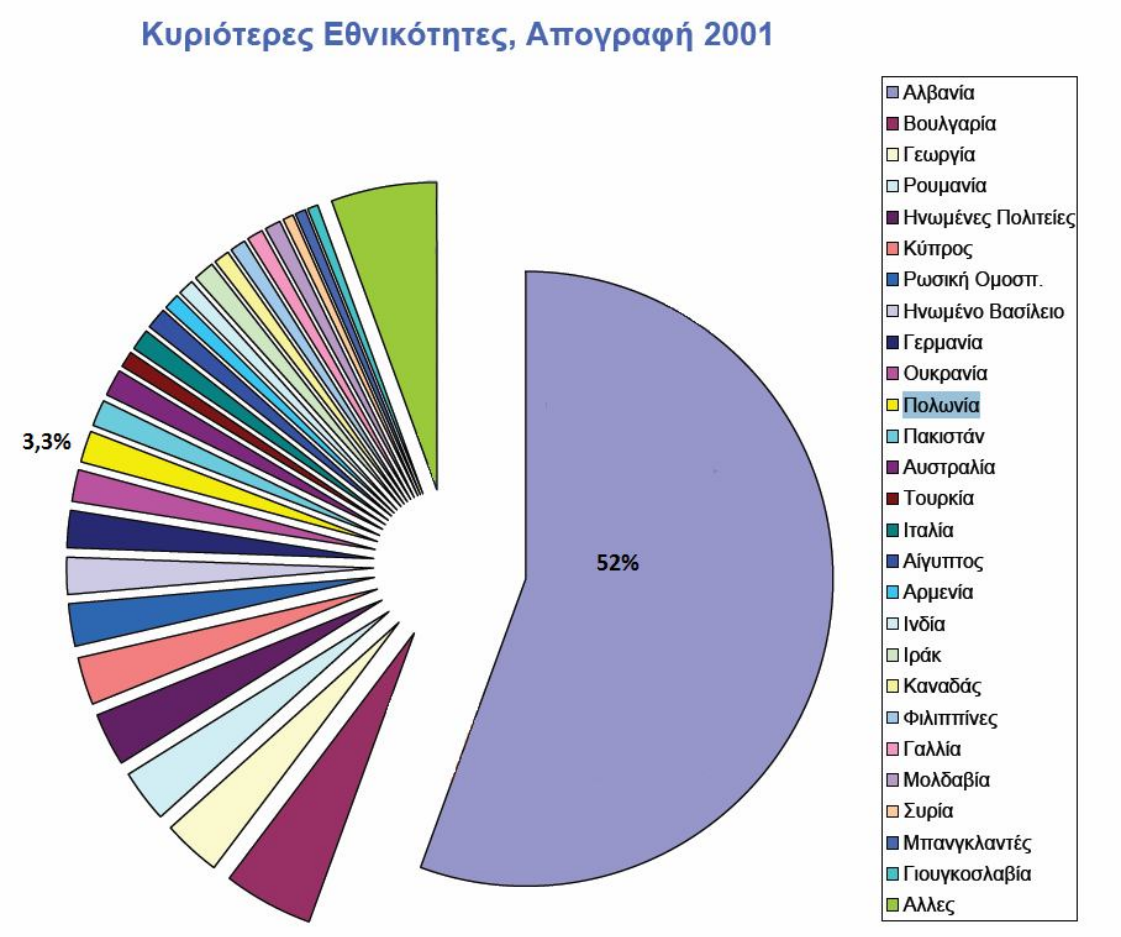
Ακολουθεί πίνακας του μεταναστευτικού πληθυσμού της Ελλάδας για τη Νομαρχία Αθηνών και τη Νομαρχία Ανατολικής Αττικής (προ Καλλικράτη), από το Μεσογειακό παρατηρητήριο μετανάστευσης (απογραφή 2001).

		ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ				ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ			
		M + F	M	F	%	M + F	M	F	%
	TOTAL	**2,664,776**	**1,266,498**	**1,398,278**		**403,918**	**205,038**	**198,880**	
Ελλάδα	Greek only	2,353,045	1,109,924	1,243,121		355,014	176,956	178,058	
Ελληνική και :	Greek dual nationality	31,984	13,553	18,431		5,163	2,320	2,843	
Ξένη Υπηκοότητα	**Foreign total**	**279,547**	**142,921**	**136,626**	**10.5**	**43,727**	**25,756**	**17,971**	**10.8**
Αλβανία	Albania	144,974	77,035	67,939	**51.9**	27,338	16,752	10,586	**62.5**
Κύπρος	Cyprus	9,580	4,683	4,897	**3.4**	914	504	410	**2.1**
Πολωνία	Poland	9,315	4,398	4,917	**3.3**	719	313	406	**1.6**
Βουλγαρία	Bulgaria	8,795	2,272	6,523	**3.1**	715	213	502	**1.6**
Ηνωμένες Πολιτείες	USA	7,708	3,509	4,199	**2.8**	1,040	497	543	**2.4**
Ρουμανία	Romania	7,038	3,854	3,184	**2.5**	844	503	341	**1.9**
Ουκρανία	Ukraine	6,742	1,492	5,250	**2.4**	636	152	484	**1.5**
Πακιστάν	Pakistan	5,895	5,615	280	**2.1**	1,490	1,454	36	**3.4**
Ιράκ	Iraq	5,720	3,860	1,860	**2.0**	127	91	36	**0.3**
Τουρκία	Turkey	5,699	2,695	3,004	**2.0**	581	346	235	**1.3**
Φιλιππίνες	Philippines	5,361	1,245	4,116	**1.9**	270	70	200	**0.6**
Ηνωμένο Βασίλειο	UK	4,813	2,145	2,668	**1.7**	1,076	439	637	**2.5**
Αίγυπτος	Egypt	4,783	3,432	1,351	**1.7**	423	330	93	**1.0**
Ρωσική Ομοσπ.	Russian Federation	4,332	1,363	2,969	**1.5**	1,083	426	657	**2.5**
Μπανγκλαντές	Bangladesh	4,069	3,938	131	**1.5**	110	105	5	**0.3**
Συρία	Syria	3,852	2,938	914	**1.4**	139	109	30	**0.3**
Γαλλία	France	2,982	1,221	1,761	**1.1**	472	235	237	**1.1**
Μολδαβία	Rep. of Moldova	2,910	782	2,128	**1.0**	230	56	174	**0.5**
Ιταλία	Italy	2,874	1,357	1,517	**1.0**	365	200	165	**0.8**
Γεωργία	Georgia	2,816	683	2,133	**1.0**	193	57	136	**0.4**
Γερμανία	Germany	2,666	1,090	1,576	**1.0**	725	301	424	**1.7**
Καναδάς	Canada	2,029	961	1,068	**0.7**	305	141	164	**0.7**
Αυστραλία	Australia	1,861	826	1,035	**0.7**	326	147	179	**0.7**
Νιγηρία	Nigeria	1,666	1,168	498	**0.6**	8	4	4	**0.0**
Αρμενία	Armenia	1,529	686	843	**0.5**	155	87	68	**0.4**
Αιθιοπία	Ethiopia	1,076	330	746	**0.4**	25	9	16	**0.1**
Ινδία	India	1,005	853	152	**0.4**	1,312	1,199	113	**3.0**
Γιουγκοσλαβία	Yugoslavia	974	444	530	**0.3**	113	53	60	**0.3**
Λίβανος	Lebanon	893	550	343	**0.3**	61	38	23	**0.1**
Ιαπωνία	Japan	756	311	445	**0.3**	12	4	8	**0.0**
Ιράν	Iran	744	530	214	**0.3**	43	27	16	**0.1**
Ισπανία	Spain	699	331	368	**0.3**	54	25	29	**0.1**
Σρι Λάνκα	Sri Lanka	653	246	407	**0.2**	42	18	24	**0.1**
Καζακστάν	Kazakhstan	643	245	398	**0.2**	202	93	109	**0.5**
Ολλανδία	Netherlands	611	265	346	**0.2**	134	48	86	**0.3**
Νότιος Αφρική	South Africa	593	288	305	**0.2**	74	26	48	**0.2**
Βέλγιο	Belgium	507	223	284	**0.2**	91	39	52	**0.2**
Κίνα	China	447	269	178	**0.2**	27	14	13	**0.1**
Αυστρία	Austria	444	188	256	**0.2**	132	69	63	**0.3**
Σουηδία	Sweden	434	165	269	**0.2**	107	50	57	**0.2**
Ιορδανία	Jordan	399	272	127	**0.1**	16	13	3	**0.0**
Ελβετία	Switzerland	394	170	224	**0.1**	80	27	53	**0.2**
Δανία	Denmark	391	166	225	**0.1**	70	34	36	**0.2**
Βραζιλία	Brazil	383	116	267	**0.1**	42	19	23	**0.1**
Μαρόκο	Morocco	368	204	164	**0.1**	22	14	8	**0.1**
Γκάνα	Ghana	310	214	96	**0.1**	6	4	2	**0.0**
Κορέα	Korea	286	138	148	**0.1**	24	10	14	**0.1**
Σουδάν	Sudan	268	187	81	**0.1**	8	5	3	**0.0**
Ισραήλ	Israel	256	155	101	**0.1**	16	8	8	**0.0**
	other nationality	6,204	2,913	3,291		744	384	360	

Πηγή: http://www.mmo.gr/pdf/publications/mmo_working_papers/Migrants_in_Greece_Report_Grk.pdf

Από τον πίνακα αυτό παρατηρείται ότι οι Πολωνοί αποτελούν την 3^{η} κατά σειρά μεταναστευτική ομάδα της Αττικής πίσω από τους Αλβανούς και τους Κύπριους.

Ενώ η παρακάτω πίτα μας δείχνει σχηματικά την αναλογία των μεταναστών στην Ελλάδα συνολικά, συμφωνά με την απογραφή του 2001.

Πηγή πίτας:
http://www.immigrantwomen.gr/portal/images/ektheseis/statistika_dedomena_metanaston.pdf

Πέρα από τον αναμενόμενο όγκο των Αλβανών(52%[32] των μεταναστών), αναπάντεχα υψηλό ήταν το ποσοστό των Πολωνών (3,3%), που υπερέβαινε αυτό των Βουλγάρων, Ρουμάνων, και Ουκρανών (χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ).

[32] «Η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα της Ε.Ε. η οποία έχει μια εθνικότητα μεταναστών τα οποία ξεπερνά το 50% του συνόλου των αλλοδαπών που βρίσκονται στη χώρα.»
(http://www.immigrantwomen.gr/portal/images/ektheseis/statistika_dedomena_metanaston.pdf)

«Η εγκατάσταση ενός μετανάστη, ακολουθεί τρεις κανόνες: **κοντά σε δικούς του, κοντά στην δουλειά και με φθηνό κόστος.** Ο πρώτος όρος είναι η ελάχιστη εξασφάλιση προστασίας και βοήθειας ιδίως τον πρώτο καιρό και η αλληλεγγύη αυτή συσπειρώνει όσους έχουν ανάγκη, σε «γειτονιές» από την αρχαιότητα –βέβαια συσπειρώνει και τα ανώτερα οικονομικά στρώματα στους δικούς τους χώρους, αλλά γιά άλλους λόγους, υψηλής ποιότητας περιβάλλον, κοινωνικό γόητρο, ασφάλεια κλπ. Ο δεύτερος όρος, πολλές φορές ταυτίζεται με τον πρώτο, δεδομένου ότι οι «πρωτοαφιχθέντες» αναζήτησαν χώρο όπου υπήρχε δουλειά, ενώ οι επόμενοι έρχονται κοντά στους δικούς τους. Είναι φανερό, ότι και ο τρίτος όρος, το φθηνό ενοίκιο, ταυτίζεται με τον χώρο εργασίας, και μιλάμε για υποβαθμισμένες βιομηχανικές περιοχές της Αθήνας, μία και αυτοί οι οικονομικοί μετανάστες εργάζονται είτε σε ευκαιριακές εργασίες, είτε σε βιοτεχνίες και βιομηχανίες κυρίως, και μία μερίδα ως αγρεργάτες όπως αναφέρθηκε. Επίσης πρέπει να ξεχωρίσουμε τους εργαζόμενους στην οικοδομή, χωρίς ιδιαίτερη κατανομή σε εθνικότητα, που ο όρος «εγγύτητα στην εργασία» μεταφράζεται απλά σε εγγύτητα σε Μέσα Μαζικών Μεταφορών. Έτσι, μπορούμε να αιτιολογήσουμε απόλυτα σχεδόν την σημερινή κατανομή των οικονομικών μεταναστών». [33]

1.3β-Επαναπατρισμοί Ελλήνων

Οι μαζικοί επαναπατρισμοί Ελλήνων δεν ήταν στο μεγαλύτερο μέρος τους θεληματικές επιλογές, αλλά άμεσα ή έμμεσα εξαναγκασμοί εξαιτίας πολιτικών γεγονότων που σημειώθηκαν στις χώρες υποδοχής και του ανοικτού ή καλυμμένου κατατρεγμού τους. Δεν σχετίζονταν δηλαδή ο επαναπατρισμός τους με το ποια κατάσταση επικρατούσε στην Ελλάδα, ποιες συνθήκες οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης είχαν δημιουργηθεί ώστε να έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα από τη μετακίνηση τους, αλλά αποκλειστικός λόγος ήταν η καταπίεση και ο κατατρεγμός που υφίσταντο στις χώρες στις οποίες ήταν εγκατεστημένοι.

[33]Γ. Σαριγιάννης(2007), «Πόλεις μέσα στην πόλη-Η Αθήνα των μειονοτήτων», *Διάπλους*, Τόμος 18.

Ξεχωρίζονται τέσσερα μεγάλα ρεύματα εισροής Ελλήνων στον 20ο αιώνα.

Α) Το πρώτο σημειώθηκε το 1922 με τη Μικρασιατική καταστροφή, όταν εκδιώχτηκε ο ελληνισμός από τις ιστορικές περιοχές της Δυτικής Μικράς Ασίας, του Πόντου και της Καππαδοκίας και 1,4 εκατομμύρια εγκαταστάθηκαν στη χώρα μας.

Β) Το δεύτερο σημειώθηκε μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, στη δεκαετία του 1950, όταν ξέσπασαν οι διωγμοί των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης και εξανάγκασαν 350χιλιάδες να εγκαταλείψουν την Πόλη και να μετακινηθούν προς την Ελλάδα.

Γ) Το ίδιο συνέβη και με τους Έλληνες της Αιγύπτου όταν 300χιλιάδες περίπου πήραν το δρόμο της επιστροφής στις ρίζες τους μετά την πτώση του Φαρούκ[34].

Δ) Το τελευταίο τέταρτο του 20ου αιώνα, ρεύματα μαζικής εισροής δέχτηκε η χώρα μας από την πρώην Σοβιετική Ένωση και από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης στις οποίες είχαν καταφύγει Έλληνες μετά τον Εμφύλιο. Όταν τα καθεστώτα αυτά φιλελευθεροποιήθηκαν, ένα σημαντικό ποσοστό από αυτούς επέστρεψαν στην Ελλάδα. Δεν ήταν μόνο η επιθυμία τους να ζήσουν στην πατρίδα όταν οι πολιτικές συνθήκες το επέτρεψαν, αλλά και το ότι οι διάφορες εθνικιστικές ταραχές που ξέσπασαν στις χώρες υποδοχής τους προξένησαν ανασφάλεια και τους ανάγκασαν στον επαναπατρισμό τους. Γίνεται λοιπόν η χώρα μας δέκτης σημαντικών ρευμάτων ομοπάτριδων, τα οποία εξαιτίας του όγκου τους είχαν άμεσες και σημαντικές επιδράσεις-θετικές και αρνητικές- στην ελληνική κοινωνία. Από τη μία μεριά δεν ήταν προετοιμασμένη η ελληνική κοινωνία και η αγορά εργασίας να απορροφήσει τόσο πολλούς, από την άλλη όμως, προερχόμενοι οι πρόσφυγες από περιβάλλοντα ανεπτυγμένα, συνέβαλαν στην ανάπτυξη της χώρας μας σημαντικά. [35]

[34]Φαρούκ (1920-1965 , Βασιλιάς της Αιγύπτου [1937-1952])
(http://www.gnomikologikon.gr/authquotes.php?auth=652#ixzz2I44nzhJ4)

[35] Κ. Κασιμάτη(επιμ.)(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg), σελ. 27-28

1.4-Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική

Με δεδομένα α)- ότι η Ελλάδα υπήρξε «παραδοσιακά» χώρα αποστολής εργατικού δυναμικού και β)-το γεγονός ότι η «νέα μετανάστευση» διαφέρει ριζικά από την παλαιά, τόσο η Ελλάδα (όσο και οι υπόλοιπες χώρες του ευρωπαϊκού νότου) βρέθηκαν να μη διαθέτουν ένα ειδικό νομοθετικό πλαίσιο για τον έλεγχο και τη διαχείριση της «νέας μετανάστευσης». [36]

«Τις τελευταίες δεκαετίες η διεθνής μετανάστευση έχει λάβει όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις. Από το 1975, έχει διπλασιαστεί ο αριθμός των ανθρώπων που ζουν σε χώρα άλλη από εκείνη που γεννήθηκαν. Συμφωνά με εκτιμήσεις, το έτος 2002 περίπου 175 εκατομμύρια άνθρωποι ανά τον κόσμο ήταν μετανάστες. Στην περίπτωση της Ελλάδας η μετανάστευση δεν αποτελεί νέο φαινόμενο. Η εμπειρία της μετανάστευσης έχει σημαδεύσει έντονα την ελληνική κοινωνία εδώ και έναν αιώνα. Τις τελευταίες δεκαετίες όμως, έχει αλλάξει ριζικά η ελληνική εμπειρία στο θέμα της μετανάστευσης και η Ελλάδα από χώρα αποστολής μεταναστών, έχει μετατραπεί πλέον σε χώρα υποδοχής»[37].

«Πάντως έχει από πολλές πλευρές αναφερθεί ότι είναι ευεργετική για την ελληνική οικονομία, διότι αφενός πολλοί μετανάστες ανέλαβαν εργασίες για τις οποίες δεν υπήρχε πλέον διάθεση από Έλληνες να τις αναλάβουν, ενώ αφετέρου, το σχετικά μικρό κόστος της εργασίας των μεταναστών, κατέστησε πιο ανταγωνιστικά τα ελληνικά προϊόντα στις διεθνείς αγορές» [38].

---

[36] Σημειώσεις από το μάθημα "Ευρωπαϊκή Μετανάστευση" της Ελένης Βασιακώστα (Καθηγήτρια του πανεπιστημίου του St.Andrews) αναρτημένες στο site:
walk2geographies.wordpress.com/2010/06/17/μετανάστευση-σημειώσεις/

[37] Τ. Καβουνίδη(2003), *Έρευνα για την οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών*, (Αθήνα: Παρατηρητήριο απασχόλησης ερευνητική πληροφορική Α.Ε), σελ. 11.

[38] Ο.π σελ. 12

Ο πρώτος νόμος που ψηφίζεται για να αντιμετωπιστεί η εισροή μεταναστών στη χώρα είναι ο νόμος 1975 του 1991 [«Είσοδος-έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις»].

Οι βασικοί στόχοι του νόμου ήταν:

1.Η μείωση μετανάστευσης

2.Η ευκολότερη απέλαση των μη κανονικών (χωρίς χαρτιά) μεταναστών που συλλαμβάνονταν είτε σε παραμεθόριες περιοχές είτε στην υπόλοιπη επικράτεια.

Η εφαρμογή του νόμου έκανε πρακτικά ανέφικτη τη νόμιμη είσοδο και τη νόμιμη παραμονή οικονομικών μεταναστών που αναζητούσαν εργασία. Τα επόμενα χρόνια εκατοντάδες χιλιάδες μετανάστες έφτασαν στην Ελλάδα χωρίς χαρτιά και άδειες παραμονής, άλλοι με τα πόδια διασχίζοντας τα βόρεια και ανατολικά σύνορα (Αλβανία-Βουλγαρία-Τουρκία) και άλλοι δια θαλάσσης με μικρά σκάφη ή βάρκες που τους άφηναν στα νησιά του Αιγαίου ή στην Κρήτη. Και στις δύο περιπτώσεις ήταν σημαντικός ο ρόλος των δικτύων της παράνομης διακίνησης μεταναστών (trafficking). Μέσος όρος κατά κεφαλήν αμοιβής για τους «διακινητές» 1.000-2.000 δολάρια τότε, σήμερα 4.000-5.000. Εννοείται πως μεγάλος αριθμός από τους μετανάστες αυτούς δεν κατάφερε ποτέ να φτάσει στην Ελλάδα: κάποιοι πέθαναν παγωμένοι στα χιόνια διασχίζοντας χειμώνα τα σύνορα, άλλοι σκοτώθηκαν διασχίζοντας τα ναρκοπέδια στον Έβρο και άλλοι πνίγηκαν στην προσπάθεια τους να φτάσουν δια θαλάσσης. Τέλος, κάποιοι μετανάστες έφτασαν ως τουρίστες αεροπορικώς, με τρένο κλπ με νόμιμη προξενική θεώρηση (visa), μετά τη λήξη της οποίας παρέμεναν, αφού είχαν έρθει στην Ελλάδα για να μείνουν και να εργαστούν.

Το 1977, υπογράφτηκαν δυο προεδρικά διατάγματα (ΠΔ. 358-359), που υλοποιήθηκαν την άνοιξη του 1998. Αυτά τα διατάγματα είχαν σκοπό να εγκαινιάσουν ένα πρόγραμμα καταγραφής και νομιμοποίησης μεταναστών.[39]

[39] Σημειώσεις από το μάθημα "Ευρωπαϊκή Μετανάστευση" της Ελένης Βασιακώστα (Καθηγήτρια του πανεπιστημίου του St.Andrews) αναρτημένες στο site: walk2geographies.wordpress.com/2010/06/17/μετανάστευση-σημειώσεις/

Το ελληνικό πρόγραμμα νομιμοποίησης του 1998 διοργανώθηκε σε 2 στάδια. Στο 1ο στάδιο υποβλήθηκε η αίτηση για την κάρτα προσωρινής άδειας παραμονής («λευκή κάρτα») και στο δεύτερο στάδιο η αίτηση για την κάρτα περιορισμένης διάρκειας («πράσινη κάρτα»). Βασική προϋπόθεση συμμετοχής ήταν ότι ο αλλοδαπός βρίσκονταν στην Ελλάδα παράνομα κατά τη δημοσίευση των σχετικών προεδρικών διαταγμάτων στις 28 Νοεμβρίου του 1997. Στο 1ο στάδιο ο αλλοδαπός έπρεπε να προσκομίσει διάφορα πιστοποιητικά που αφορούσαν μεταξύ άλλων την κατάσταση υγείας και το ποινικό μητρώο του. Η ισχύς της «λευκής» κάρτας ήταν προσωρινή, μέχρι την κατάθεση της αίτησης για την πράσινη κάρτα. Όσοι κατείχαν τη λευκή κάρτα αλλά δεν υπέβαλαν αίτηση για την πράσινη κάρτα μέχρι την σχετική προθεσμία κατέληξαν πάλι στην παρανομία.[40]

Δηλαδή «ένα μέρος του ξένου εργατικού δυναμικού επιλέγει να νομιμοποιηθεί, ώστε να κινείται ελεύθερα δίχως το φόβο αυθαίρετων παρεμβάσεων των κατασταλτικών μηχανισμών και απελάσεων, αλλά συνεχίζει να εργάζεται άτυπα, και ένα άλλο μέρος, που μάλλον είναι αρκετά σημαντικό αριθμητικά, μένει στην παρανομία ή δεν καταφέρνει να νομιμοποιηθεί»[41].

[40] Τ. Καβουνίδη(2003), *Έρευνα για την οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών*, (Αθήνα: Παρατηρητήριο απασχόλησης ερευνητική πληροφορική Α.Ε), σελ.20-21.

[41] Α. Μαρβάκης, Δ. Παρσάνογλου, Μ. Παύλου(επιμ.)(2001), *Μετανάστες στην Ελλάδα*, (Αθήνα: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ), σελ. 244.

Ακολουθεί πίνακας με τις αιτήσεις για «λευκή και «πράσινή» κάρτα κατά υπηκοότητα και φύλο.

ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ "ΛΕΥΚΗ" ΚΑΙ "ΠΡΑΣΙΝΗ" ΚΑΡΤΑ ΚΑΤΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟ

ΧΩΡΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ*			ΑΝΔΡΕΣ			ΓΥΝΑΙΚΕΣ		
	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ "ΛΕΥΚΗ" ΚΑΡΤΑ	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ "ΠΡΑΣΙΝΗ" ΚΑΡΤΑ	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ "ΠΡΑΣΙΝΗ" ΚΑΡΤΑ ΩΣ % ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ "ΛΕΥΚΗ"	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ "ΛΕΥΚΗ" ΚΑΡΤΑ	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ "ΠΡΑΣΙΝΗ" ΚΑΡΤΑ	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ "ΠΡΑΣΙΝΗ" ΚΑΡΤΑ ΩΣ % ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ "ΛΕΥΚΗ"	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ "ΛΕΥΚΗ" ΚΑΡΤΑ	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ "ΠΡΑΣΙΝΗ" ΚΑΡΤΑ	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ "ΠΡΑΣΙΝΗ" ΚΑΡΤΑ ΩΣ % ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ "ΛΕΥΚΗ"
ΣΥΝΟΛΟ	371.641	212.860	57,3%	269.075	160.007	59,5%	93.831	46.885	50,0%
ΑΛΒΑΝΙΑ	241.561	131.593	54,5%	195.262	111.630	57,2%	41.025	16.470	40,1%
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	25.168	16.403	65,2%	10.494	6.589	62,8%	14.108	9.449	67,0%
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	16.954	8.230	48,5%	11.444	5.704	49,8%	5.137	2.324	45,2%
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	10.933	9.087	83,1%	10.432	8.869	85,0%	51	24	47,1%
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	9.821	5.890	60,0%	1.882	1.142	60,7%	7.721	4.612	59,7%
ΠΟΛΩΝΙΑ	8.631	5.270	61,1%	4.764	3.329	69,9%	3.718	1.844	49,6%
ΓΕΩΡΓΙΑ	7.548	3.723	49,3%	2.741	1.403	51,2%	4.655	2.244	48,2%
ΙΝΔΙΑ	6.405	4.385	68,5%	6.068	4.156	68,5%	103	65	63,1%
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	6.231	5.183	83,2%	5.704	4.763	83,5%	347	175	50,4%
ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ	5.383	3.629	67,4%	904	530	58,6%	4.361	2.782	63,8%
ΜΟΛΔΑΒΙΑ	4.396	2.783	63,3%	1.138	761	66,9%	3.160	1.962	62,1%
ΣΥΡΙΑ	3.434	2.463	71,7%	3.148	2.312	73,4%	158	57	36,1%
ΡΩΣΙΑ	3.139	1.635	52,1%	757	416	55,0%	2.301	1.191	51,8%
ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ	3.024	2.787	92,2%	2.890	2.697	93,3%	25	9	36,0%

«Από την 1/1/1998 μέχρι τις 31/5/1998, προσήλθαν στα γραφεία του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) και υπέβαλαν αίτηση για κάρτα προσωρινής άδειας παραμονής ή λεγόμενη “λευκή κάρτα” 371641 αλλοδαποί. Ο αριθμός αυτός των αλλοδαπών που υπέβαλαν αίτηση είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακός όταν λαμβάνεται υπόψη ότι ο συνολικός πληθυσμός της χώρας το 1998 ήταν 10289400»[42].

«Οι αλλοδαποί που υπέβαλαν αίτηση για την “πράσινη κάρτα” είναι αρκετά λιγότεροι από εκείνους που υπέβαλαν αίτηση για τη “λευκή” κάρτα. Συγκεκριμένα, για την “πράσινη” κάρτα υπέβαλαν αίτηση 212860 άτομα, σε σχέση με τα 371641 άτομα που υπέβαλαν αίτηση για τη “λευκή” κάρτα. Δηλαδή το 57% των αλλοδαπών που συμμετείχαν στο πρώτο στάδιο συνέχισαν και υπέβαλαν αίτηση και στο δεύτερο στάδιο ενώ το 43% δεν συνέχισαν»[43]. Όσο αφορά την μελέτη περίπτωσης αυτής της εργασίας, το 61,1% υπέβαλε αίτηση και στο δεύτερο στάδιο. Επίσης οι Πολωνοί άνδρες που έκαναν αίτηση για “πράσινη” κάρτα ήταν σχεδόν διπλάσιοι από τις γυναίκες.

[42] Τ. Καβουνίδη(2002), *Το ελληνικό πρόγραμμα νομιμοποίησης του 2008*, (Θεσσαλονίκη: ΣΑΚΚΟΥΛΑ), σελ. 31.
[43] Ο.π σελ. 61.

«Η Ελλάδα ακολουθεί, τις τελευταίες δεκαετίες, μια περιοριστική πολιτική παραχώρησης της ιθαγένειας σε αλλογενείς αλλοδαπούς και προσδιορίζεται από τα δίπολα ομογενής-αλλογενής και χριστιανός ορθόδοξος-μη χριστιανός ορθόδοξος με ανάλογη ευνοϊκή η δυσμενή μεταχείριση. Ευνοϊκή μεταχείριση απολαμβάνουν οι ομογενείς αλλοδαποί και οι πολίτες με ιθαγένεια κράτους μέλους της ΕΕ. Στους ομογενείς από την τέως ΕΣΣΔ[44] απονέμεται η ιθαγένεια με ευνοϊκές ρυθμίσεις, ως προς τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία, ακόμη και συγκριτικά με ομογενείς από άλλες χώρες, αν και αυστηροποιήθηκε το καθεστώς[45], μετά την πρώτη, σχεδόν ελευθερία, ρύθμιση[46] που υιοθέτησε η ελληνική πολιτεία αμέσως μετά τη μαζική είσοδο ομογενών μετά το 1989/90».[47]

[44] *Άρθρο 15 του Ν.3284/2004*

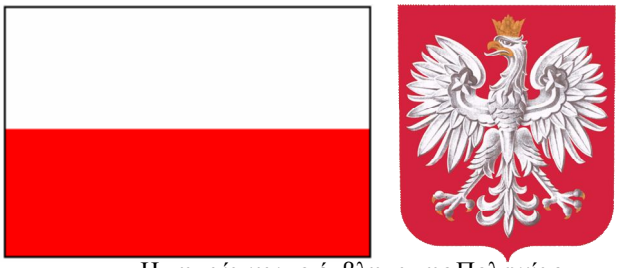
[45] *Ν. 2790/2000*

[46] *Ν. 2130/1993*

[47] Α. Κόντης(επιμ.)(2009), *Ζητήματα κοινωνικής ένταξης μεταναστών*,(Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗ),σελ.38-39.

Κεφάλαιο 2ο-Πολωνοι μετανάστες στην Ελλάδα

2.1-Λίγα λόγια για την Γεωγραφία της Πολωνίας

Η σημαία και το έμβλημα της Πολωνίας

Μπαίνοντας σε αυτό το κεφάλαιο αξίζει να ρίξουμε μια ματιά σε ορισμένες πληροφορίες για την χώρα προέλευσης των ανθρώπων που εξετάζουμε σε αυτή την εργασία.

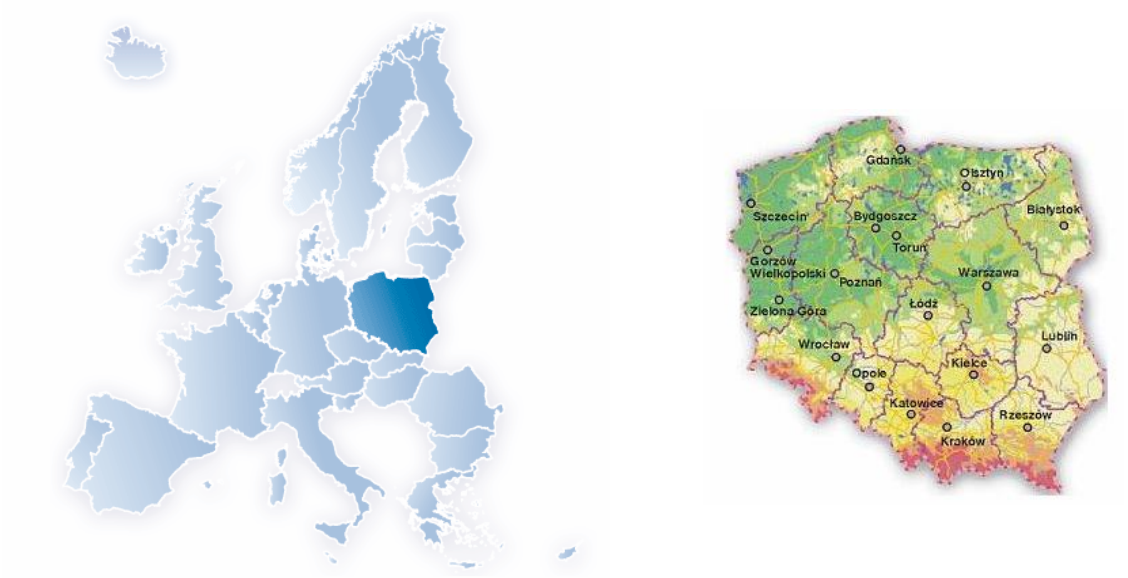
Το πολωνικό κράτος έχει ιστορία άνω των χιλίων ετών. Τον 16ο αιώνα η Πολωνία υπήρξε μια από τις ισχυρότερες χώρες της Ευρώπης.[48] Η Πολωνία βρίσκεται στην κεντρική Ευρώπη. Ο πληθυσμός της Πολωνίας ανέρχεται σε 38, 7 εκατ. κατοίκους που αντιπροσωπεύει το 5% του συνολικού πληθυσμού της Ευρώπης. Η Πολωνία είναι η 8η κατά σειρά μεγαλύτερη χώρα της Ευρώπης και 29η του κόσμου. Η πλειοψηφία του πληθυσμού κατοικεί στα αστικά κέντρα. Το 45% του αστικού πληθυσμού συγκεντρώνεται σε 42 μεγάλες πόλεις, άνω των 100.000 κατοίκων η κάθε μία. Ο μέσος βαθμός συγκέντρωσης πληθυσμού είναι 124 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.
Η έκταση της είναι 312.700 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Η πρωτεύουσα και η μεγαλύτερη πόλη είναι η Βαρσοβία, με πληθυσμό 1.700.000 κατοίκους και βρίσκεται στις όχθες του μακρύτερου πολωνικού ποταμού, το Βιστούλα. [49]

[48] http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/poland/index_el.htm

[49] http://www.budapest-tours.gr/WAWINFO.el.aspx

Στις σημαντικότερες πολωνικές πόλεις περιλαμβάνονται η Κρακοβία, το Γντανσκ, το Κατοβίτσε, το Λοντζ, το Πόζναν, το Στετίνο, και το Βρότσλαβ. Η Πολωνία είναι διαιρεμένη διοικητικά σε νομούς, δήμους και κοινότητες.

Το βόρειο τμήμα της Πολωνίας, το οποίο εκτείνεται μέχρι τη Βαλτική Θάλασσα, αποτελείται σχεδόν εξ ολοκλήρου από πεδιάδες, ενώ τα Καρπάθια Όρη (καθώς και τα όρη Τάτρα) αποτελούν τα νότια σύνορα της χώρας. Η Μαζουρία είναι η μεγαλύτερη περιοχή λιμνών της Πολωνίας.

Πηγή εικόνων: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/poland/index_el.htm

Η εκπαίδευση τους διαχρονικά πέρασε πολλά στάδια αλλά «έχει υποστεί τεράστια ανάπτυξη από το τέλος του Β Παγκοσμίου Πολέμου. Πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, υπήρχαν σχετικά λίγα ιδρύματα επαγγελματικής κατάρτισης, και μόνο κατά τα τελευταία λίγα χρόνια πριν από το ξέσπασμα του πολέμου έγιναν προσπάθειες για τη δημιουργία σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (λύκεια), για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση χωρίστηκε σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Ο ιδιωτικός τομέας ήταν ακριβός και έτσι οικονομικά απαγορευτικός για τους περισσότερους. Πριν από τον πόλεμο στην Πολωνία υπάρχουν μόνο 32 ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά από 1947-1948 και παρά την καταστροφή και την εξάρθρωση των μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού, και παρά τη σκόπιμη πολιτική εκ μέρους των γερμανικών δυνάμεων κατοχής να εξαλείψει την πολωνική

διανόηση , ο αριθμός των ιδρυμάτων είχε αυξηθεί σε 56. Στο διάστημα 1963-1964, ο αριθμός των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είχε αυξηθεί σε 74» [50].
Στην μεταπολεμική περίοδο δηλαδή της χώρας το εκπαιδευτικό τους επίπεδο ανέβηκε κατακόρυφα και έτσι μπορούμε να μιλάμε για μία χώρα με ικανοποιητικό επίπεδο μόρφωσης.

Όσο αφορά τη γλώσσα τους και τις διαλέκτους τους αξίζει να αναφερθεί ότι, με τους 38 εκατομμύρια χρήστες στην Πολωνία και επιπλέον περίπου 8 εκατομμύρια κυρίως ομογενείς χρήστες έξω από την Ευρώπη η πολωνική γλώσσα ανήκει στις 25 μεγαλύτερες γλώσσες του κόσμου. Είναι μια από τις 10 μεγαλύτερες γλώσσες στην Ευρώπη. Από την άποψη του αριθμού των ομογενών χρηστών είναι η έκτη γλώσσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε διαφορετικό βαθμό επάρκειας την ξέρουν περίπου 50 εκατομμύρια άνθρωποι. Η πολωνική γλώσσα μαζί με την τσέχικη και σλοβακική, την κασουβική, την άνω σορβική και την κάτω σορβική καθώς και με την εξαφανισμένη πολάβικη, ανήκει στον δυτικοσλαβικό κλάδο της σλαβικής ομάδας της οικογένειας των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών.
Ιστορικά και γλωσσικά μπορεί να δικαιολογηθεί η γεωγραφική διαίρεση των χρηστών της πολωνικής γλώσσας, σε τέσσερα μέρη:

1. Διάλεκτος της Μεγάλης Πολωνίας
2. Διάλεκτος της Σιλεσίας
3. Διάλεκτος του Μαζόβσε
4. Διάλεκτος της Μικρής Πολωνίας

Από τις τέσσερεις διαλέκτους μόνο τούτη της Σιλεσίας υπάρχει ακόμα και σήμερα, και δεν τη χρησιμοποιεί μόνο ο πληθυσμός των χωριών. Αν και διαφοροποιείται

[50] J.R. Fisman(1972), *Revolution and tradition in people's Poland, education and socialization*(USA:PRINCETON UNIVERSITY PRESS), σελ. 57.
Η μετάφραση στα ελληνικά έγινε από τον συγγραφέα της πτυχιακής αυτής μελέτης.

εσωτερικά, κάποιοι χρήστες της επιθυμούν να δώσουν αυτάρκεια στη γλώσσα Σιλεσίας.[51]

Για την διαπίστωση των συνθηκών εργασίας των Πολωνών(ιδιαίτερα για τα χρόνια που ξεκίνησαν να μεταναστεύουν), θα χρησιμοποιηθούν δύο μαρτυρίες από Πολωνέζες μετανάστριες στην Ελλάδα οι οποίες ρωτήθηκαν για τις συνθήκες εργασίας τους στην Πολωνία:

«Η Γιολάντα από την πολώνια δηλώνει:

Στην αρχή δουλεύαμε, δεν θέλαμε πολλά, μας έφταναν να ζούμε εκεί. Μετά όμως άρχισαν φασαρίες από τη δεκαετία του 1980 και χάσαμε τη δουλειά μας. Δεν μπορούσαμε να ζήσουμε πια και γι' αυτό φύγαμε.

Και η Αγνή διηγείται:

Όταν γέννησα το παιδί στην Πολωνία μετά δεν μπορούσα να βρω δουλειά. Ήταν μικρό το παιδί, ήμουνα μόνη στην Πολωνία, χωρίς άνδρα για να με βοηθήσει(ο άνδρας μου ήταν στην Ελλάδα δύο χρόνια πριν). Μου έλεγε ο άνδρας μου ότι ήταν πολύ ωραία εδώ, ότι ξέρει ότι αγαπώ την θάλασσα και εδώ η θάλασσα είναι κοντά και έχει ωραίο κλίμα και η ζωή είναι πιο εύκολη…οι άνθρωποι είναι πιο ανοιχτοί…»[52]

Πάντως «το κίνητρο για τους οικονομικούς μετανάστες συνδεόταν περισσότερο με την επιθυμία να βελτιώσουν τις συνθήκες ζωής και εργασίας τους και να αποκτήσουν νέες εμπειρίες και λιγότερο με την πραγματική φτώχια».[53]Αυτό δηλαδή σημαίνει πως οι περισσότεροι Πολωνοί μετανάστες που έφυγαν όπως δήλωσαν στη συνέχεια για οικονομικούς λόγους, δεν έφυγαν όλοι λόγω ανεργίας, κακών συνθηκών εργασίας και γενικά για λόγους εξαθλίωσης. Απλά είχαν στο μυαλό τους ότι με την μετανάστευση θα βελτίωναν συνολικά τον τρόπο διαβίωσης τους.

Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός της ένταξής Της χώρας τους στην Ευρωπαϊκή ένωση το 2004, κάτι που αύξησε κατά πολύ τους Πολωνούς μετανάστες. «Μια έρευνα έδειξε ότι από το 2004 δύο εκατομμύρια Πολωνοί έφυγαν από τη χώρα τους, κυρίως

---

[51]Http://athens.mfa.gov.pl/el/polish_community_in_greece/poloniki_glossa

[52]Κ. Κασιμάτη (επιμ.),(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg), σελ. 35.

[53] Μ. Μαρούφωφ(2009), *Πολωνική μετανάστευση στην Ελλάδα-έρευνα*.

Άρθρο στο site http://www.eliamep.gr

προς τη Βρετανία και την Ιρλανδία. Σύμφωνα με την έρευνα του Πανεπιστημίου της Βαρσοβίας, η μεγαλύτερα μερίδα των Πολωνών μεταναστών παραμένει στις χώρες όπου ζει και εργάζεται, περιμένοντας εκεί το τέλος της κρίσης»[54]. Για τους Πολωνούς που ζουν στην Ελλάδα η ένταξη της Πολωνίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται πολύ σημαντική, κυρίως για λόγους πρακτικούς. Η απαλλαγή από τις περίπλοκες διαδικασίες έκδοσης αδειών διαμονής και εργασίας και φυσικά από το ανάλογο χρηματικό κόστος αλλά και η απαλλαγή από την 'απειλή' της απέλασης βελτίωσαν σημαντικά τις συνθήκες ζωής των Πολωνών στην Ελλάδα. Αξίζει να σημειώσουμε ότι η Πολωνία αποτελεί για την Ελλάδα την πρώτη χώρα που εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση ενώ ήδη διατηρούσε μεταναστευτικό πληθυσμό στη χώρα ενώ οι Πολωνοί μπορούν πλέον να εργάζονται ελεύθερα στην Ελλάδα, αφού για αυτούς έχει παρέλθει η μεταβατική περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας υφίσταντο περιορισμούς.[55]

«Πρακτικά ζητήματα, όπως η άδεια παραμονής και η πρόσβαση των Πολωνών στην αγορά εργασίας, έχουν πλέον λυθεί, ειδικά από τότε που έληξε η μεταβατική περίοδος, κατά τη διάρκεια της οποίας υφίσταντο ορισμένους περιορισμούς σχετικά με την απασχόληση. Εντούτοις, ένας μεγάλος αριθμός Πολωνών εξακολουθεί να εργάζεται παράτυπα, κρίνοντας με βάση των αριθμό των ατόμων που καταγράφονται από τις ελληνικές αρχές»[56].

«Ωστόσο, η ένταξη της Πολωνίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως φαίνεται από τα στοιχεία του ΙΚΑ και του υπουργείου Εσωτερικών, δεν έχει σημαντικό αντίκτυπο στην κατάσταση της απασχόλησης των Πολωνών στην Ελλάδα. Δεδομένου ότι τον Απρίλιο του 2008 μόνο 8000 Πολωνοί είχαν άδεια διαμονής σε ισχύ, ως Ευρωπαίοι πολίτες, μπορούμε να υποθέσουμε ότι ένας σημαντικός αριθμός εξακολουθεί να εργάζεται παράτυπα»[57].

---

[54] Χ. Πουλίδου(2009), «Οι Πολωνοί μετανάστες επιμένουν»,
http://www.avgi.gr/ArticleActionshow.action?articleID=460495

[55] Μ. Μαρούφωφ(2009), *Πολωνική μετανάστευση στην Ελλάδα-έρευνα*,
Άρθρο στο site http://www.eliamep.gr

[56] Θ. Μαρούκης, Α. Τριανταφυλλίδου(επιμ.)(2010), *Η μετανάστευση του 21ου αιώνα*, (Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ), σελ. 314

[57] Ο.π σελ. 332

2.2-Πολωνοί στην Ελλάδα-Στοιχεία

2.2α-Πέντε φάσεις μετανάστευσης

Η μετανάστευση από την Πολωνία στην Ελλάδα, βάσει παραγόντων που συνδέονται με τις συνθήκες στην Πολωνία και τον αντίκτυπό τους στις μεταναστευτικές ροές από την Πολωνία αλλά και με τις μεταναστευτικές πολιτικές της Ελλάδας, μπορεί να χωριστεί σε πέντε φάσεις:

Α)Η πρώτη φάση ξεκινά με την επιβολή στρατιωτικού νόμου στην Πολωνία, το 1981, όταν ένας μεγάλος αριθμός Πολωνών κατέφυγε στην Ελλάδα, είτε για να ζητήσει άσυλο, είτε για να ζητήσει συνέντευξη στην πρεσβεία των ΗΠΑ στην Αθήνα προκειμένου να κάνουν αίτηση για βίζα. Οι πρώτοι πολιτικοί πρόσφυγες ακολουθήθηκαν από άτομα που δεν ήταν πολιτικά ενεργά αλλά δελεάστηκαν από τις προοπτικές καλύτερων οικονομικών ευκαιριών, άνοιξαν δηλαδή το δρόμο για τη μετανάστευση από την Πολωνία στην Ελλάδα.

Β)Η δεύτερη φάση ξεκινά με τις ανατροπές στο κοινωνικοοικονομικό σύστημα στην Πολωνία και την ελεύθερη πλέον έξοδο από τη χώρα. Η αρχή αυτής της περιόδου, σχεδόν συνέπεσε με τον πρώτο, πολύ αυστηρό μεταναστευτικό νόμο στην Ελλάδα που ψηφίστηκε το 1991 και επικεντρώθηκε κυρίως σε πιο αυστηρούς ελέγχους στα σύνορα και το εσωτερικό της χώρας, κάνοντας παράλληλα σχεδόν αδύνατη τη νόμιμη είσοδο και εγκατάσταση στη χώρα σε αλλοδαπούς που σκόπευαν να εργαστούν στην Ελλάδα. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από τον παράνομο χαρακτήρα της μετανάστευσης αφού σχεδόν δεν υπήρχε τρόπος να εργάζεται κανείς νόμιμα στην Ελλάδα.

Γ)Η τρίτη φάση σηματοδοτείται από το γεγονός ότι από το 1995 και μετά οι Πολωνοί πολίτες δεν χρειάζονταν πλέον βίζα προκειμένου να μείνουν στην Ελλάδα για να επισκεφθούν την Ελλάδα για διάστημα έως και τριών μηνών.

Δ)Η τέταρτη φάση συνδέεται με τα προγράμματα νομιμοποίησης, τα οποία από το 1998 και μετά, οπωσδήποτε βελτίωσαν την κατάσταση για την Πολωνούς στην Ελλάδα, όπως και για κάθε άλλη μεταναστευτική κοινότητα.

Ε)Η τελευταία φάση, από το 2004 μέχρι σήμερα σηματοδοτείται από την ένταξη της Πολωνίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. [58]

2.2β-Πρώτα ρεύματα

«Η Πολωνία για περισσότερο από έναν αιώνα, έχει υπάρξει μία από τις περιοχές της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης με τις μεγαλύτερες μεταναστευτικές εκροές. Η Ελλάδα δεν υπήρξε, φυσικά, ποτέ ένας από τους επικρατέστερους προορισμούς των Πολωνών μεταναστών, εντούτοις οι Πολωνοί μετανάστες βρίσκονται ανάμεσα στις δέκα πολυπληθέστερες ομάδες μεταναστών που κατοικούν στη χώρα. Επιπλέον, η πολωνική κοινότητα είναι μία από τις παλαιότερες και, σύμφωνα με πολλούς, από τις καλύτερα οργανωμένες μεταναστευτικές ομάδες στην Ελλάδα. Μάλιστα οι Πολωνοί είναι η μόνη μεταναστευτική ομάδα, προερχόμενη από πρώην Σοσιαλιστική χώρα, με παρουσία στην Ελλάδα πριν από το 1989, παρά τη γεωγραφική απόσταση μεταξύ Ελλάδας και Πολωνίας[59], και την έλλειψη προηγούμενων ιστορικών, πολιτιστικών, θρησκευτικών, οικονομικών ή οποιουδήποτε άλλου είδους δεσμών μεταξύ των δύο χωρών»[60].

Δεν είναι δηλαδή τελείως σαφές για ποιο λόγο επέλεξαν οι Πολωνοί μετανάστες την Ελλάδα συγκεκριμένα σαν τόπο διαμονής.
Σύμφωνα με τον *Norbert Cyrus*: «Πολλοί Πολωνοί μετανάστες που συμπτωματικά έμεναν στο εξωτερικό εκείνη τη στιγμή[61] ως τουρίστες στη Γερμανία, την Αυστρία, την Ιταλία, την Ελλάδα ή τη Γαλλία αποφάσισαν να μην επιστρέψουν. Η απόφαση να

---

[58] Μ. Μαρούφωφ(2009), *Πολωνική μετανάστευση στην Ελλάδα-έρευνα*,
Άρθρο στο site http://www.eliamep.gr

[59] Βλέπε χάρτη 3 στο παράρτημα.

[60] Θ. Μαρούκης, Α. Τριανταφυλλίδου(επιμ.)(2010), *Η μετανάστευση του 21ου αιώνα*, (Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ), σελ. 309.

[61] Εννοεί το έτος 1981.

μείνουν διευκολύνθηκε από τις γενναιόδωρες μεταναστευτικές πολιτικές των χωρών υποδοχής που δέχθηκαν τους λεγόμενους πρόσφυγες της αλληλεγγύης(*solidarity*). Δεδομένου ότι οι δυτικές χώρες ακολουθούσαν την πολιτική να μην απελαύνουν πολίτες σοσιαλιστικών χωρών, οι Πολωνοί πολίτες έγιναν αποδεκτοί και δικαιούνταν κοινωνικές παροχές»[62]. Παρακάτω θα δούμε αναλυτικά και τον ρόλο των κοινωνικών δικτύων που αποτέλεσαν (και αποτελούν) σημαντικό παράγοντα για τον σκοπό επιλογής της Ελλάδας σαν χώρα εγκατάστασης.

Μάλιστα για να επιλέξουν την Ελλάδα σαν τόπο διαμονής, σημαντικό ρόλο αποτέλεσε το γεγονός ότι είχαν γνωστούς εδώ. Στοιχείο που βοηθά και στην προσαρμογή τους στη χώρα. Αυτό αποδεικνύεται από την ερώτηση 9 της έρευνας: «Για πιο λόγο επιλέξατε την Ελλάδα ως τόπο διαμονής;» όπου η συντριπτική πλειοψηφία επιλέγει ως απάντηση το ότι είχαν γνωστούς εδώ, (πολλές γυναίκες είχαν τους άντρες τους ήδη εδώ όπως προαναφέρθηκε) συν το γεγονός ότι είχαν ακούσει καλά λόγια για την Ελλάδα (πέρα από το ότι είχαν γνωστούς εδώ, πολλοί Έλληνες μετά τον Εμφύλιο[63] , είχαν καταφύγει σαν πολιτικοί πρόσφυγες σε χώρες του πρώην Ανατολικού μπλοκ. Ανάμεσα σε αυτές και η Πολωνία. Είχαν εγκατασταθεί εκεί και μάλιστα είχαν ιδρύσει και συλλόγους. Όπως παραδείγματος χάρη ο Αθλητικός -Τουριστικός - Πολιτιστικός σύλλογος «ΟΛΥΜΠΟΣ», που ιδρύθηκε στις 24 Γενάρη 1962 στη Βαρσοβία από την Ένωση των Ελλήνων Πολιτικών Προσφύγων «ΝΙΚΟΣ ΜΠΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ»[64]. Επίσης αρκετοί Έλληνες την περίοδο της χούντας[65]-όντας κυνηγημένοι από αυτή λόγω της πολιτικής τους στάσης και δράσης- είχαν ακολουθήσει ακριβώς τον ίδιο δρόμο με τους πολιτικούς πρόσφυγες του εμφυλίου και είχαν πει καλά λόγια για την πατρίδα τους στους ντόπιους). Επίσης μία μαρτυρία από μετανάστρια είναι κατατοπιστική: «Να μην έρθει κανείς εδώ αν δεν έχει κάποιο γνωστό γιατί χωρίς γνωστούς δεν γίνεται». [66]

Όπως και η παρακάτω μαρτυρία:

---

[62] Θ. Μαρούκης, Α. Τριανταφυλλίδου(επιμ.)(2010), *Η μετανάστευση του 21ου αιώνα*, (Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ), σελ. 312-313.

[63] 1946-1949

[64] Εφημερίδα «Ριζοσπάστης» 13/10/2007, σελ. 25.

[65] 1968-1974

[66] Κ. Κασιμάτη(2009), «Η χώρα προέλευσης των μεταναστριών και η κοινωνική τους ένταξη στην Ελλάδα», *Κοινωνική συνοχή και ανάπτυξη,* Τόμος 4, Τεύχος 1, σελ. 17.

«Αν δεν έχεις κάποιο γνωστό, δεν είναι εύκολο να βρεις δουλειά. Δηλαδή αν δεν έχεις κάποιο φίλο να σου πει "Α, έχω κάποιον που ψάχνει", δεν είναι. Να σου πω, τώρα που είμαι τόσα χρόνια εδώ αν κάποιος έρχεται, δεν μπορώ να φανταστώ αν έρχεται μόνος του και δεν έχει κανέναν και ξεκινάει από το μηδέν τα βήματα που να κάνει, δεν έχω ιδέα τι να κάνει ο άνθρωπος. Δηλαδή αν το σκέφτομαι, φοβάμαι ήδη»[67].

«Έτσι λοιπόν οι Πολωνοί έχουν το δεύτερο μετά τις Φιλιππίνες, μεγαλύτερο ποσοστό υπηκόων με πρώτη άφιξη στην Ελλάδα πριν το τέλος του 1990». [68]

Συγκεκριμένα,«οι πρώτες αξιόλογες εισροές από την κεντρική και ανατολική Ευρώπη παρατηρήθηκαν από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 με την εμφάνιση πολιτικών φιλελευθεροποίησης καταφθάνοντας στην Ελλάδα μετανάστες από την Πολωνία και αργότερα από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Οι περισσότεροι από αυτούς κατέληξαν να βρίσκονται στην Ελλάδα παράνομα. Χωρίς νόμιμα χαρτιά οι μετανάστες αυτοί δεν είχαν άλλη επιλογή παρά την απασχόληση τους σε εργασίες που δεν είχαν καμιά νομική υπόσταση, δηλαδή που δεν ήταν δηλωμένες στις αρχές και δεν υπόκειντο στο διαρρυθμιστικό πλαίσιο του κράτους για αποδοχές, ασφάλιση και άλλους όρους εργασίας. Οι εργασίες αυτές ήταν συνήθως χαμηλής ειδίκευσης και χαμηλής ανταμοιβής. Άλλωστε οι μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες ερμηνεύονται συνήθως σε σχέση με αυτό το είδος ζήτησης εργασίας».[69]

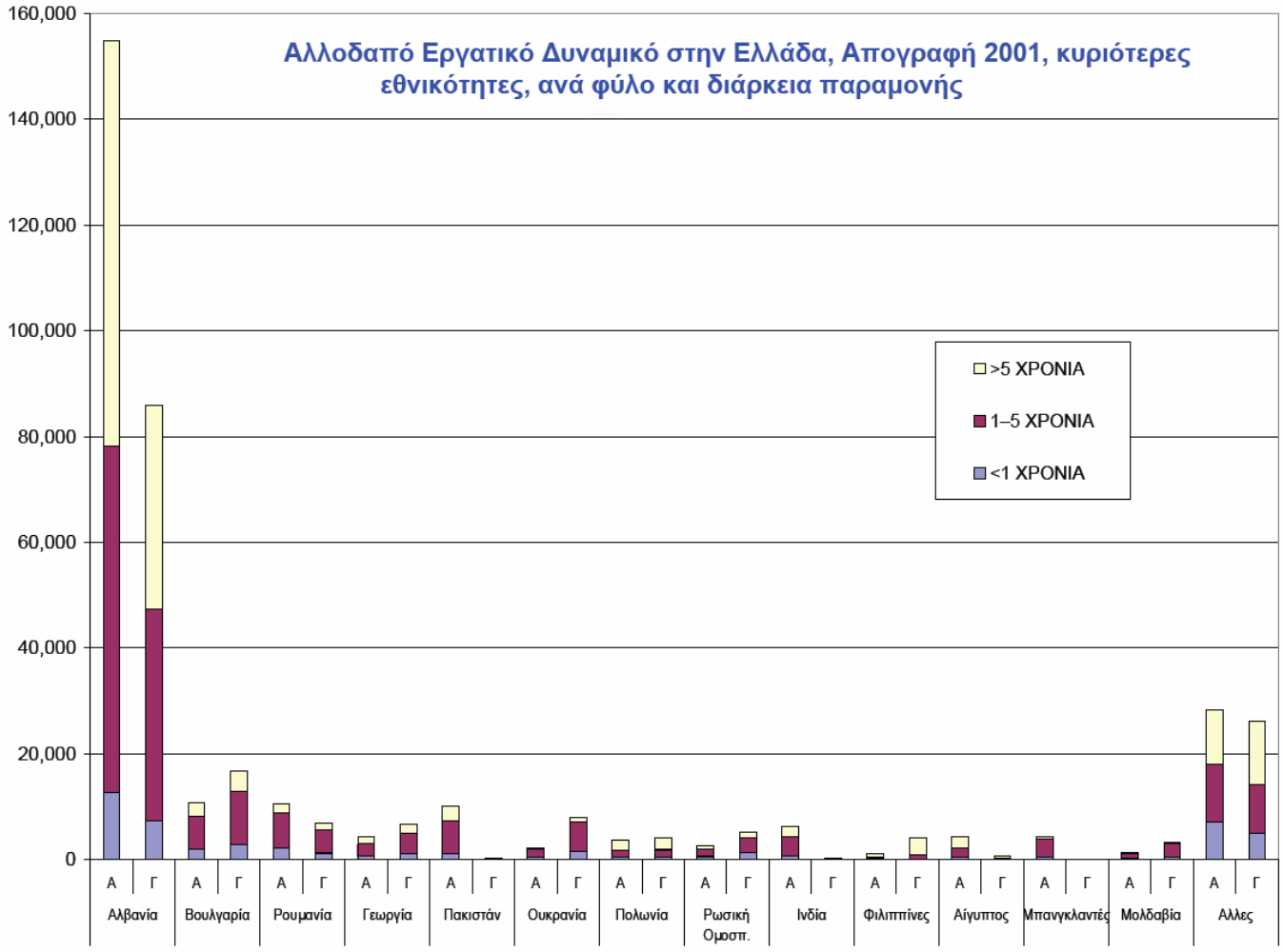
---

[67] *Marek*, 35 ετών, εργαζόμενος σε εκδοτική εταιρία,
(Θ. Μαρούκης, Α. Τριανταφυλλίδου(επιμ.)(2010), *Η μετανάστευση του 21ου αιώνα*, (Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ), σελ. 327.)

[68] Τ. Καβουνίδη(2003), *Έρευνα για την οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών*,
(Αθήνα: Παρατηρητήριο απασχόλησης ερευνητική πληροφορική Α.Ε), σελ. 40.

[69] Ο.π σελ.18-19.

Οι Πολωνοί μετανάστες, λοιπόν, είναι από τα πιο παλιά ρεύματα μεταναστών στην Ελλάδα, κάτι που επιβεβαιώνεται με το παρακάτω διάγραμμα για το εργατικό δυναμικό στην Ελλάδα και τη διάρκεια παραμονής τους εδώ. Ένα διάγραμμα που παρουσιάζει ξεκάθαρα ότι πάνω από τους μισούς Πολωνούς μετανάστες (άντρες και γυναίκες) βρίσκονται στην Ελλάδα πάνω από 5 χρόνια.

Πηγή διαγράμματος: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Αναλυτική μελέτη για τα διαθέσιμα στοιχεία και προτάσεις για τη συμμόρφωση με τα standards της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Μελέτη για λογαριασμό του Ι.Μ.Ε.Π.Ο.* Από το *Μεσογειακό Παρατηρητήριο Μετανάστευσης Ι.Α.Π.Α.Δ. Πάντειο Πανεπιστήμιο*

Ας δούμε λοιπόν πώς οι άνθρωποι αυτοί έφτασαν στην Ελλάδα και πως τελικά κατέληξαν να αποτελούν μία από τις δέκα μεγαλύτερες αριθμητικά μεταναστευτικές ομάδες της Ελλάδας.

2.2γ-Μαζικές αφίξεις και αιτίες μετανάστευσης των Πολωνών

Οι ιστορίες των Πολωνών μεταναστών τονίζουν ως κύρια αιτία για τη μετανάστευση τους την ανεργία, την έλλειψη δυνατότητας στην Πολωνία να αποκτήσουν δικό τους σπίτι ή να υποστηρίζουν την οικογένειά τους, και την ανάπτυξη νέων καταναλωτικών προτύπων. Ας δούμε μερικές μαρτυρίες από την έρευνα IAPASIS.

Ο Τόμας περιγράφει την απόφαση του να φύγει από την Πολωνία ως εξής: «Αυτό που μου άρεσε (στην Ελλάδα), ήθελα να δω τον τρόπο ζωής, τον δικό σας τρόπο ζωής, μου άρεσε το κλίμα, μου άρεσαν πολλά πράγματα (αγαθά). Και τότε στην Πολωνία δεν βγάζανε πολλά λεφτά, οικονομικά δεν ήταν καλά».

Η απόφαση της Δωροθέας και του άντρα της να μεταναστεύσουν δεν ήταν θέμα κάλυψης βασικών αναγκών, αλλά αναγκών που έχουν να κάνουν περισσότερο με το προσωπικό γόητρο και την οικονομική άνεση.

«Η ζωή είναι εκεί μέχρι οκτώ-εννιά το βράδυ. Οκτώ βάζεις τα παιδιά να κοιμηθούν, βλέπεις λίγο τηλεόραση και μετά να κοιμηθείς, κλείνουνε όλα, δεν έχεις παρέες έτσι και κάνει κρύο και δεν μπορείς να κάθεσαι έξω. Θέλαμε να έχουμε πιο πολλά σαν νέοι που ήμασταν τότε. Το δικό μου εστιατόριο έκλεισε για επισκευές για δύο χρόνια και μετά βρήκα κάποια άλλη δουλειά που είχε πιο λίγα λεφτά. Δεν μπορούσες δεν σου έφταναν τα λεφτά. Οι άνθρωποι στην Πολωνία ζούνε από την πρώτη του μήνα, μέχρι πρώτη του άλλου μήνα. Δεν λέμε ότι υπήρχε φτώχεια, αλλά δεν ήταν άνετα, σαν νέοι άνθρωποι παντρεμένοι, είχαμε το σπίτι, θέλαμε όμως κάτι να αγοράσουμε δεν μπορούσαμε, μάζευες, μάζευες και δεν σου έφτανε. Λέμε κάτσε να δοκιμάσουμε κάπου αλλού, έχουμε ακούσει ένας πήγε εκεί, ένας πήγε εδώ»[70].

[70] Κασιμάτη Κ.(επιμ.)(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg), σελ.147-148

«Οι μαζικές αφίξεις των Πολωνών μετά το 1986 πρέπει να συνδυαστούν με τη σχετική φιλελευθεροποίηση του τότε καθεστώτος Γιαρουζέλσκι (π.χ άδειες εξόδου από τη χώρα, την Ελληνική πολιτική για τη μαζική χορήγηση βίζας σε χιλιάδες Πολωνούς και τέλος τις συνεχώς επιδεινούμενες οικονομικές και πολιτικές συνθήκες στην πολώνια. Επιπλέον, διαδόθηκε ευρύτερα το καθεστώς «κράτους-γέφυρας» για μετανάστες, που υπάρχει στην Ελλάδα από το 1951 με απόφαση του ΟΗΕ, το οποίο άρχισαν να χρησιμοποιούν Ανατολικοευρωπαίοι και Ασιάτες από τα μέσα της δεκαετίας του 1980.

Η ανεκτικότητα των ελληνικών αρχών τα πρώτα χρόνια και οι ευελιξίες που χαρακτηρίζουν τις ελληνικές τοπικές αγορές εργασίας διαδόθηκαν γρήγορα. Έτσι το 1989, οι δύο πολωνέζικες εφημερίδες που διαδίδονται στην Αθήνα[71] υπολόγιζαν ότι στην Αττική υπήρχαν περίπου 35000 Πολωνοί και Πολωνέζες και στην υπόλοιπη Ελλάδα ακόμη 10000-15000. Όλοι σχεδόν είχαν έρθει ως τουρίστες και παρέμεναν παράνομα στην Ελλάδα προσπαθώντας να φύγουν στις Ηπα, τον Καναδά η την Αυστραλία. Από το σύνολο των Πολωνών το 1989, 10377 είχαν πάρει άδεια παραμονής και 668 είχαν αναγνωριστεί ως πολιτικοί πρόσφυγες. Ο μέσος όρος παραμονής στην Ελλάδα, πριν από την αναχώρηση τους προς τη «γη της επαγγελίας», ήταν 2 έως 3,5 χρόνια. Όμως μόνο ένα μικρό ποσοστό 10-15% καταφέρνει να εξασφαλίσει την πολυπόθητη βίζα. Οι άλλοι επέστρεψαν ή παρέμειναν στην Ελλάδα τροφοδοτώντας μια μαύρη αγορά εργασίας.» [72]

Για το πόσοι είναι πραγματικά οι Πολωνοί μετανάστες δεν έχει γίνει καμία επίσημη καταγραφή, παρά μόνο για τους νόμιμους, αφού υπάρχουν και πολλοί παράνομοι Πολωνοί μετανάστες. Από κει και πέρα όμως μπορούν να γίνουν εκτιμήσεις. «Μέχρι το 1989 το μεταναστευτικό κύμα προς της Ελλάδα δεν ήταν ιδιαίτερα έντονο, καθώς ο αριθμός των μεταναστών δεν ξεπερνούσε τους 50000.Η μαζική μετανάστευση εντοπίζεται στις αρχές της δεκαετίας του 1990»[73].
Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 υπήρχαν περίπου 13.000 Πολωνοί στη χώρα[74].

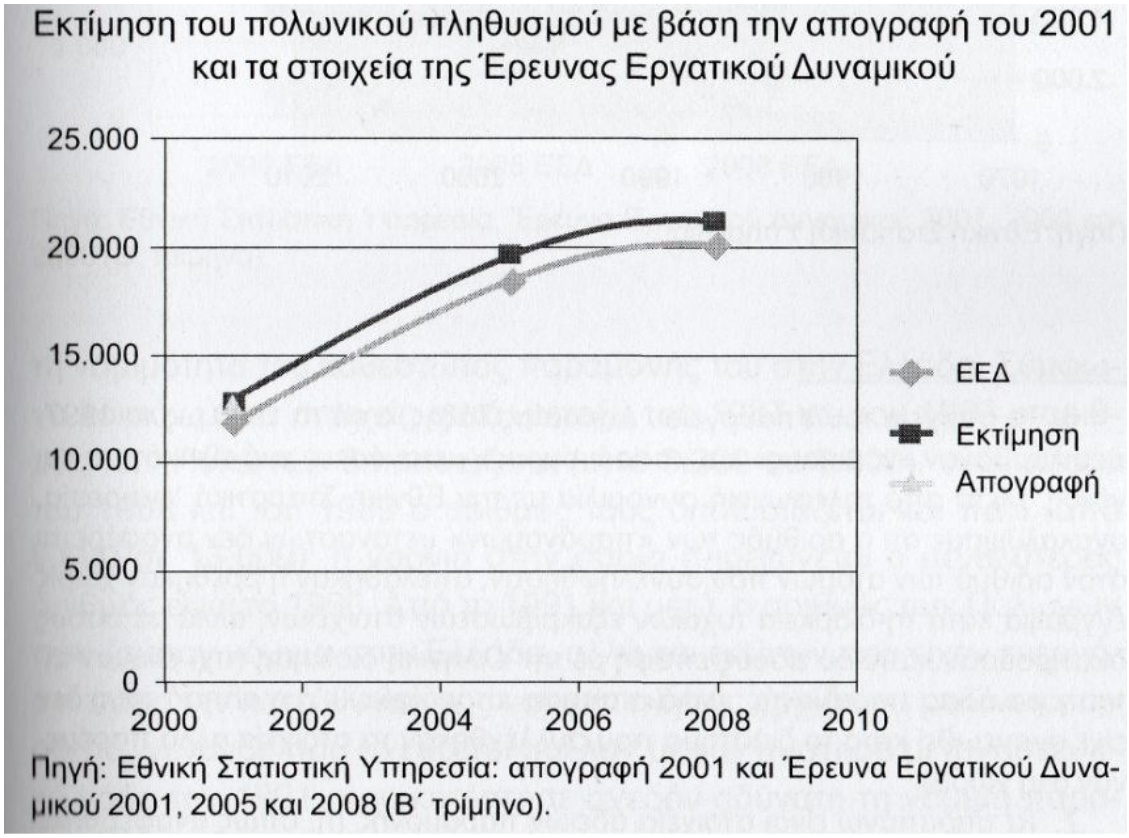
[71] Πρόκειται για τις εφημερίδες Kurier Atenski (Ταχυδρόμος της Αθήνας) και Echo Tygodnia (Ηχώ της Εβδομάδας) και οι δύο εβδομαδιαίες.

[72]Ν. Βαίου, Κ. Χατζημιχάλης(1997), *Με τη ραπτομηχανή στην κουζίνα και τους Πολωνούς στους αγρούς*, (Αθήνα: ΕΞΑΝΤΑΣ), σελ. 167.

[73] Γ. Αμίτσης, Ι. Λαζαρίδη(επιμ.)(2001), *Νομικές και κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα*, (Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗ), σελ. 26.

[74] Ι. Σωτήρχου(2009), «Η ταυτότητα των μεταναστών», http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=53600

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ ο αριθμός των Πολωνών αυξήθηκε κατά 67% μεταξύ 2001 και 2008. Αξίζει παρόλα αυτά να σημειωθεί ότι η αύξηση μεταξύ 2005 και 2008 ήταν ιδιαιτέρα χαμηλή και αφορούσε κυρίως τον μη ενεργό πληθυσμό[75]. Κάτι που φαίνεται άλλωστε και στο παρακάτω διάγραμμα.

Ακόμα βάσει των στοιχείων του Υπουργείου Εσωτερικών και της Ελληνικής Αστυνομίας για το 2008: «Παρά τον μικρό αριθμό καταγεγραμμένων Πολωνών πολιτών, εκτιμάται ότι η Πολωνική κοινότητα στην Αθήνα αριθμεί 50000 άτομα τα οποία είναι

[75] Μ. Μαρούφωφ(2009), *Πολωνική μετανάστευση στην Ελλάδα-έρευνα*.
Άρθρο στο site http://www.eliamep.gr

αρκετά καλά ενσωματωμένα στην Ελληνική κοινωνία και οικονομία, ζουν εν μέρει στο κέντρο της Αθήνας και εν μέρει διάσπαρτοι σε διάφορες περιοχές, και συσπειρώνονται γύρω από κάποιους θεσμούς της κοινότητας όπως το Πολωνικό σχολείο (με περισσότερους από 1000 μαθητές) και η Πολωνική εκκλησία»[76].

Σε γενικές γραμμές :«Η εισροή μεταναστών από την Πολωνία κορυφώνεται στις αρχές της δεκαετίας του 1990, λόγω της μεγάλης αύξησης της ανεργίας στην Πολωνία μεταξύ του 1990 και του 1992. Ο εκτιμώμενος αριθμός των Πολωνών που κατοικούσαν στη χώρα κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου κυμαίνεται από 30000 ως 100000. Το 2003, ο Έλληνας πρέσβης στην Πολωνία εκτιμούσε ότι ο πληθυσμός των Πολωνών που κατοικούσαν τότε στην Ελλάδα άγγιζε τα 40000 με 50000 άτομα, όμως, σύμφωνα με την εκτίμηση του ενεργού μέλους της κοινότητας, οι Πολωνοί της Ελλάδας λιγοστεύουν χρόνο με το χρόνο από τα 60000 άτομα, το 1992, σήμερα ο πληθυσμός τους έχει πέσει στις 15000»[77].Πριν το 1990 από την Πολωνία ήρθε το 13% των μεταναστών. Ο κύριος όγκος 51% καλύπτει την περίοδο 1990-1995 και το υπόλοιπο 36% την πενταετία 1996-2000

«Η πλειονότητα των Πολωνών ήρθε στην Ελλάδα με σκοπό την αναζήτηση εργασίας. Οι κυριότεροι τομείς απασχόλησης είναι οι οικοδομικές και οικιακές εργασίες. Οι Πολωνοί αναζητούν εργασία κυρίως μέσω άτυπων δικτύων που βασίζονται σε φιλικούς και οικογενειακούς δεσμούς όμως απευθύνονται στην 'βιομηχανία της μετανάστευσης' για άλλες υπηρεσίες». [78]

«Το 2009 υπολογίζονται σε περισσότερους από 20.000. Κατοικούν κυρίως στην Αττική, έχουν ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά ανεργίας, απασχολούνται σε οικοδομοτεχνικές αλλά και οικιακές εργασίες, αναπτύσσουν επίσης αξιόλογη επιχειρηματική δραστηριότητα και αμείβονται με το 70% των αποδοχών των Ελλήνων. Το 28,5% είναι μέχρι 14 ετών,

---

[76] Θ. Μαρούκης, Α. Τριανταφυλλίδου(επιμ.)(2010), *Η μετανάστευση του 21ου αιώνα*, (Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ), σελ. 86.

[77] Ο. π σελ. 316.

[78] Κ. Κασιμάτη(2009), «Η χώρα προέλευσης των μεταναστριών και η κοινωνική τους ένταξη στην Ελλάδα», *Κοινωνική συνοχή και ανάπτυξη,* Τόμος 4, Τεύχος 1, σελ. 14
(Τα στοιχεία αναφέρονται στους περίπου 13000 Πολωνούς που είχαν εγκατασταθεί στην Ελλάδα και είχαν καταγραφεί με την απογράφη του 2001)

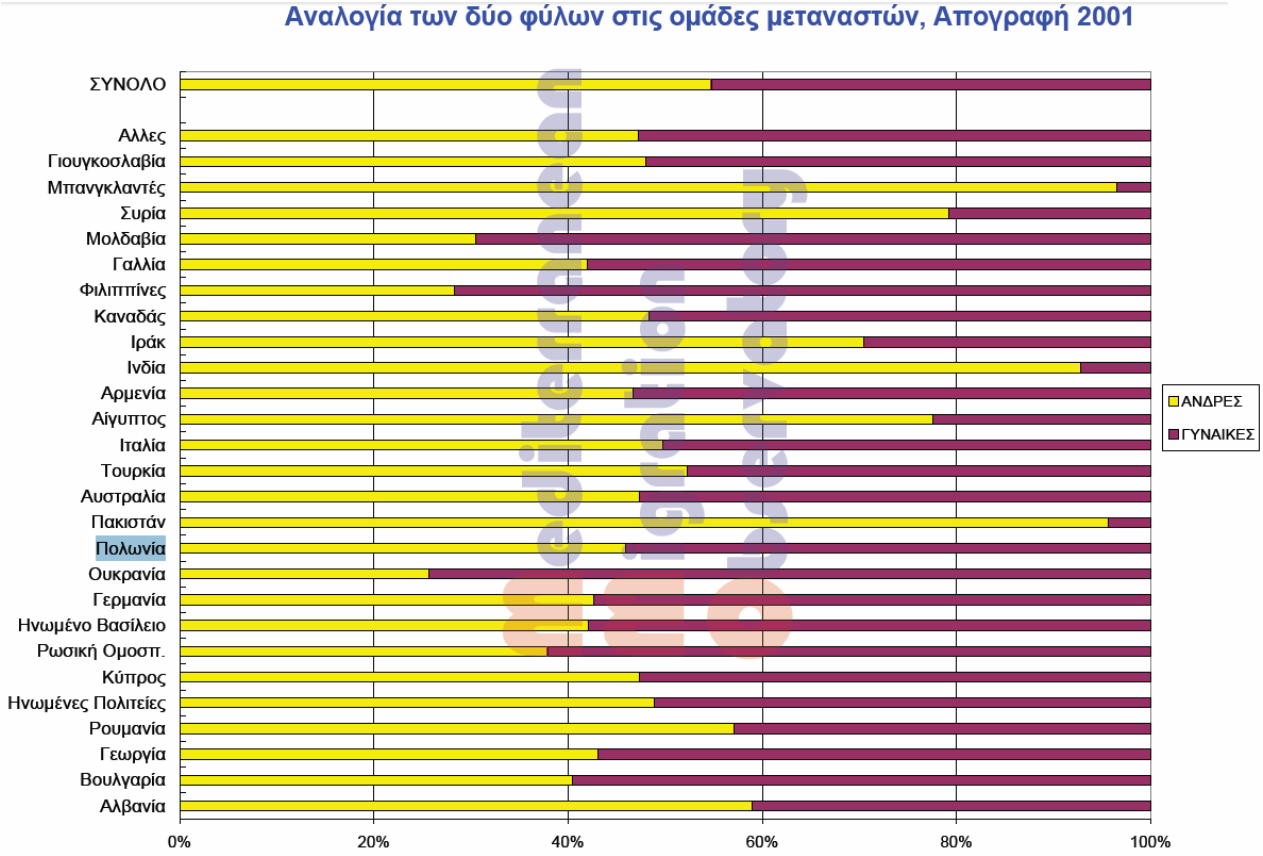
ποσοστό που υπογραμμίζει τον οικογενειακό χαρακτήρα της πολωνικής μετανάστευσης, ενώ περίπου το 30% των παιδιών προέρχεται από μικτούς γάμους»[79].

Οι Πολωνοί μετανάστες αποτελούν μία από τις δέκα μεγαλύτερες αριθμητικά μεταναστευτικές ομάδες της Ελλάδας, και ενδιαφέρον αποτελεί το γεγονός ότι, η πολωνική κοινότητα είναι μία από τις παλιότερες και σύμφωνα με πολλούς μία από τις πιο καλά οργανωμένες κοινότητες της χώρας. Μάλιστα, οι Πολωνοί αποτελούν τη μοναδική μεταναστευτική ομάδα προερχόμενη από πρώην κομμουνιστική χώρα, με παρουσία στην Ελλάδα πριν το 1989 παρά τη γεωγραφική απόσταση μεταξύ Πολωνίας και Ελλάδας αλλά και την έλλειψη προηγούμενων ιστορικών, πολιτιστικών, θρησκευτικών και οικονομικών δεσμών μεταξύ των δύο χωρών. Παρά το γεγονός ότι η οικιακή εργασία είναι αρκετά διαδεδομένη στην Ελλάδα η πολωνική μετανάστευση στη χώρα δεν θα μπορούσε σε καμία περίπτωση να χαρακτηριστεί 'γυναικεία', κάτι που παρατηρείται σε άλλες χώρες όπως η Ιταλία[80].

[79] Ι. Σωτήρχου(2009), «Η ταυτότητα των μεταναστών», http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=53600

[80] Μ. Μαρούφωφ(2009), *Πολωνική μετανάστευση στην Ελλάδα-έρευνα*.
Άρθρο στο site http://www.eliamep.gr

Πράγματι αυτό γίνεται εμφανές από τον παρακάτω πίνακα οπού παρατηρείται ότι η αναλογία ανδρών και γυναικών Πολωνών μεταναστών στην Ελλάδα είναι περίπου η ίδια(ελάχιστα υπερτερούν οι γυναίκες σε ποσοστό 54%, έναντι 46% των ανδρών. Αυτό φυσικά εξηγείται και στον οικογενειακό χαρακτήρα που είχε αυτό το ρεύμα των μεταναστών όπως αναφέρεται και παραπάνω.

Για τον οικογενειακό χαρακτήρα της μετανάστευσης των Πολωνών χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η μαρτυρία μιας Πολωνέζας μετανάστριας, της Γιολάντας η οποία μεταξύ άλλων αναφέρει[81]:

«Οικονομικοί λόγοι μας ανάγκασαν να μεταναστεύσουμε, αλλά και επειδή η οικογένεια πρέπει να είναι μαζί. Όχι το παιδί να μεγαλώνει χωρίς τον πατέρα του».

Εκτός, δηλαδή, από τους οικονομικούς λόγους που ανάγκασαν τους ανθρώπους αυτούς να οδηγηθούν στη μετανάστευση ένας άλλος λόγος ήταν για να βρουν στην

[81] Από τα στοιχεία της έρευνας IAPASIS σε δείγμα 52 γυναικών από την Πολωνία.
(Κ. Κασιμάτη (επιμ.),(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg), σελ. 163.)

Ελλάδα τις οικογένειες τους οι οποίες ήταν ήδη εγκατεστημένες εδώ. Από το ερωτηματολόγιο προκύπτει ότι 14 ήρθαν στην Ελλάδα λόγω τις παραπάνω αιτίας. Μάλιστα από τους 14 οι 11ήταν γυναίκες που ήρθαν αφού πρώτα είχαν εγκατασταθεί οι άντρες τους εδώ. Όπως αναφέρεται και στο άρθρο της Κασιμάτη στην έρευνα IAPASIS: «Σχεδόν οι μισές μετανάστριες από την Πολωνία (49%) ήρθαν στη χώρα μας μόνες τους ζητώντας για τους εαυτούς τους μια καλύτερη τύχη. Ωστόσο λίγο λιγότερες (44%) ακολούθησαν συζύγους ή άλλα μέλη της οικογένειάς τους» [82]. Όντως και η έρευνα στην μικρή Πολωνέζικη συνοικία μας δείχνει ότι πολλές από τις γυναίκες που ήρθαν στην Ελλάδα ακολούθησαν τους άντρες τους όταν αυτοί είχαν 'εγκλιματιστεί εδώ'.

Βλέπουμε λοιπόν ότι κατά κύριο λόγω τα κριτήρια που οδήγησαν τους ανθρώπους αυτούς(του δείγματος) να μεταναστεύσουν ήταν οικονομικοί παράγοντες καθώς και ανάγκη συνένωσης ολόκληρης της οικογένειας. Όπως αναφέρθηκε βέβαια, λέγοντας 'οικονομικοί παράγοντες' δεν σημαίνει ότι στην πατρίδα τους τα πράγματα ήταν όσο άσχημα και κυρίως αν τους συγκρίνουμε με άλλες εθνικότητες μεταναστών. Απλά για διάφορους λόγους που αναφέρονται και θα αναφερθούν και άλλοι, οι περισσότεροι ήρθαν στην Ελλάδα γιατί πίστεψαν ότι θα βρουν καλύτερες συνθήκες ζωής.

Υπάρχουν ωστόσο και απαντήσεις που ξεφεύγουν από τις συνηθισμένες αφορές των οικονομικών λόγων και την προσδοκία μιας καλύτερης ζωής. Η Πολωνέζα Αγνή, απόφοιτη της Φιλοσοφικής Σχολής, αναφέρει[83]:

«Ήρθα μόνο για ένα χρόνο, πήρα άδεια από το πανεπιστήμιο γιατί εδώ στην Ελλάδα είναι η χώρα που ξεκίνησε η φιλοσοφία και ήθελα να γνωρίσω τους ανθρώπους της και την ιστορία. Μετά γνώρισα τον άντρα μου και ξέρεις η αγάπη είναι τυφλή μερικές φορές. Έτσι έμεινα εδώ».

Και η συμπατριώτισσά της η Μόνικα, απόφοιτη Λυκείου δίνει τη δική της εκδοχή: «Δούλευα στην Πολωνία αλλά δεν ήμουν ευχαριστημένη γιατί δεν ήταν ούτε καλή δουλειά ούτε καλά πληρωμένη. Στο τέλος ήθελα να πάω κάπου αλλού να δω πως ζει ο

[82] Κ. Κασιμάτη(2009), «Η χώρα προέλευσης των μεταναστριών και η κοινωνική τους ένταξη στην Ελλάδα», *Κοινωνική συνοχή και ανάπτυξη,* Τόμος 4, Τεύχος 1, σελ. 13

[83] Έρευνα IAPASIS

κόσμος, πως περνάει. Έχω εδώ μια ξαδέλφη. Ήρθα για τρεις μήνες, αλλά ύστερα έμεινα»[84].

Η πολωνική μετανάστευση στην Ελλάδα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί "lifestyle migration" δεδομένου ότι τα κίνητρα για τους Πολωνούς μετανάστες ήταν συνδεδεμένα περισσότερο με την επιθυμία για βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας και την απόκτηση νέων εμπειριών και λιγότερο με την πραγματική φτώχεια. Η περίπτωση των Πολωνών παρουσιάζει ενδιαφέρον και για έναν ακόμα λόγο: η Πολωνία αποτελεί για την Ελλάδα την πρώτη χώρα που εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση ενώ ήδη διατηρούσε μεταναστευτικό πληθυσμό στη χώρα ενώ οι Πολωνοί μπορούν πλέον να εργάζονται ελεύθερα στην Ελλάδα, αφού για αυτούς έχει παρέλθει η μεταβατική περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας υφίσταντο περιορισμούς. [85]

Πηγή εικόνας :http://www.culture.pl/

[84] Κ. Κασιμάτη (επιμ.),(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg), σελ. 164

[85] Μ. Μαρούφωφ(2009), *Πολωνική μετανάστευση στην Ελλάδα-έρευνα*,
Άρθρο στο site http://www.eliamep.gr

2.2δ-Συγκέντρωση Πολωνών στην Ελλάδα

Οι Πολωνοί μετανάστες όπως είδαμε στο Κεφάλαιο 1, συγκεντρώνονται κατά συντριπτική πλειοψηφία (85%) στην Αττική και συγκεκριμένα στο κέντρο της Αθήνας. Ακολουθούν και δύο πίνακες[86] για του λόγου το αληθές.

ΠΟΛΩΝΙΚΗ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΥΠΗΚΟ-ΟΤΗΤΑΣ	ΑΝΔΡΕΣ	% ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΤΗΣ ΥΠΗΚΟ-ΟΤΗΤΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	% ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΤΗΣ ΥΠΗΚΟ-ΟΤΗΤΑΣ	ΔΕΝ ΔΗΛΩΣΑΝ ΦΥΛΟ
ΑΤΤΙΚΗΣ	7.333	85,0%	4.018	84,3%	3.182	85,6%	133
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	566	6,6%	347	7,3%	214	5,8%	5
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	183	2,1%	107	2,2%	73	2,0%	3
ΚΡΗΤΗΣ	172	2,0%	102	2,1%	67	1,8%	3
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	95	1,1%	62	1,3%	33	0,9%	
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	92	1,1%	38	0,8%	51	1,4%	3
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	74	0,9%	37	0,8%	36	1,0%	1
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	26	0,3%	14	0,3%	12	0,3%	
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	24	0,3%	9	0,2%	14	0,4%	1
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	23	0,3%	8	0,2%	15	0,4%	
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ	16	0,2%	8	0,2%	8	0,2%	
ΗΠΕΙΡΟΥ	14	0,2%	5	0,1%	9	0,2%	
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	13	0,2%	9	0,2%	4	0,1%	
ΣΥΝΟΛΟ	**8.631**	**100,0%**	**4.764**	**100,0%**	**3.718**	**100,0%**	**149**

Στον συγκεκριμένο πίνακα γίνεται φανερό το παραπάνω. Ακολουθεί η περιφέρεια της Πελοποννήσου (6,6%) και του Νότιου Αιγαίου (2,1%) , με πολύ χαμηλότερα νούμερα. Οι άνδρες και οι γυναίκες είναι σχεδόν μοιρασμένοι. Υπερτερούν οι άνδρες σε σχέση με το σύνολο των Πολωνών μεταναστών (οπού υπερτερούν αισθητά οι γυναίκες όπως είδαμε) αφού περισσότεροι άνδρες παρά γυναίκες έφτασαν στη διαδικασία απόκτησης "πράσινης" κάρτας, αφού όπως παρουσιάστηκε και πιο πριν ο αριθμός των Πολωνών ανδρών που έκανε αίτηση για την κάρτα αυτή, ήταν σχεδόν διπλάσιος από τον αντίστοιχο γυναικείο αριθμό.

[86] Οι πίνακες αφορούν τους Πολωνούς μετανάστες στην Ελλάδα που έχουν αποκτήσει "πράσινη" κάρτα και αφορούν το έτος 2001.

Πηγή διαγραμμάτων:

Γ. Αμίτσης, Γ. Λαζαρίδη(επιμ.)(2001), *Νομικές και κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα*, (Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗ), Πίνακας: ΠΟΛΩΝΙΚΗ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟ, σελ. 353, Πίνακας: ΠΟΛΩΝΙΚΗ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΦΥΛΟ, σελ. 264-265.

Στον επόμενο πίνακα γίνεται ορατό σε ποιους Νομούς της Ελλάδος διαχέονται αυτοί οι άνθρωποι.

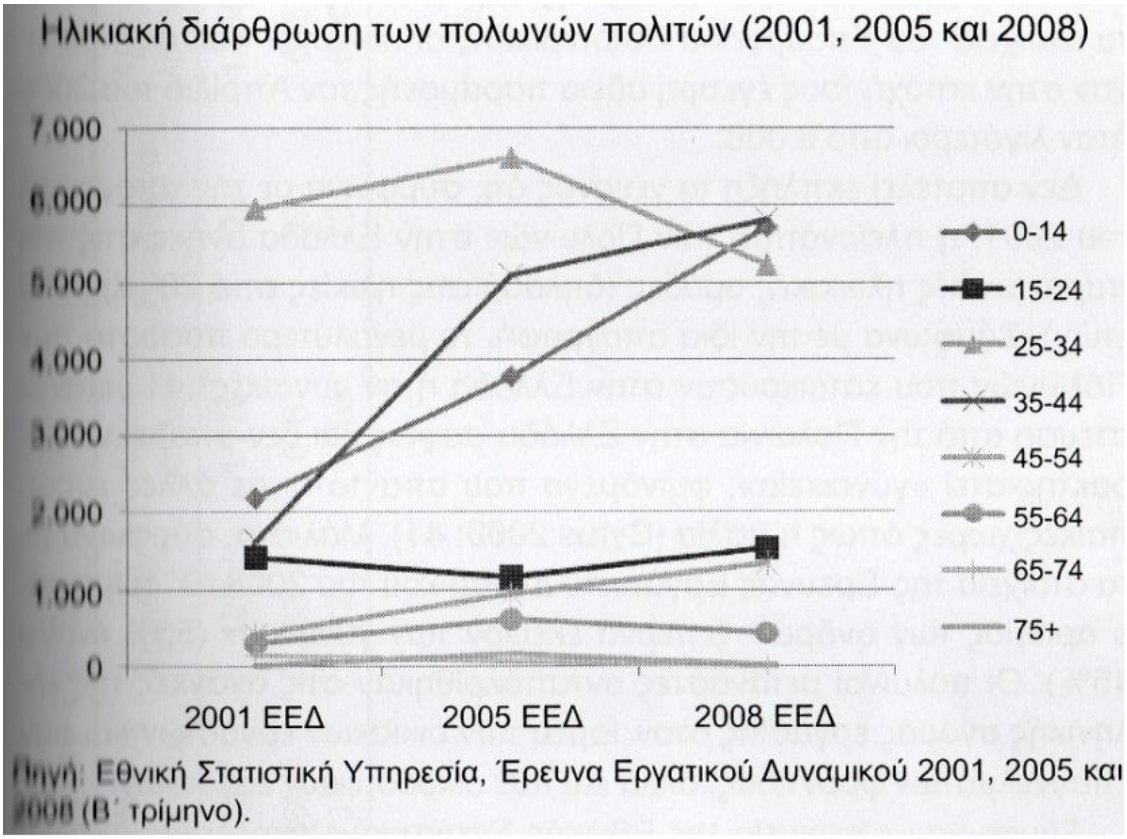
ΠΟΛΩΝΙΚΗ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΦΥΛΟ

ΝΟΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑΣ	ΑΝΔΡΕΣ	% ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΤΗΣ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	% ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΤΗΣ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑΣ	ΔΕΝ ΔΗΛΩΣΑΝ ΦΥΛΟ
ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ	6.898	79,9%	3.753	78,8%	3.027	81,4%	118
ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΑΤΤΙΚΗΣ	435	5,0%	265	5,6%	155	4,2%	15
ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	224	2,6%	143	3,0%	78	2,1%	3
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	172	2,0%	93	2,0%	78	2,1%	1
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	108	1,3%	63	1,3%	45	1,2%	
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	86	1,0%	46	1,0%	40	1,1%	
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ	75	0,9%	44	0,9%	28	0,8%	3
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	68	0,8%	51	1,1%	16	0,4%	1
ΧΑΝΙΩΝ	67	0,8%	44	0,9%	23	0,6%	
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	55	0,6%	27	0,6%	28	0,8%	
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	44	0,5%	27	0,6%	17	0,5%	
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	41	0,5%	23	0,5%	18	0,5%	
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	40	0,5%	18	0,4%	22	0,6%	
ΕΥΒΟΙΑΣ	36	0,4%	23	0,5%	13	0,3%	
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	28	0,3%	18	0,4%	10	0,3%	
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	28	0,3%	19	0,4%	9	0,2%	
ΛΑΡΙΣΑΣ	23	0,3%	12	0,3%	10	0,3%	1
ΡΕΘΥΜΝΗΣ	21	0,2%	13	0,3%	5	0,1%	3
ΠΙΕΡΙΑΣ	18	0,2%	3	0,1%	13	0,3%	2
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	16	0,2%	14	0,3%	2	0,1%	
ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑΣ	15	0,2%	6	0,1%	9	0,2%	
ΛΕΣΒΟΥ	15	0,2%	3	0,1%	12	0,3%	
ΑΧΑΪΑΣ	12	0,1%	7	0,1%	5	0,1%	
ΚΑΒΑΛΑΣ	12	0,1%	4	0,1%	8	0,2%	
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	9	0,1%	5	0,1%	4	0,1%	
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	9	0,1%	6	0,1%	3	0,1%	
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	7	0,1%	1	0,0%	5	0,1%	1
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	7	0,1%	4	0,1%	3	0,1%	
ΗΜΑΘΙΑΣ	6	0,1%	2	0,0%	3	0,1%	1
ΠΕΛΛΑΣ	6	0,1%	2	0,0%	4	0,1%	
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	6	0,1%			6	0,2%	
ΗΛΕΙΑΣ	5	0,1%	2	0,0%	3	0,1%	
ΣΑΜΟΥ	5	0,1%	3	0,1%	2	0,1%	
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	5	0,1%	2	0,0%	3	0,1%	
ΑΡΤΑΣ	4	0,0%	1	0,0%	3	0,1%	
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	4	0,0%	2	0,0%	2	0,1%	
ΚΟΖΑΝΗΣ	4	0,0%	3	0,1%	1	0,0%	
ΡΟΔΟΠΗΣ	4	0,0%	4	0,1%			
ΧΙΟΥ	3	0,0%	2	0,0%	1	0,0%	
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	2	0,0%	2	0,0%			
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2	0,0%			2	0,1%	
ΣΕΡΡΩΝ	2	0,0%	2	0,0%			
ΦΩΚΙΔΑΣ	2	0,0%	1	0,0%	1	0,0%	
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	1	0,0%	1	0,0%			
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	1	0,0%			1	0,0%	
ΣΥΝΟΛΟ	**8.631**	**100,0%**	**4.764**	**100,0%**	**3.718**	**100,0%**	**149**

Όπως παρουσιάζεται από τον πίνακα, οι περισσότεροι Πολωνοί μετανάστες συγκεντρώνονται στην περιοχή της πρωτεύουσας (79,9%). Ύστερα ακολουθεί ο υπόλοιπος Νομός Αττικής και έπειτα δύο Νομοί της Πελοποννήσου. Τέταρτος κατά σειρά Νομός είναι ο Νομός των Κυκλάδων που συγκεντρώνει 108 Πολωνούς μετανάστες[87]. Η τεράστια συγκέντρωση των Πολωνών μεταναστών στη περιφέρεια Αττικής κάνει τους Πολωνούς να ξεχωρίζουν από άλλες μεγάλες μεταναστευτικές ομάδες, σε αυτόν τον τομέα.

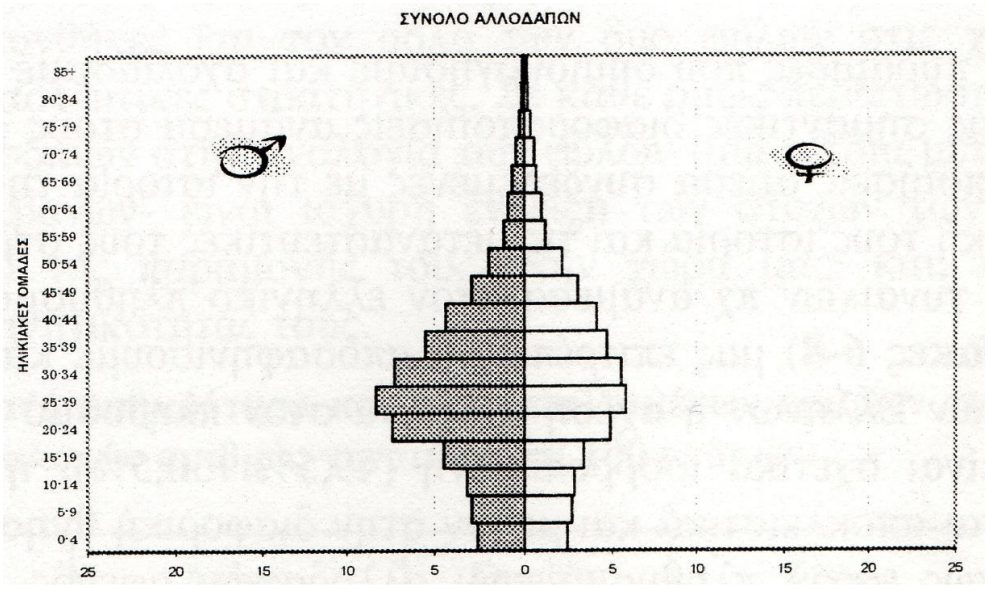
[87] Τα στοιχεία αυτού του πίνακα εμφανίζονται και στον χάρτη 2 (βλέπε: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

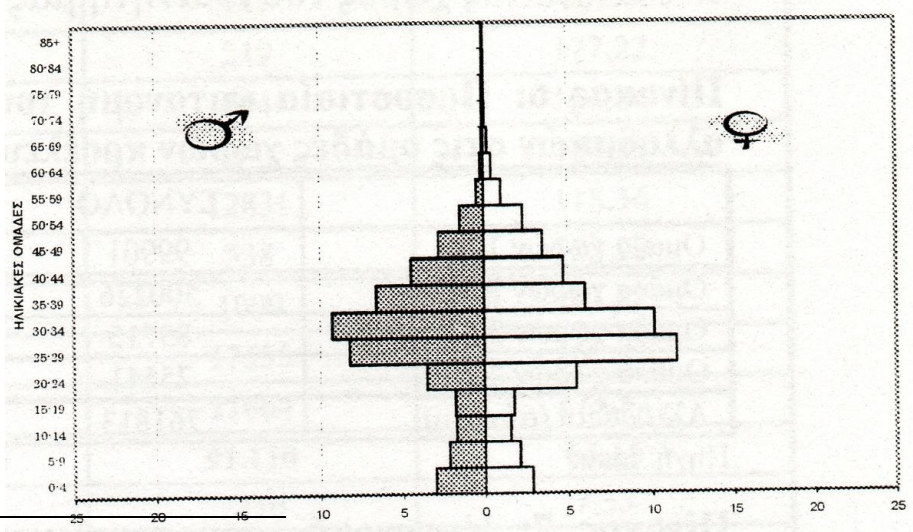
2.2ε-Ηλικίες Πολωνών μεταναστών

Στο παραπάνω διάγραμμα παρουσιάζεται η ηλικιακή διάρθρωση των Πολωνών πολιτών σε τρεις διαχρονικές στιγμές (2001,2005,2008). Παρατηρείται ότι το ηλικιακό διάστημα 25-34 αυτά τα 7 χρόνια κυριαρχούσε. Όμως το 2008 πλέον κυριάρχησε το διάστημα 35-44 καθώς και το διάστημα 0-14 τα οποία σημείωσαν τη μεγαλύτερη άνοδο τα 7 αυτά χρόνια. Το πρώτο εξηγείται ως μία απλή (φυσιολογική) άνοδο του ηλικιακού διαστήματος 25-34 αφού οι μετανάστες σε αυτές τις ηλικίες εγκαθίστονταν πλέον μόνιμα στην Ελλάδα, εφόσον είχαν και δουλειά. Το δεύτερο δηλώνει πως οι Πολωνοί αυτοί μετανάστες έκαναν και παιδιά εδώ στην Ελλάδα κάτι που φαίνεται καλύτερα στο παρακάτω διάγραμμα που παρουσιάζει αναλυτικά τις ηλικίες των Πολωνών μεταναστών στη χώρα μας. Όσο αφορά τους Πολωνούς που απασχόλησε η επιτόπια έρευνα, σχεδόν όλοι(εκτός από δύο) ήταν από 46 ετών και πάνω(26 από 46-55 ετών,16 από 56-65 ετών, 6 από 65+ ετών).

Όπως έχει αναφερθεί και προηγουμένως η έρευνα έγινε σε άτομα που έχουν χρόνια στην Ελλάδα(οι περισσότεροι πριν το 1989) οπότε είναι λογικό οι περισσότεροι να είναι μεσήλικες. Ακολουθούν δύο διαγράμματα[88] .Το πρώτο παρουσιάζει τις ηλικίες των αλλοδαπών στη χώρα μας(και τι αντιστοιχεί στα δύο φύλα) και το δεύτερο τις ηλικίες των Πολωνών μεταναστών στην Ελλάδα. Το σύνολο των αλλοδαπών στην Ελλάδα είναι περισσότερο άνδρες ενώ οι γυναίκες Πολωνέζες μετανάστριες στην Ελλάδα είναι ελαφρώς περισσότερες από τους άνδρες χωρίς ωστόσο σημαντική διαφορά (όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα).

[88] Πηγή διαγραμμάτων: Μ. Αγοραστάκης, Β. Κοτζαμάνης, Α. Πηλείδης, Δ. Σταθάκης(2006), *Οι αλλοδαποί στην Ελλάδα,* (Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας) σελ. 11.

Παρατηρείται επίσης στα διαγράμματα ότι το ηλικιακό διάστημα 25-34 στους Πολωνούς συγκεντρώνει τους περισσότερους μετανάστες, κάτι που ισχύει και στους αλλοδαπούς με μικρότερες όμως αποκλείσεις σε σχέση με τους πρώτους.

2.3-Πολωνοί μετανάστες και εργασία

2.3α-Γενικά στοιχεία της εργασίας των Πολωνών μεταναστών στην Ελλάδα

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν το καπιταλιστικό σύστημα από προηγούμενα οργανωμένα οικονομικά συστήματα είναι η ελεύθερη μετακίνηση των ατόμων. Ας μην ξεχνάμε ότι μία από τις αιτίες παροχής κοινωνικών αγαθών, όπως παιδεία, υγεία, κοινωνική ασφάλιση, από το κράτος στις αρχές της βιομηχανικής επανάστασης ήταν η ανάγκη για μεγαλύτερη δυνατότητα μετακίνησης του εργατικού δυναμικού. Η πατερναλιστική διαχείριση της εργατικής δύναμης ήταν τροχοπέδη στη γρήγορη ανάπτυξη του καπιταλιστικού συστήματος. Η μετακίνηση του πληθυσμού, λοιπόν, υπήρξε μία από τις προϋποθέσεις για την καπιταλιστική ανάπτυξη. Η μορφή της πολλαπλή: Από τις αγροτικές περιοχές στις αστικές περιοχές, από τον ένα οικονομικό κλάδο στον άλλο, από τις φτωχές χώρες στις πλούσιες. Σήμερα, στο πλαίσιο της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, η μετακίνηση πληθυσμών είναι εντονότερη από ότι στο παρελθόν. [89]

Τα ποσοστά ανεργίας των Πολωνών που κατοικούν στην Ελλάδα παρουσιάζονται ιδιαίτερα χαμηλά (έως 2,6%). Οι κύριοι κλάδοι στους οποίους απασχολούνται οι Πολωνοί είναι οι οικοδομοτεχνικές εργασίες αλλά και οι οικιακές εργασίες. Αξιόλογη είναι και η επιχειρηματική δραστηριότητα των Πολωνών στην Ελλάδα. Οι επιχειρήσεις που ανήκουν σε Πολωνούς σχετίζονται άμεσα με τους επαγγελματικούς κλάδους στους οποίους τους συναντούμε συχνότερα: τις οικοδομικοτεχνικές εργασίες και τον

[89]Χ. Ναξάκης, Μ. Χλέτσος(επιμ.)(2001), *Μετανάστες και μετανάστευση Ατομικές πολιτικές και κοινωνικές πτυχές* (Αθήνα: Πατάκη),σελ. 17-18.

καθαρισμό, σημαντικός είναι όμως και ο αριθμός επιχειρήσεων όπως εστιατόρια, καφετέριες, μπαρ και καταστήματα που πουλούν Πολωνικά προϊόντα. Στην περίπτωση των Πολωνών μεταναστών στην Ελλάδα τα κοινωνικά δίκτυα[90] παίζουν ίσως το σημαντικότερο ρόλο και στην αρχική απόφαση για μετανάστευση και την αρχική εγκατάσταση αλλά και στην εύρεση εργασίας.[91]

Σύμφωνα με την έρευνα IAPASIS:

«Οι περισσότεροι Πολωνοί (72%) απασχολούνται και μόνο περιορισμένο ποσοστό ζητά εργασία. Το υπόλοιπο 25% ανήκει σε κατηγορίες όπως:
Μαθητές, συνταξιούχοι η οικιακά στο δικό τους σπιτικό. Ωστόσο, παρά την καλή εκπαιδευτική υποδομή, στην οποία και κατά δήλωση τους διαθέτουν, βιώνουν μια κατάσταση «αποειδίκευσης» αφού δεν απασχολούνται σε σχετικές με τις γνώσεις τους εργασίες, αλλά συσσωρεύονται σε οικοδομικές δραστηριότητες ως ανειδίκευτοι, συνήθως, εργάτες στην αρχή και ορισμένοι εξελίσσονται στην συνέχεια σε μικροεργολάβους, ενώ οι γυναίκες εργάζονται ως οικιακές βοηθοί. Καθώς οι Πολωνοί έχουν μία παρουσία στη χώρα μας αρκετά χρόνια, οργανωθήκαν, διεκδικούν τα ασφαλιστικά τους δικαιώματα, δημιούργησαν πολωνικό σχολείο και εκδίδουν δεκαπενθήμερη εφημερίδα. Αυτό ωστόσο, δεν σημαίνει ότι δεν αντιμετωπίζουν, όπως

[90] Η θεωρία των δικτύων αναπτύχθηκε στις δεκαετίες του 1980 και του 1990 και αποδίδει τη μεταναστευτική διαδικασία στην ανάπτυξη προσωπικών, πολιτισμικών και/η άλλων κοινωνικών δεσμών. Σύμφωνα με τη προσέγγιση αυτή, στις χώρες αποστολής, η πληροφόρηση σχετικά με τις εργασίες και τις συνθήκες διαβίωσης στο εξωτερικό μεταδίδεται αποτελεσματικά μέσω προσωπικών κοινωνικών δικτύων, όπως οι συγγενείς, οι φίλοι και οι γείτονες που έχουν μεταναστεύσει. Στις χώρες υποδοχής, οι μεταναστευτικές κοινότητες συχνά βοηθούν τους συμπατριώτες τους να εγκατασταθούν, να βρουν εργασία και να προσαρμοστούν στο νέο κοινωνικό περιβάλλον. Αυτά τα κοινωνικά δίκτυα περιορίζουν τις δαπάνες της μετανάστευσης για τους νεοαφιχθέντες παρακινώντας, επιπλέον, τους δυνητικούς μετανάστες να εγκαταλείψουν τις πατρίδες τους.
(Μ. Χ. Παπαγιανοπούλου(επιμ.)(2007), *Η γυναικεία μετανάστευση στην Ελλάδα: Τα ευρήματα της Πανελλήνιας Έρευνας του Κ.Ε.Θ.Ι*, (Αθήνα: ΚΕΘΙ), σελ. 25).

[91] Μ. Μαρούφωφ(2009), *Πολωνική μετανάστευση στην Ελλάδα-έρευνα*,
Άρθρο στο site http://www.eliamep.gr

και οι άλλοι μεταναστευτικοί πληθυσμοί, πολλά προβλήματα κοινωνικής ένταξης στη δική μας κοινωνία». [92]

2.3β-Απασχόληση των πρώτων ρευμάτων Πολωνών μεταναστών

Γενικά «κατά την "προσέγγιση της αγοράς εργασίας", η απασχόληση αλλοδαπού εργατικού δυναμικού, με περιορισμένα δικαιώματα, είναι συμφέρουσα για τη χώρα υποδοχής, επειδή από αυτήν αποκομίζουν οφέλη οι επιχειρήσεις και το διαφορετικής ειδίκευσης ημεδαπό εργατικό δυναμικό. Τα οφέλη απορρέουν από τη χαμηλή αμοιβή, τις χαλαρές εργασιακές σχέσεις, το είδος απασχόλησης και άλλα παραγωγικά χαρακτηριστικά του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού. Είναι, συνεπώς, συμφέρουσα για ορισμένους παραγωγικούς συντελεστές, και ιδίως το κεφάλαιο, της χώρας υποδοχής η διατήρηση των παραπάνω χαρακτηριστικών της ημεδαπής αγοράς εργασίας που προκύπτουν από την απασχόληση του μετανάστη-εργάτη» [93].

Πράγματι τα πρώτα ρεύματα Πολωνών μεταναστών στην Ελλάδα-και όχι μόνο αυτά- αποδεικνύουν περίτρανα το παραπάνω. Ας δούμε, λοιπόν, πως απασχολούνταν οι Πολωνοί στην επαρχία με το που φτάσανε τα πρώτα μαζικά ρεύματα μεταναστών από τη χώρα τους στην Ελλάδα σύμφωνα με έρευνα του 1997 του Κωστή Χατζημιχάλη[94] και της Ντίνας Βάιου[95]:

«Στην Ημαθία και στην Πέλλα άρχισαν να έρχονται από το 1985. Η απασχόληση όλων των ομάδων ξένων διαρκούσε συνήθως μέχρι της αρχές Σεπτεμβρίου. Οι συνθέσεις των ομάδων από Πολωνούς αλλάζουν κάθε 20-30 μέρες, οπότε έρχονται άλλες ομάδες. Η πληροφόρηση για την ύπαρξη εργασιών στην Ημαθία γινόταν μέσω γνωστών στην Αθήνα, όπου συνήθως κατέληγαν οι εργαζόμενοι μετά την περίοδο της συγκομιδής. Αρκετοί επέστρεφαν πίσω στην Πολωνία για να ξαναγυρίσουν το επόμενο καλοκαίρι

[92] Κασιμάτη Κ.(επιμ.)(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg), σελ. 36-37.

[93] Α. Κόντης(επιμ.)(2009), *Ζητήματα κοινωνικής ένταξης μεταναστών*,(Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗ),σελ.46-47

[94] Καθηγητής στο τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκοπείου πανεπιστημίου Αθηνών(το 1997)

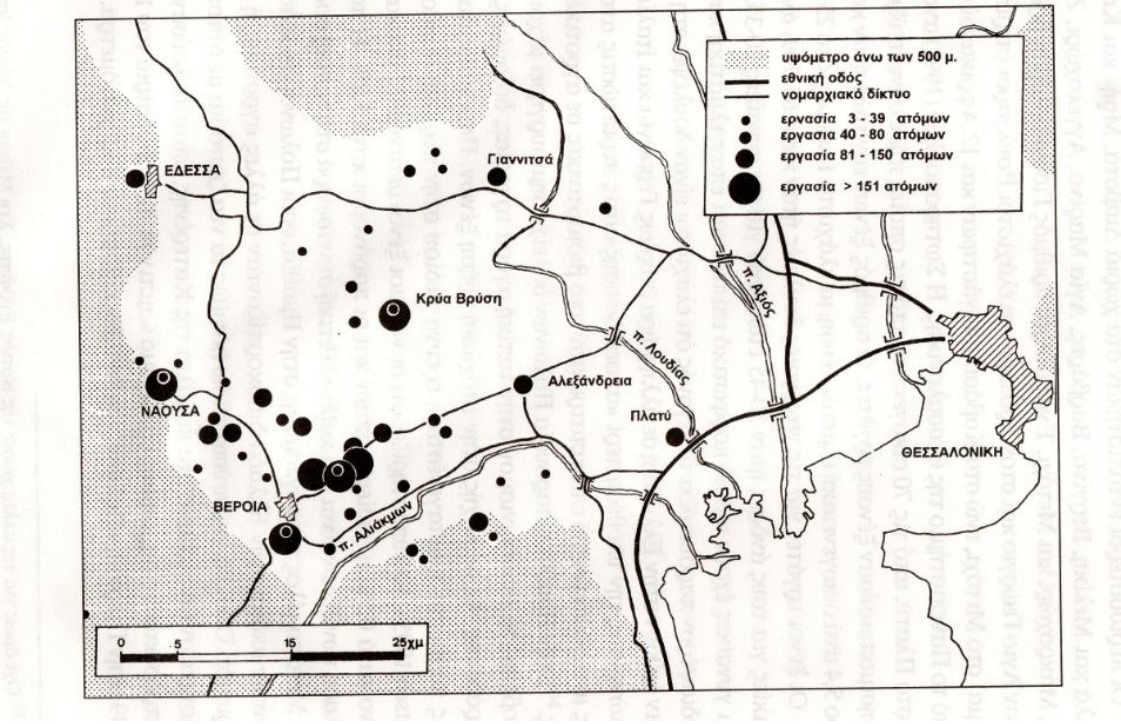
[95] Καθηγήτρια ανάλυσης αστικού και περιφερειακού χώρου στο ΕΜΠ (το 1997)

φέρνοντας και φίλους τους. Στην Αγία Μαρίνα εντοπίστηκαν το 1989 περιπτώσεις ιδιοκτητών γης που έκαναν ειδικές συμβάσεις τριών χρόνων για ομάδες Πολωνών 20 ατόμων, που θα εναλλάσσονταν κάθε 30 μέρες για τρεις μήνες.

Το ωράριο της εργασίας τους ήταν εξοντωτικό.10-14 ώρες με αμοιβή,το1989,1800 με 2500 δραχμές χωρίς φυσικά ασφάλιση η υπερωρίες. Το ποσό αυτό μπορούσε να αυξηθεί λίγο όταν η αμοιβή γινόταν με το κομμάτι: με το κιλό με το καφάσι ή άλλο μέτρο, ανάλογα με τα φρούτα. Αποτέλεσμα αυτής της εντατικοποίησης ήταν η υψηλή παραγωγικότητα: ο κάθε Πολωνός εργάτης μάζευε 800 κιλά έως 1 τόνο ροδάκινα σε 20 μέρες ,δηλαδή 1,5 έως 2 φορές περισσότερα από τους Έλληνες Πομάκους. Την ίδια περίοδο ένας ντόπιος Ημαθιώτης έπρεπε να πληρώνεται 5200 δραχμές ημερομίσθιο για 8ωρο και επιπλέον την ασφάλιση και τις αργίες, με παραγωγικότητα ίση με 0,70-0,80 σε σχέση με τους Πολωνούς. Οι τελευταίοι δεν χρειάζονταν έξοδα μετακίνησης η διαμονής. Οι περισσότεροι είχαν δικά τους αυτοκίνητα(ιδίως τα νέα ζευγάρια) και έμεναν σε αντίσκηνα.

Το 1989 οι περιοχές συγκέντρωσης των Πολωνών ήταν διάσπαρτες στο βόρειο τμήμα του νομού. Αυτό φαίνεται και στον παρακάτω χάρτη του βιβλίου.

Η γεωγραφική διάχυση/συγκέντρωση της εργασίας Πολωνών στην πεδιάδα της Κεντρικής Μακεδονίας, 1989

Στα χωριά και τις πόλεις του χάρτη υπάρχει «καφενείο-στέκι» οπού μαζεύονταν τα πρωινά οι Πολωνοί, περιμένοντας σε ομάδες οι δύο-δυο, τον αγοραστή της εργατικής τους δύναμης. Τα σημεία αυτά φαίνεται ότι εξυπηρετούσαν και τα χωριά της γειτονικής Πέλλας, γιατί τέτοιες υψηλές συγκεντρώσεις δεν εντοπίστηκαν εκεί. Καταγράφτηκαν 21 σημεία όπου οι Πολωνοί «συναντιούνταν» με τους εργοδότες τους σε ημερήσια η εβδομαδιαία βάση. Από τα σημεία αυτά, που βρίσκονται στην καρδιά της δενδροκομικής παραγωγής, οι εργαζόμενοι και οι εργαζόμενες μεταφέρονταν με αυτοκίνητα των εργοδοτών και διαχέονταν στην υπόλοιπη περιοχή, όπως φαίνεται στον πίνακα. Το 1989 οι 4000-5000 Πολωνοί που δούλεψαν στα φρούτα της Ημαθίας αντιπροσώπευαν το 5-6% της συνολικής απασχόλησης στον νομό ή το 12-15,5% της αγροτικής απασχόλησης, ποσοστά ιδιαίτερα υψηλά για τη Ελλάδα. Οι περισσότεροι εντοπίστηκαν στα χωριά Διαβατά, Μέση και Κουλούρα αλλά και Μελίκη, Βεργίνα, Βαρβάρες, Αγία Μαρίνα, Αγγελοχώρι, Ζερβοχώρι, Μακροχώρι και Μετόχι». [96]

Επίσης η έρευνα αυτή αναφέρει ότι:

«Στην Ημαθία η παρουσία Πολωνών δεν είχε δημιουργήσει μέχρι το 1991 προβλήματα ανταγωνισμού στην τοπική αγορά εργασίας, δεδομένης και της παράδοσης της περιοχής στην εποχιακή χρήση ξένων. Μετά το τέλος της συγκομιδής στην Ημαθία, όσοι Πολωνοί αποφάσιζαν να μείνουν ακόμη στην Ελλάδα διασκορπίζονταν σε άλλες αγροτικές ή αστικές περιοχές. Όσοι θα γυρνούσαν πίσω (κυρίως τα νέα ζευγάρια με αυτοκίνητα), ξεκουράζονταν για λίγο στα παράλια της Κατερίνης, όπου πουλούσαν διάφορα προσωπικά είδη, κυρίως εξοπλισμό για κάμπινγκ. Τα καλοκαίρια του 1988 και 1989 στην Πιερία η «Πολωνέζικη αγορά» είχε μήκος 8-15 χιλιόμετρα. Από το 1991 οι Πολωνοί αντικαθίστανται σιγά σιγά από τους ακόμα φτηνότερους Αλβανούς, οι οποίοι έρχονται παράνομα. Τα ποσοστά παρουσίας Πολωνών και Βούλγαρων μειώθηκαν απότομα». [97]

Φαίνεται λοιπόν πως αυτοί οι άνθρωποι όπως και όλοι σχεδόν οι μετανάστες στη χώρα μας χρησιμοποιήθηκαν από τους εργοδότες τους σαν πάμφθηνα-σχεδόν τζάμπα-εργατικά χέρια. Η ανάπτυξη λοιπόν σε αυτές τις περιοχές βασίστηκε σε μεγάλο ποσοστό

[96] Ν. Βαίου, Κ. Χατζημιχάλης(1997), *Με τη ραπτομηχανή στην κουζίνα και τους Πολωνούς στους αγρούς*, (Αθήνα: ΕΞΑΝΤΑΣ), σελ. 168-170.

[97] Ο.π, σελ. 170-171.

σε αυτούς τους ανθρώπους. Η μαύρη εργασία αξιοποιήθηκε στο έπακρο από τους εργοδότες βλέποντας οι ίδιοι στο πρόσωπο του μετανάστη μια ευκαιρία για αυτούς στο να κάνουν δουλειές που οι ίδιοι δεν μπορούσαν να τις κάνουν (για ποικίλους λόγους). Αξιοποιήθηκε λοιπόν μία άτυπη «δημοπρασία» στο ποιος μετανάστης θα πουλούσε φθηνότερα την εργατική του δύναμη. Στην αρχή το ρόλο του μετανάστη-εργάτη τον 'έπαιξαν' Πολωνοί μετανάστες και αργότερα Αλβανοί μετανάστες οι οποίοι 'κέρδισαν' στον πλειστηριασμό της εργατικής τους δύναμης.

2.3γ-Κλάδοι που συγκεντρώνουν Πολωνούς μετανάστες

«Με μια ματιά στα στοιχεία του Εμπορικού Επιμελητηρίου Αθηνών μπορεί κανείς να συμπεράνει πως η επιχειρηματική δραστηριότητα των Πολωνών είναι αξιόλογη, δεδομένου ότι αποτελούν μόλις το 1,16% του αλλοδαπού πληθυσμού με νόμιμη άδεια διαμονής, παρόλα αυτά, είναι ιδιοκτήτες του 3,8% των επιχειρήσεων που ανήκουν σε αλλοδαπούς στην Αθήνα, Οι επιχειρήσεις που ανήκουν σε Πολωνούς σχετίζονται άμεσα με τους επαγγελματικούς κλάδους οπού τους συναντούμε συχνότερα: τις οικοδομοτεχνικές εργασίες και τους καθαρισμούς. Σημαντικός είναι όμως και ο αριθμός των επιχειρήσεων όπως εστιατόρια, καφετέριες και μπαρ»[98].

Για τους μετανάστες που απασχόλησε η επιτόπια έρευνα στην περιοχή που συμπληρώθηκε το ερωτηματολόγιο, στη στην συντριπτική πλειοψηφία τους οι συνθήκες εργασίας τους όπως φαίνεται και σε αυτό είναι κυρίως κακές(και μέτριες) χωρίς αυτό να σημαίνει ότι έτσι ήταν πάντα. Τα αποτελέσματα της καπιταλιστικής κρίσης που αντανακλώνται σε χιλιάδες οικογένειες(μόνο στην Ελλάδα, παγκόσμια το δείγμα είναι συντριπτικά υψηλότερο) δεν θα μπορούσαν να μην πλήξουν και τους μετανάστες. Πιθανότατα να είχε αλλά αποτελέσματα η έρευνα, όσο αφορά το κομμάτι με τα εργασιακά, αν γινόταν λίγα χρόνια πριν οπού οι δουλείες των μικρομαγαζατόρων (οπού ήταν οι περισσότεροι) πήγαιναν καλύτερα. Μερικά από αυτά τα μαγαζιά παρουσιάζονται στις επόμενες φωτογραφίες.

[98] Θ. Μαρούκης, Α. Τριανταφυλλίδου(επιμ.)(2010), *Η μετανάστευση του 21ου αιώνα*, (Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ), σελ. 324.

Πηγή φωτογραφίων: Προσωπικό αρχείο

Φυσικά μετά την κρίση ο κλάδος των ΕΒΕ[99] έχει συρρικνωθεί κατά πολύ. Δεν είναι και λίγα τα μαγαζιά που βάζουν λουκέτο. Σύμφωνα με στοιχεία του Επαγγελματικού επιμελητηρίου Αθηνών: «το 2010 οι διαγραφές ήταν περισσότερες από τις εγγραφές επαγγελματιών κατά 24,08%, το 2011 κατά 22,63% ενώ κατά το εννιάμηνο του 2012 οι διαγραφές ήταν περισσότερες κατά 22,62%»[100]. Άρα το επόμενο διάστημα αναμένονται εξελίξεις όσο αφορά την εργασία αυτών των ανθρώπων.

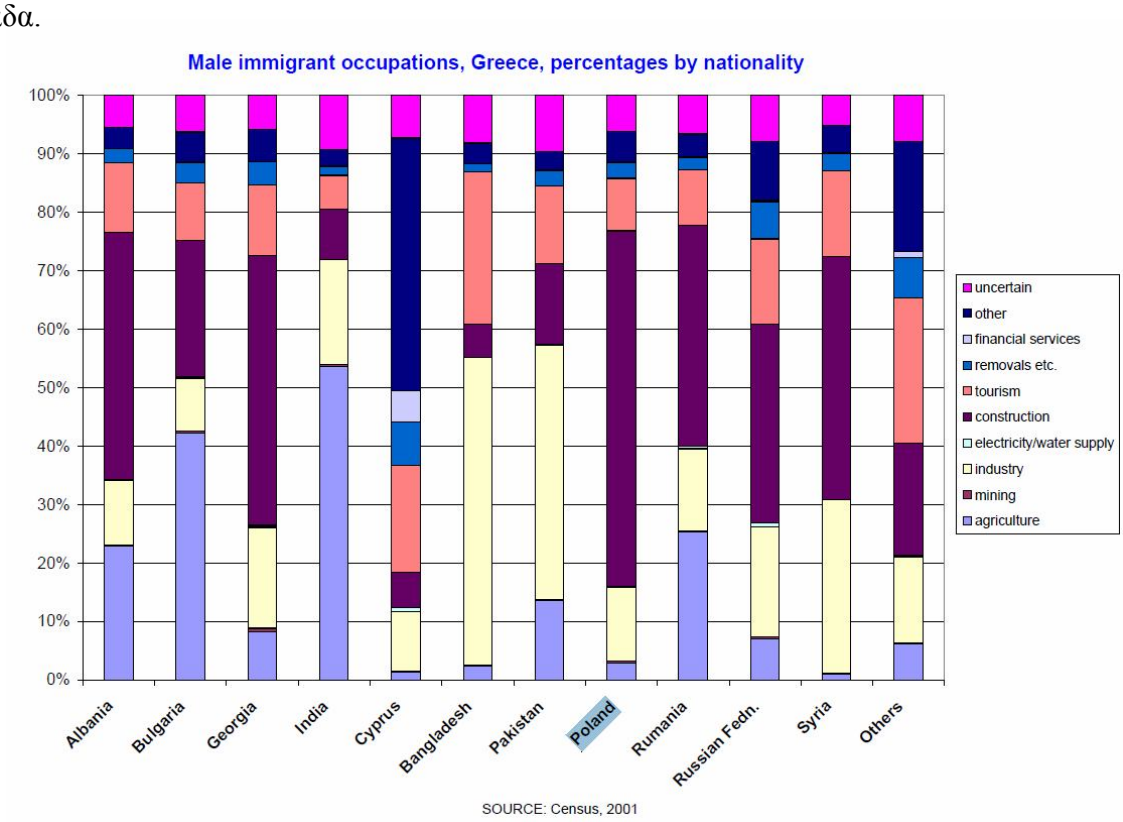

Πηγή φωτογραφίας: Προσωπικό αρχείο

[99] Επαγγελματίες Βιοτέχνες Έμποροι

[100] Συντακτική ομάδα του 902.gr(2012), «Συρρίκνωση των ΕΒΕ», www.902.gr.

Γενικά, σύμφωνα και με το Ινστιτούτο Μεταναστευτικής πολιτικής (Ι.ΜΕ.ΠΟ), «οι περισσότεροι μετανάστες στη χώρα μας εργάζονται κυρίως ως εργάτες σε ποσοστό 67%, σε πολύ μικρότερο ποσοστό (17%) είναι αυτοαπασχολούμενοι, ενώ μόνο ένα μικρό ποσοστό (3%) έχουν επιχειρηματική δραστηριότητα. Οι υπόλοιποι που αντιστοιχούν στο 13% ανέφεραν δραστηριότητες που δεν μπορούν να ταυτοποιηθούν σε μία από τις τρεις αυτές κατηγορίες».[101] Ακολουθεί διάγραμμα που παρουσιάζει σε ποιους τομείς απασχολούνται και με τι ποσοστά, κάποιες κύριες μεταναστευτικές εθνικότητες στην Ελλάδα.

Το παραπάνω διάγραμμα παρουσιάζει ξεκάθαρα (με στοιχεία από το 2001) ότι οι Πολωνοί στην πλειοψηφία τους (περίπου το 65%-μεγαλύτερο ποσοστό παρά οποιασδήποτε άλλης εθνικότητας μετανάστη) απασχολούνται στην Ελλάδα στον κλάδο των κατασκευών(κυρίως οικοδομικές εργασίες, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως).

[101] Τ. Καβουνίδη, Β. Καρύδης, Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Λ. Στυλιανούδη, (επιμ.), *Μετανάστευση στην Ελλάδα* Τόμος Α, (Αθήνα: ΙΜΕΠΟ), σελ. 225.

Φυσικά αντιμετωπίζουν και αυτοί το πρόβλημα της ανεργίας που πλήττει-και αυτόν-τον κλάδο και τα τελευταία χρόνια έχει διογκωθεί σε τεράστιο βαθμό.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με απόσπασμα από την κεντρική εισήγηση της ημερίδας που διοργάνωσε το Νοέμβρη του 2012 η ομοσπονδία οικοδόμων Ελλάδος με θέμα «Αντιμετώπιση της ανεργίας και της αναδουλειάς στον κλάδο των κατασκευών - Η πρότασή μας για την ανάπτυξη του κλάδου», αναφέρεται μεταξύ άλλων:

«Η εκδήλωση της κρίσης έχει οδηγήσει πολλές κατασκευαστικές εταιρείες σε διακοπή των εργασιών, επιταχύνοντας τη συγκέντρωση - συγκεντροποίηση του κεφαλαίου στον κλάδο. Την περίοδο 2004 - 2012, ο αριθμός των τεχνικών εταιρειών τρίτης και μεγαλύτερης τάξης σημείωσε συρρίκνωση κατά 25%, ενώ στην κατώτερη τάξη (3η) η συρρίκνωση έφθασε το 37% (με ένα μικρό κομμάτι να ανεβαίνει κατηγορία). Ταυτόχρονα, στις ανώτερες τάξεις (6η και 7η) ο αριθμός των επιχειρήσεων μειώθηκε κατά 35% ενώ ειδικά για τις 7ης τάξης, ο αριθμός τους μειώθηκε από 14 σε 8».
Ακόμα αναφέρεται ότι:

«Η κρίση στις κατασκευές αφορά τόσο την παραγωγή "μεγάλων" έργων, όσο και την κατασκευή κατοικιών και άλλων ιδιωτικών έργων. Αναφορικά με τα μεγάλα έργα, ο δείκτης έργων πολιτικού μηχανικού, που περιλαμβάνει την παραγωγή αυτοκινητόδρομων, αεροδρομίων, αθλητικών εγκαταστάσεων, γεφυρών, σηράγγων, υπόγειων διαβάσεων, αγωγών μεταφοράς πετρελαίου και φυσικού αερίου, δικτύων παραγωγής και διανομής ρεύματος, δικτύων τηλεπικοινωνιών, υδραυλικών και λιμενικών εγκαταστάσεων, μειώθηκε κατά 35% από το 2002 μέχρι το 2008, παρουσιάζοντας μεγάλη κάμψη το διάστημα 2002 - 2005 και μικρή επανάκαμψη την περίοδο 2005 - 2008 χωρίς να φθάσει τα προηγούμενα επίπεδα, ενώ στη συνέχεια, από το 2008 στο 2012, μειώθηκε περαιτέρω κατά 68%. Το 2012, η παραγωγή έργων πολιτικού μηχανικού ήταν στο 1/5 της παραγωγής του 2002 και στο 50% της παραγωγής του 2005.Οι δημοπρασίες, που προκηρύχτηκαν σε δημόσια τεχνικά έργα το 2011, ανέρχονταν στις 370 έναντι 516 το 2010, μειωμένες κατά 28,2%.Ο συνολικός προϋπολογισμός ανήλθε σε 3,5 δισ. ευρώ, μικρότερος κατά 5,8 δισ. ευρώ και 7,3 δισ. ευρώ έναντι του 2005 και 2006 αντίστοιχα».[102]

[102] Εφημερίδα «Ριζοσπάστης», 25/11/12 σελ.12

Οπότε παρατηρείται ότι εν έτη 2012 πλέον οι Πολωνοί μετανάστες αντιμετωπίζουν και αυτοί εργασιακά προβλήματα εφόσον ο κλάδος τους στον οποίο απασχολούνται οι περισσότεροι βιώνει και αυτός τις συνέπειες της κρίσης. Άρα το επόμενο διάστημα αναμένονται αλλαγές σε ότι αφορά το μικρό ποσοστό ανεργίας(2,6%) που έχουν οι μετανάστες αυτοί. Ακολουθεί πίνακας που παρουσιάζει την απασχόληση αλλοδαπών κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας κατά τα έτη 1998 και 2001.

Απασχόληση αλλοδαπών κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, 1998 και 2001

Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	1998		2001		Απασχόληση Ελλήνων 2001	
	Σύνολο	%	Σύνολο	%	Σύνολο	%
Γεωργία, κτηνοτροφία, κλπ.	4.338	3	3.676	2	612.069	16
Αλιεία	375	–	185	–	11.075	–
Ορυχεία και λατομεία	160	–	177	–	17.582	–
Μεταποιητικές βιομηχανίες	26.913	19	29.423	18	527.952	14
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, αερίου	221	–	Z		34.341	1
Κατασκευές	38.115	26	48.005	29	236.747	6
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο και επισκευές οχημάτων	15.889	11	18.118	11	655.093	17
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	13.036	9	17.678	11	237.306	6
Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες	2.779	2	5.772	4	244.229	7
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	0	–	532	–	107.459	3
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	3.888	3	5.216	3	207.739	6
Δημόσια διοίκηση και άμυνα	654	–	512	–	289.776	8
Εκπαίδευση	2.415	2	1.687	1	249.411	7
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	1.792	1	2.224	1	175.550	5
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	3.806	3	2.275	1	124.573	3
Ιδιωτικά νοικοκυριά	30.026	21	28.956	18	22.158	1
Ετερόδικοι Οργανισμοί και Όργανα	448	–	0	–	0	–
Σύνολο	144.855	100	164.438	100	3.753.061	100

Πηγή: ΕΣΥΕ, *Έρευνα Εργατικού Δυναμικού*, Αδημοσίευτα στοιχεία.

Μάλιστα ο παραπάνω πίνακας παρουσιάζει ότι ο κλάδος των κατασκευών είναι ο νούμερο 1 κλάδος στην Ελλάδα σε απασχόληση μεταναστών με 26% το 1998 και 29% το

2001(αύξηση), έναντι μόλις 6% των Ελλήνων. Ακολουθούν οι μεταποιητικές βιομηχανίες και τα ιδιωτικά νοικοκυριά με 21% και 19% αντίστοιχα, έναντι 14% και μόλις 1% των Ελλήνων. «Με άλλα λόγια το 66% των μεταναστών απασχολούνται στους 3 αυτούς κλάδους. Έπονται οι κλάδοι του χονδρικού και λιανικού εμπορίου και των ξενοδοχείων και εστιατορίων με ποσοστά απασχόλησης 11% και 9% αντίστοιχα. Η ίδια περίπου κατανομή της απασχόλησης ισχύει για το έτος 2001»[103].

Ύστερα από όλα τα παραπάνω στοιχεία για τον κλάδο των κατασκευών δεν είναι υπερβολή να αναφερθεί ότι μεγάλη συμβολή στο χτίσιμο νέων κατασκευών και έργων στην Ελλάδα οι Πολωνοί μετανάστες συνέβαλλαν τα μέγιστα.

«Όσο για τις Πολωνέζες, οι απασχολήσεις τους στα αστικά κέντρα και την Αττική, επικεντρώνεται σε επαγγέλματα παροχής υπηρεσιών, δηλαδή ως οικιακές βοηθοί, για την φροντίδα ηλικιωμένων και παιδιών, λιγότερες απασχολούνται στη βιοτεχνία, κάποιες- ελάχιστες- είναι νοσοκόμες και ένας αριθμός γυναικών συνδέονται με επαγγέλματα του περιθωρίου και την πορνεία».[104] «Γενικά η κατάσταση για τις ανεπίσημες μετανάστριες ήταν πολύ δύσκολη γιατί αναγκάζονταν να εργάζονται περισσότερες ώρες, ανάλογα με τις ανάγκες που είχαν τα νοικοκυριά στα οποία απασχολούνταν ως οικιακές βοηθοί, χωρίς να πληρώνονται, ούτε με κανονικό ημερομίσθιο και πολύ συχνά με αφορμές περίεργες τις έδιωχναν χωρίς να τους καταβάλλουν τα δεδουλευμένα και συμφωνημένα. Σε πολλές περιπτώσεις, παρόλο που στην αρχή συμφωνούσαν να τους πληρώσουν τα δώρα Χριστουγέννων και Πάσχα και να τις εγγράψουν στο ΙΚΑ, στο τέλος αθετούσαν το λόγο τους και, αν οι εργαζόμενες επέμεναν, τις έδιωχναν και τις κατέδιδαν στις αρχές, οπότε απελαύνονταν στις πατρίδες τους».[105]

Αξίζει ωστόσο να δούμε μερικές μαρτυρίες[106] από τις ίδιες τις Πολωνέζες μετανάστριες για τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν στους χώρους δουλειάς τους:

---

[103] Θ.Π. Λιανός(2003), *Σύγχρονη μετανάστευση στην Ελλάδα: Οικονομική διερεύνηση,* (Αθήνα: Κέντρο προγραμματισμού και οικονομικών Ερευνών), σελ. 36-38.

[104] Κ. Κασιμάτη(επιμ.)(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg), σελ. 165.

[105] Ο.π σελ. 167.

[106] Οι μαρτυρίες είναι από την έρευνα IAPASIS.

Η Πολωνέζα Μόνικα θυμάται:

«Πολλές φορές κάνεις συμφωνία και λες "θα δουλέψω δέκα ώρες για τόσα λεπτά και τα δώρα" , και σου λέει "ναι". Μετά έρχονται τα Χριστούγεννα και σου δίνει χρήματα αλλά όχι το δώρο. Κι εγώ λέω "και το δώρο;". Και εκείνη δίνω μου λέει "ποιο δώρο; Εγώ δεν δίνω δώρο"».

Υπάρχουν, ωστόσο, αναφορές για πραγματικά άσχημες συμπεριφορές που στόχευαν στην προσωπική μείωση, την απαξίωση, την υποτίμηση.

Αναφέρει η ίδια:

«Ήθελαν να μου πουν ότι είμαι πολύ κάτω, ότι καθαρίζω τα βρόμικα σπίτια, ότι πάω σε πολύ χάλια δουλειά. Έτσι κατάλαβα ότι ήθελε να μου πει».

Μια άλλη Πολωνέζα, η Γιολάντα, απόφοιτη Γυμνασίου και Τεχνικής σχολής, θυμάται την άσχημη συμπεριφορά μιας οικογένειας όπου δούλεψε στην αρχή.

«Έπρεπε σε 6 ώρες να κάνω τα πάντα: σπίτι, σίδερο, όλες τις δουλειές. Έτρεχα συνέχεια. Το πρωί μου έδιναν ένα καφέ και δύο φρυγανιές- γιατί μόνο δύο υπήρχαν στο τραπέζι- μια φορά μου έδωσε ένα καφέ μπαγιάτικο από πολλές μέρες πριν, παρόλο που είχε φρέσκο. Εγώ τον πέταξα. Εκείνη με ρώτησε "τόσο γρήγορα τον ήπιες;" αλλά εγώ δεν μίλησα. Ήθελα να πω "εσύ πίνεις τέτοιο απαίσιο καφέ;».[107]

Αν στα θετικά σημεία κυριαρχεί η καλύτερη οικονομική κατάσταση, την οποία εξασφαλίζουν εδώ με τη δουλειά τους, στα αρνητικά δεσπόζουσα θέση έχει η κούραση που αισθάνονται όταν όλη την ημέρα-έστω το χρόνο που απασχολούνται- είναι, όπως λένε στο πόδι. Λέει η Αγνή από την Πολωνία (οικιακή βοηθός):

« Άνθρωπος κουράζεται πιο πολύ από άλλη δουλειά. Είμαι ακόμη νέα και δεν το καταλαβαίνω, αλλά σε κάποια χρόνια το βλέπεις. Τα χέρια σου, η μέση σου ή κάποιο άλλο πρόβλημα με την υγεία. Είναι πολύ κουραστική δουλειά»

Και συμπληρώνει η συμπατριώτισσα της Γιολάντα:

«Πονάει όλο μου το κορμί. Εγώ είχα πρόβλημα και με τα χέρια μου».[108]

«Παρά την επιθυμία των μεταναστών να επισημοποιήσουν τις σχέσεις εργασίας, τούτο αποδείχθηκε πολλές φορές δύσκολο για 2 κυρίως λόγους. 1ον, πολλοί εργοδότες

[107] Κ. Κασιμάτη(επιμ.)(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg), σελ.167-168-169.

[108] Ο.π σελ. 174.

ήταν απρόθυμοι να προχωρήσουν στην επισημοποίηση των σχέσεων εργασίας, είτε επειδή δεν ήθελαν για διάφορους άλλους λόγους να γίνει γνωστό στις αρχές ότι απασχολούσαν εργαζόμενο. 2ον, η απώλεια εισοδήματος που ήταν πολλές φορές το τίμημα της νομιμοποίησης για τους μετανάστες, ανάλογα με το διακανονισμό με τον εργοδότη της μοιρασιάς της πρόσθετης δαπάνης, απετέλεσε αντικίνητρο για τους μετανάστες να επιμείνουν στη νομιμοποίηση των σχέσεων εργασίας. Άλλωστε στους δύο παράγοντες αυτούς μάλλον οφείλεται μεγάλο μέρος του σημαντικού ποσοστού μη συνέχισης (ή της διαρροής) μεταναστών που σημειώθηκε ανάμεσα στα 2 στάδια της διαδικασίας νομιμοποίησης, ανάμεσα δηλαδή στο στάδιο της αίτησης για τη λευκή κάρτα και στο στάδιο της αίτησης για την πράσινη κάρτα». [109]

Ο διαχωρισμός των επαγγελματικών ρόλων σε ανδρικούς και γυναικείους αλλά και το γεγονός ότι η ευθύνη των οικονομικών της οικογένειας εναποτίθεται στην σφαίρα των υποχρεώσεων του άντρα και η γυναικεία εργασία-όταν υπήρχε- ήταν περιορισμένης σημασίας τόσο στο μικρο- όσο και στο μακρο-επίπεδο και πάντως συμπληρωματική και υποβοηθητική της ανδρικής, όλα αυτά επέδρασαν αρνητικά στη μελέτη του φαινόμενου της γυναικείας μετανάστευσης. Η μετανάστρια συνήθως ακολουθεί τον σύζυγο, πατέρα, αδερφό που αποφασίζει να μετακινηθεί. Σπανιότερα στο παρελθόν η ίδια τολμούσε να ξεπεράσει τους κοινωνικούς φραγμούς και να βιώσει τις αντίξοες συνθήκες που συνεπάγεται η εγκατάσταση σε ένα τόπο άγνωστο, χωρίς τους κοινωνικούς δεσμούς που έχει κάθε άτομο στον τόπο γέννησής του και τα συγγενικά και φιλικά δίκτυα επικοινωνίας που συντελούν ώστε να κοινωνικοποιηθεί κατάλληλα και να αισθανθεί την εσωτερική εκείνη ασφάλεια που το οπλίζει με χαρακτηρολογικά στοιχεία τέτοια ώστε το καθιστούν ικανό να ανταπεξέλθει στις δυσκολίες της ζωής. Η εικόνα που θέλει τη γυναίκα να συμμορφώνεται στις αποφάσεις των ανδρών του στενότερου οικογενειακού περιβάλλοντος, κυριάρχησε σε όλα τα μεταναστευτικά ρεύματα, ενδοευρωπαϊκά και τα υπερπόντια της προπολεμικής περιόδου.[110]

[109] Τ. Καβουνίδη(2003), Έρευνα για την οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών, (Αθήνα: Παρατηρητήριο απασχόλησης ερευνητική πληροφορική Α.Ε), σελ.78.

[110] Ο.π σελ. 158

Τέλος πριν περάσουμε στην υποενότητα που αφορά την ασφάλιση αυτών τον ατόμων να αναφερθεί ότι το στοιχείο που αναφέρθηκε πιο πριν (υποενότητα 2.2δ), που θέλει τους άνδρες Πολωνούς μετανάστες να υπερτερούν από τις γυναίκες στην απόκτηση "πράσινης" κάρτας, έχει άμεση σχέση με τον κλάδο όπου συγκεντρώνεται το κάθε φύλο.

2.3δ-Ασφάλιση Των Πολωνών μεταναστών

Σύμφωνα με στοιχεία του ΙΚΑ: «κατά το μήνα Μάιο του 2006, οι αλλοδαποί αντιπροσώπευαν το 13,55% όλων των ασφαλισμένων, οι άνδρες το 16,48% και οι γυναίκες το 9,49%. Οι Αλβανοί υπήκοοι αντιπροσώπευαν λίγο περισσότερο από τους μισούς αλλοδαπούς ασφαλισμένους»[111]. Το σύνολο των ασφαλισμένων μεταναστών στο ΙΚΑ έφτανε τους 207830 (149336 άνδρες και 58494 γυναίκες), ενώ στον ΟΓΑ τους 41817(34257 άνδρες και 7560 γυναίκες). Τέλος στο ΤΕΒΕ έφτανε τους 13725(ΙΜΕΠΟ 2006)

Συγκεκριμένα για τους Πολωνούς όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα(Μαρούκης, Τριανταφυλλίδου:2010), μέχρι τον Απρίλη του 2007 το σύνολο των ασφαλισμένων Πολωνών στο ΙΚΑ έφτανε τους 4802. Παρατηρείται σημαντική αύξηση του αριθμού των ασφαλισμένων Πολωνών μεταναστών μέσα σε 3 χρόνια(2004-2007). Σε αυτά τα χρόνια οι ασφαλισμένοι Πολωνοί αυξήθηκαν κατά 1500 περίπου. Διόλου τυχαίο, αφού το 2004 ήταν μία ημερομηνία σταθμός για την Πολωνία, με την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή ένωση.

Οι πολωνοί ασφαλισμένοι του ΙΚΑ (έτη 2003 ως 2006)

Έτος	Ασφαλισμένοι σε κοινές επιχειρήσεις				Ασφαλισμένοι σε οικοδομοτεχνικά έργα				Σύνολο ασφαλισμένων	
	Σύνολο	%	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	%	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	%
Απρίλιος 2004	2.182	0,14	995	1.187	1.114	0,60	1.094	20	3.296	0,19
Απρίλιος 2005	2.943	0,18	2.922	21	38	0,02	38	0	2.981	0,17
Απρίλιος 2006	2.134	0,13	924	1.210	1.483	0,81	1.463	20	3.617	0,20
Απρίλιος 2007	3.128	0,18	1.383	1.745	1.674	0,90	1.645	29	4.802	0,25

[111] Θ. Μαρούκης, Α. Τριανταφυλλίδου(επιμ.)(2010), *Η μετανάστευση του 21ου αιώνα*, (Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ), σελ. 79

«Τον Ιούνιο του 2008, περίπου 5000 Πολωνοί ήταν ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ, κυρίως στον τομέα των ανειδίκευτων εργασιών(34,82%) και των υπηρεσιών(33,78%), ενώ οι μισθοί τους στις κοινές επιχειρήσεις ήταν χαμηλότεροι από αυτούς των Ελλήνων κατά 30%»[112].

Οι ερωτώμενοι δε της επιτόπιας έρευνας κατά πλειοψηφία τους (29/50) είναι ασφαλισμένοι σε κάποιο ταμείο, αφού μετά από τόσα χρόνια στην Ελλάδα ακολούθησαν τις απαραίτητες διαδικασίες.

2.4-Εκπαιδευτικό επίπεδο Πολωνών μεταναστών στην Ελλάδα

Όπως είδαμε και παραπάνω μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο(κυρίως), το επίπεδο της εκπαίδευσης στην Πολωνία ήταν αρκετά καλό. Οι άνθρωποι εκεί είχαν πρόσβαση στη γνώση και δεν είναι και λίγοι από τους μετανάστες που έχουν τελειώσει και πανεπιστήμιο.

Παρατηρείται δηλαδή ότι το μορφωτικό τους επίπεδο είναι γενικά υψηλό σε σχέση με άλλης εθνικότητας μετανάστες. Ας γίνει λοιπόν μία σύγκριση του επιπέδου εκπαίδευσης των Πολωνών μεταναστών στην, με βάση πραγματικά στοιχεία της ΓΣΕΕ. Όπως παρουσιάζεται λοιπόν από το Ινστιτούτο εργασίας της ΓΣΕΕ «Το μορφωτικό επίπεδο των μεταναστών είναι κυρίως απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης 28,0%, ενώ μαζί με τους αποφοίτους του δημοτικού (23,3%) υπερβαίνουν το ήμισυ αυτών. Σημαντικό μέρος αυτών είναι απόφοιτοι γυμνασίου (17,9%) ενώ ένα 8,3% έχει πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είτε είναι κάτοχος διδακτορικού ή Μάστερ. Οι πτυχιούχοι ΤΕΛ και ΤΕΣ αναλογούν στο 3,1% αυτών, παραπλήσιο είναι το ποσοστό των πτυχιούχων μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (2,9%), οι πτυχιούχοι ΤΕΙ ή άλλης ανώτερης

[112] Θ. Μαρούκης, Α. Τριανταφυλλίδου(επιμ.)(2010), *Η μετανάστευση του 21ου αιώνα*, (Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ), σελ. 324.

εκπαίδευσης αποτελούν το 2,2%, ένα 7,9% φοιτά στο Δημοτικό, 2,9% έχει εγκαταλείψει το δημοτικό και τέλος το 3,2% δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση.»[113].

Εκπαιδευτικό επίπεδο των μεταναστών

Επίπεδο εκπαίδευσης	Σύνολο	%	Άνδρες	Γυναίκες	*Έρευνα Εργατικού Δυναμικού 1998*			
					Αλλοδαποί	%	Έλληνες	%
Αγράμματοι	6.628	1,9	5.208	1.193	3.237	1,4	304.284	3,6
Πρωτοβάθμια	137.252	38,0	112.089	22.946	57.369	25,1	3.647.699	43,0
Δευτεροβάθμια	183.947	51,0	128.337	52.113	122.021	53,4	3.182.066	37,5
Τριτοβάθμια	33.015	9,1	17.295	15.010	45.696	20,0	1.357.793	16,0
Σύνολο	360.842		262.929	91.262	228.323		8.491.842	

Πηγή: Καβουνίδη (2002) και ΕΣΥΕ, *Έρευνα Εργατικού Δυναμικού 1998.*

Επίσης το παραπάνω διάγραμμα το οποίο παρουσιάζει το εκπαιδευτικό επίπεδο των μεταναστών στην Ελλάδα καθώς και το εκπαιδευτικό επίπεδο του εργατικού δυναμικού των μεταναστών το 1998 σε σύγκριση με τους Έλληνες. Παρατηρείται ότι το ποσοστό των αλλοδαπών μεταναστών που έχουν τελειώσει την δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι υψηλότερο και από αυτό των Ελλήνων. Φυσικά όπως είδαμε και παραπάνω οι Αλβανοί μετανάστες (52%) καθώς και οι μετανάστες που προέρχονται από χώρες όπου οικοδομήθηκε Σοσιαλισμός (ανάμεσα τους και οι Πολωνοί) συγκεντρώνουν την συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών στην Ελλάδα. Από αυτό και μόνο αποδεικνύεται ότι στις χώρες του υπαρκτού Σοσιαλισμού το εκπαιδευτικό επίπεδο των κατοίκων τους ήταν αρκετά υψηλό.

Για το ότι το εκπαιδευτικό επίπεδο των Πολωνών μεταναστών είναι αρκετά υψηλό, επιβεβαιώνεται και από μία έρευνα του προγράμματος IAPASIS η οποία αναφέρει:

«Το εκπαιδευτικό τους επίπεδο είναι υψηλό, αφού ένα 20% είναι απόφοιτοι (και λίγοι ακόμη φοιτούν) στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και το 37% έχει απολυτήριο Λυκείου. Αλλά και ένα σημαντικό ποσοστό της τάξης του 40% έχουν αποκτήσει

[113] Στοιχεία κειμένου από το ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Γ.Σ.Ε.Ε στο site www.inegsee.gr

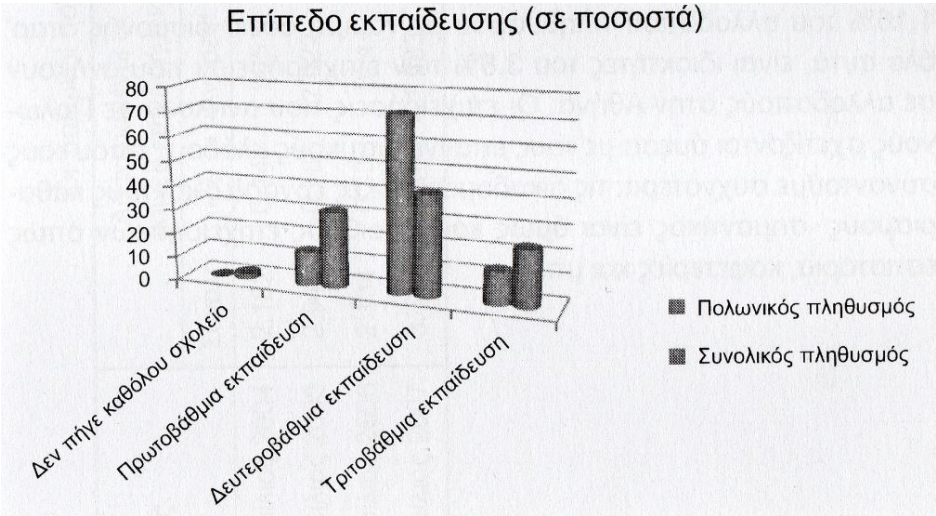
δεξιότητες ως απόφοιτοι μέσον τεχνικών σχολών. Είναι δηλαδή ένα εργατικό δυναμικό με καλή εκπαιδευτική υποδομή, το οποίο θα μπορούσε να αξιοποιήσει τις γνώσεις και δεξιότητες του αν παρουσιάζονταν οι κατάλληλες συνθήκες.»[114]

Επίσης αναφέρει για τις μετανάστριες συγκεκριμένα από την Πολωνία:

«Σημαντικό ποσοστό (42%) είναι απόφοιτες τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ενώ σε ίσα ποσοστά (22%) είναι απόφοιτες Γυμνασίου-Λυκείου ή Μέσης Τεχνικής Σχολής. Οι απόφοιτες δημοτικού είναι μόνο το 15%».[115]

Τα ίδια αποτελέσματα μας δίνει και το ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε στα πλαίσια της εργασίας αυτής, αφού οι περισσότεροι είναι απόφοιτοι λυκείου(30) αλλά και 15 έχουν τελειώσει κάποιο πανεπιστήμιο.

Η σύγκριση λοιπόν μεταξύ των στοιχείων της ΓΣΕΕ, του διαγράμματος της ΕΣΥΕ , της έρευνας στην Μιχαήλ Βοδά και της έρευνας του προγράμματος IAPASIS αποδεικνύει, ότι το μορφωτικό επίπεδο των Πολωνών μεταναστών συγκεκριμένα είναι υψηλότερο από τον μέσο όρο του μορφωτικού επιπέδου όλων των μεταναστών στην Ελλάδα. Το παρακάτω διάγραμμα αποδεικνύει αυτό που αναφέρθηκε προηγουμένως.

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού 2008, Β΄ τρίμηνο.

[114]Κ. Κασιμάτη(επιμ.)(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg), σελ. 37.

[115] Κ. Κασιμάτη(2009), «Η χώρα προέλευσης των μεταναστριών και η κοινωνική τους ένταξη στην Ελλάδα», *Κοινωνική συνοχή και ανάπτυξη,* Τόμος 4, Τεύχος 1, σελ. 13.

Σύμφωνα λοιπόν με το διάγραμμα, το εκπαιδευτικό επίπεδο των Πολωνών μεταναστών εμφανίζεται υψηλότερο όχι μόνο από τον συνολικό αλλοδαπό πληθυσμό της χώρας, αλλά και από τον γενικό πληθυσμό της.
Σε αυτό βοήθησε φυσικά και το εκπαιδευτικό σύστημα της Πολωνίας μετά τον β' παγκόσμιο πόλεμο και τις αναδιαρθρώσεις που έγιναν πάνω σε αυτό(σε σχέση με το τι επικρατούσε εκεί προπολεμικά), όπως αναφέρεται προηγουμένως.

Στην Ελλάδα στεγάζονται και 3 εθνικά σχολεία[116] για τα παιδιά των Πολωνών[117], κάτι που βοηθά και στην εκπαίδευση των νεότερων γενεών. Αναλυτικά σε αυτά θα αναφερθούμε παρακάτω.

Όσο αφορά τους Πολωνούς που απασχόλησε η επιτόπια έρευνα, αξίζει να αναφερθεί ότι, λόγω και των οικονομικών προβλημάτων που αντιμετώπιζαν στην χώρα τους(31 μετανάστευσαν εξαιτίας αυτών των προβλημάτων) οι περισσότεροι πτυχιούχοι εγκατέλειψαν το επάγγελμα τους (εξαίρεση αποτελούν ένας γιατρός, ένας δικηγόρος, δύο οπτικοί και μία ιδιοκτήτρια τουριστικού γραφείου) και οι απόφοιτοι λυκείου δεν σπούδασαν, πιστεύοντας ότι θα ζήσουν καλύτερα όντας ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων.

Και γενικά σχετικά με την εργασία όλων των μεταναστών στην Ελλάδα και την σχέση της με το αντικείμενο των σπουδών τους, ο καθηγητής διαπολιτισμικής εκπαίδευσης κ. Νικολάου σε άρθρο του αναφέρει: «Η εργασία τους στην Ελλάδα σπάνια έχει σχέση με τις σπουδές τους κι έτσι συχνότατα βρισκόμαστε μπροστά στο φαινόμενο των πτυχιούχων μεταναστών οι οποίοι ασκούν χειρονακτικά ή άλλα, ιδιαίτερα υποβαθμισμένα και κακοπληρωμένα επαγγέλματα». [118]

Αυτό φυσικά έρχεται να συμπληρώσει την λογική του «μετανάστη-εργάτη» που αναφέρθηκε και πιο πριν.

[116] Στην Αθήνα, στην Θεσσαλονίκη και στην Σαντορίνη.

[117] http://athens.mfa.gov.pl/el/polish_community_in_greece/schools

[118] Άρθρο, που μέρος του έχει συνταχθεί από τον Νικολάου Γ, καθηγητή Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης *''Η ταυτότητα των μεταναστών''* στο site*:* http://eagainst.com

2.5-Ένταξη των Πολωνών μεταναστών στην Ελλάδα

2.5α-Στοιχεία προσαρμογής των Πολωνών στην Ελλάδα

2.5α1-Γενικά στοιχεία προσαρμογής

«Η ένταξη και συμμετοχή των μεταναστών στα διάφορα επίπεδα της κοινωνικής και πολιτικής ζωής συνδέεται άμεσα με τις πολιτικές και κανονιστικές επιλογές των 2 μερών, δηλαδή των μεταναστών της κοινωνίας που τους υποδέχεται, καθώς και με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτές»[119].

Σύμφωνα με την επιτόπια έρευνα της οδού Μιχαήλ Βόδα, οι περισσότεροι Πολωνοί μετανάστες ακόμα και με τις κακές συνθήκες εργασίας τους πλέον στην Ελλάδα δεν θέλουν να φύγουν από εδώ και αν γύριζαν τον χρόνο πίσω θα επέλεγαν ξανά την Ελλάδα σαν τόπο διαμονής. Αυτό αποδεικνύει το πόσο έχουν ‘’ριζώσει’’ εδώ, καθώς και ότι έχουν συνηθίσει τον τόπο αυτό. Μάλιστα σημαντικός παράγοντας γι’ αυτό είναι ότι δεν νιώθουν και τόσο έλλειψη για τα αγαπημένα τους πρόσωπα(τουλάχιστον για σύζυγο και παιδιά) αφού οι περισσότεροι(35) έχουν κοντά την οικογένεια τους. Στην ερώτηση 18 του ερωτηματολογίου-«Όταν ήρθατε για 1η φορά στην Ελλάδα τι θα θέλατε να είχατε;» (ο ερωτώμενος απάνταγε με σειρά προτίμησης), η απάντηση «αγαπημένα μου πρόσωπα από την Πολωνία» ήταν μέσα στις επιλογές τους(όχι η πρώτη), αλλά με τον καιρό παραμονής τους στην Ελλάδα ήρθαν εδώ οι οικογένειες τους η έκαναν εδώ οικογένεια και φυσικά και νέους φίλους όχι μόνο Πολωνούς αλλά και Έλληνες. Η συντριπτική πλειοψηφία κάνει παρέα με Έλληνες όπως δηλώσαν στο ερωτηματολόγιο. Άλλωστε πλέον έχουν προσαρμοστεί εδώ. Αυτό είναι φυσικό αφού σχεδόν όλο το δείγμα(46/50) εγκαταστάθηκε εδώ πριν το 1989 (και οι άλλοι 4 πριν το 2000) και μάλιστα από ότι φαίνεται και από τις ηλικίες τους οι περισσότεροι έχουν περάσει πάνω

[119] Θ. Μαρούκης, Α. Τριανταφυλλίδου(επιμ.)(2010), *Η μετανάστευση του 21ου αιώνα*, (Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ), σελ. 128.

από τη μισή τους ζωή στην Ελλάδα. Φαίνεται δηλαδή ότι οι αυτοαπασχολούμενοι(κυρίως) Πολωνοί μετανάστες της μικρής αυτής Βαρσοβίας, που κατά κύριο λόγο αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας ,ανήκουν στο 13% των Πολωνών που ήρθαν στην Ελλάδα πριν το 1990 όπως αναφέρεται στην αρχή.

Άρα λοιπόν το να έχουν προσαρμοστεί στην Ελλάδα είναι πλέον αυτονόητο. Άλλωστε για να μην υπάρχει και καμιά αμφιβολία επί του θέματος το επιβεβαιώνουν και οι ίδιοι στο ερωτηματολόγιο απαντώντας οι 21 από αυτούς ότι έχουν προσαρμοστεί παρά πολύ εδώ ενώ 22 επέλεξαν να απαντήσουν ότι έχουν προσαρμοστεί πολύ εδώ. Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι και αυτός που απάντησε «λίγο» βρίσκεται σε ηλικία 65 και άνω και έχει έρθει Ελλάδα το διάστημα 1990-2000 επειδή είχε γνωστούς εδώ και η οικογένεια του είναι στην Πολωνία. Οπότε είναι λογικό να μην έχει ενταχθεί τόσο στην Ελληνική πραγματικότητα όταν σχεδόν όλη του τη ζωή κατοικούσε στη γενέτειρα του και ξαφνικά (για οικονομικούς λόγους) αναγκάστηκε να μεταναστεύσει για ένα καλύτερο μέλλον. Πάντως ούτε αυτός έχει μετανιώσει για την επιλογή του να μεταναστεύσει και θα ξαναεπέλεγε την Ελλάδα για τόπο διαμονής. Μάλιστα οι κάτοικοι της περιοχής όπου έγινε η έρευνα δείχνουν να είναι δεμένοι και με την ίδια την περιοχή. Παρότι η περιοχή αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια κάποια προβλήματα εγκληματικότητας ένας μόνιμος κάτοικος της περιοχής ο Μιχάλης αναφέρει σε συνέντευξη του το 2010 στην εφημερίδα ‘Ελευθεροτυπία’: «Θα ήθελα να μετακομίσω, αλλά εδώ έχω τους φίλους μου, την εκκλησία, τα στέκια μου». [120]

Μερικές ακόμα μαρτυρίες Πολωνών μεταναστών στην εφημερίδα ‘Τα Νέα’ που δείχνουν την προσαρμογή τους στην Ελλάδα:

«Κάθε Κυριακή μετά την εκκλησία, αν δεν έχει μπάλα μαζευόμαστε στο “Ίβο”», λέει ο κ. Πέτρος Γκρόνοβιτς από το Ζέφσκε Πολωνίας. Οι Πολωνοί που ζουν στην Αθήνα έχουν δικά τους μαγαζιά και στέκια στην Αχαρνών, τη Λιοσίων και τη Μιχαήλ Βόδα. «Είμαι 15 χρόνια στην Ελλάδα και έχω γυρίσει όλα τα κλαμπ και τις καφετέριες στο Μπουρνάζι, ενώ πηγαίνω δυο- τρεις φορές τον χρόνο σε μπουζούκια και κλαρίνα», λέει ο κ. Αντρέας Μπίκεβιτς από την Κρακοβία. «Τα περισσότερα Σαββατοκύριακα

[120] Ε. Καζαλόττι(2010), «Φεύγουν και οι μετανάστες», http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=222870.

διασκεδάζουμε στη δική μας ντίσκο και αν θέλουμε τρώμε πολωνικά φαγητά στις τρεις ταβέρνες που λειτουργούν στην Αθήνα», προσθέτει ο κ. Γκρόνοβιτς. [121]

Ένα άλλο στοιχείο που βοηθάει στην ένταξη τους στην Ελλάδα και στην προσαρμογή τους στις συνθήκες ζωής αυτής της χώρας, είναι η απόκτηση ελληνικής υπηκοότητας. Από το δείγμα προκύπτει ότι οι 37 στους 50 έχουν αποκτήσει την υπηκοότητα αυτή. Η συντριπτική πλειοψηφία και όσων δεν την έχουν αποκτήσει θα ήθελε να την έχει. Εξ άλλου αυτοί που δεν την θέλουν έχουν σκοπό κάποια στιγμή να γυρίσουν πίσω στην πατρίδα τους.

Την απόκτηση αυτής της υπηκοότητας διευκόλυνε ο Νόμος 3838 του 2010[122] ,για την απόκτηση ελληνικής ιθαγένειας από τους μετανάστες, τους Πολωνούς μετανάστες που βρίσκονταν και εργάζονταν για χρόνια στη χώρα μας.

Όσο αφορά τις σχέσεις τους με τους Έλληνες τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι δεν έχουν κανένα πρόβλημα με τους ντόπιους και ίσα ίσα οι 45 από τους 50 κάνουν και παρέα μαζί τους, ενώ οι 47 από τους 50 δεν έχουν πρόβλημα αν το παιδί τους παντρευτεί Έλληνα η Ελληνίδα. Αυτά τα αποτελέσματα ταιριάζουν και με την έρευνα IAPASIS που αναφέρει σχετικά με τη θέση τους σχέση τους με την κοινωνία υποδοχής: «Οι Πολωνοί μετανάστες, ναι μεν αισθάνονται ότι υφίστανται διακρίσεις, όμως παράλληλα αισθάνονται πως οι Έλληνες έχουν μια αρκετά πιο θετική εικόνα για αυτούς σε σχέση με άλλες ομάδες μεταναστών, η οποία αποτυπώνεται και σε μία πιο θετική συμπεριφορά απέναντι τους.» [123] Αυτό φυσικά απορρέει στο γεγονός ότι οι Πολωνοί όπως προαναφέρθηκε έχουν στην πλειοψηφία τους συνηθίσει την Ελλάδα και την αισθάνονται σαν δεύτερο σπίτι τους(κάποιοι και σαν πρώτο). Βέβαια πολλοί από αυτούς δεν ένιωθαν έτσι τα πρώτα χρόνια παραμονής τους εδώ. Στην 18η ερώτηση του ερωτηματολογίου, υπήρχε ένα μικρό κομμάτι οπού θα προτιμούσε καλύτερη συμπεριφορά από τους ντόπιους (είτε ήταν πρώτη επιλογή είτε ήταν δεύτερη από κάποιους). Πάντως με τον καιρό η μικρή αυτή πολωνική συνοικία στην Αχαρνών

[121] Μ. Λίλα(2008), «Η πολυεθνική της νυχτερινής διασκέδασης» , http://www.tanea.gr/ellada/article/?aid=1409120.

[122] ΦΕΚ Α 49/24, 24/3/2010.

[123] Μ. Μαρούφωφ(2009), *Πολωνική μετανάστευση στην Ελλάδα-έρευνα*, Άρθρο στο site http://www.eliamep.gr

προσαρμόστηκε στα ελληνικά δεδομένα παρόλα τα προβλήματα ένταξης που αντιμετώπισαν και αυτοί, αλλά και άλλοι μεταναστευτικοί πολιτισμοί.
Και όπως διηγείται η Μόνικα[124] από την Πολωνία:
«Όταν πρωτόπιασα δουλειά εδώ, μου είχε γράψει η αδερφή μου σε ένα χαρτί πως λέγεται η σκούπα, η σφουγγαρίστρα και όλα τα πράγματα που χρειάζονται στο σπίτι και σιγά σιγά συνήθισα. Τώρα δεν μιλάω καλά ελληνικά αλλά είναι σαν τη χώρα μου. Μπορώ να ρωτήσω για τα πάντα. Δεν έχω πρόβλημα»

Οι Πολωνοί μετανάστες πλέον έχουν οργανωθεί για τα καλά στην Ελλάδα. Εκτός από τα σχολεία που έχουν δημιουργηθεί για τα παιδιά των Πολωνών, οι ίδιοι, ως καθολικοί, έχουν τη δικιά τους ρωμαιοκαθολική εκκλησία (βλέπε παρακάτω φωτογραφία), τα δικά τους μέσα ενημέρωσης που τους ενημερώνουν ανάμεσα σε όλα και για νέα της πατρίδας τους και επίσης έχουν ιδρύσει και τα δικά τους Σωματεία. Επίσης στην υπόλοιπη Ελλάδα λειτουργούν και τέσσερα επίτιμα προξενεία της χώρας τους[125]. Όλα αυτά παρουσιάζονται αναλυτικά στις τέσσερις παρακάτω υποενότητες.

Πηγή φωτογραφίας: Προσωπικό αρχείο

[124] Έρευνα IAPASIS, Η Μόνικα ήταν 26 χρονών όταν έδινε την συνέντευξη, οπότε το γεγονός ότι δεν έχει μάθει και τόσο καλά τη γλώσσα είναι εν μέρει λογικό.

[125] Εκτός της Αθήνας επίτιμα προξενεία έχουν στην Θεσσαλονίκη, στο Ηράκλειο, στην Πάτρα και στον Πειραιά.

2.5α2-Πολωνικά σωματεία στην Ελλάδα[126]

Σύνδεσμος Πολωνών Μεσσηνίας

Καλαμάτα

Ανεξάρτητος Σύλλογος Πολωνών στην Ελλάδα

Αθήνα

Σύλλογος Γονέων του Πολωνικού Σχολείου

Αθήνα

Συμβούλιο Γονέων Πρόσθετης Διδασκαλίας του Πολωνικού Σχολείου

Σύνδεσμος Πολωνών , "Mieszko"

Πειραιάς

Σύνδεσμος Πολωνών Κρήτης,

Χανιά

Σύλλογος Φίλων του Πολωνικού Σχολείου στην Ελλάδα,

Αθήνα

Ελληνο-Πολωνικός Σύλλογος , "Φρειδερίκος Σοπέν"

Λαμία

Ένωση Πολωνών Μηχανικών στην Ελλάδα

[126] http://www.ateny.msz.gov.pl/el/polish_community_in_greece/clubs

Αθήνα

Σύλλογος Πολωνικών Αθλητικών Σωματείων , "Πανπολωνικός"

Αθήνα

Λέσχη Επιχειρηματιών "ΑΓΟΡΑ"

Αθήνα

Σύνδεσμος Πολωνών Δυτικής Ελλάδας και Ιόνιων Νησιών

Πάτρα

Ελληνο-Πολωνικός Σύλλογος Φιλίας και Συνεργασίας

Αθήνα

2.5α3-Πολωνικά ΜΜΕ

Έντυπα και ηλεκτρονικά[127]

- Tygodnik Ateński[128]
- "Polonia" Ενημερωτικό Έντυπο του Ανεξάρτητου Συλλόγου Πολωνών στην Ελλάδα
- EKG. Έντυπο της Καθολικής Εκκλησίας
- Ιστοσελίδα AthenianObserver, http://www.athenianobserver.eu
- Ιστοσελίδα PolonOrama, http://www.polonorama.com[129]
- AIR 104.4 FM - Athens International Radio

[127] http://www.ateny.msz.gov.pl/el/polish_community_in_greece/type

[128] Πολωνική εφημερίδα.

[129] Στην οποία ιστοσελίδα υπάρχουν πληροφορίες για ποικίλα θέματα που αφορούν τους Πολωνούς μετανάστες καθώς και παρουσιάσεις των έργων Πολωνών πολιτών που ζουν και δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα
(http://www.polonorama.com)

2.5α4-Πολωνική εφημερίδα

«Η πρώτη πολωνική εφημερίδα που κυκλοφόρησε στην Ελλάδα είναι η Kurier Atenski, η οποία ξεκίνησε να εκδίδεται ήδη από το 1988, από πολιτικούς πρόσφυγες, με τη συνεργασία Ελλήνων δημοσιογράφων και συνδικαλιστών. Οι πολιτικοί αυτοί πρόσφυγες είχαν ήδη δραστηριοποιηθεί εκδίδοντας προκηρύξεις με σκοπό την ενημέρωση και άλλα τέτοιου είδους έντυπα. Το 1996, ο τότε εκδότης της αποφάσισε πως θα ήταν καλύτερο να δημιουργηθεί μια ελληνική εταιρία που θα αναλάμβανε την έκδοση της εφημερίδας. Αρχικά η θεματολογία της εφημερίδας επικεντρώνονταν κυρίως σε νέα από την Πολωνία και πληροφορίες σχετικά με θέματα που αφορούσαν τους μετανάστες, όπως αυτό της νομιμοποίησης, όμως με την πάροδο των χρόνων, η θεματολογία έχει αρχίζει να αλλάζει.
Άλλες εφημερίδες Πολωνικές που κυκλοφορούν στην Ελλάδα είναι η "Koppieri", "Informator Polonijny" και "Polonia"»[130].

Όπως λέει ο εκδότης της Kurier Atenski, κ. Θεόδωρος Μπενάκης, σε συνέντευξή του στην Εφημερίδα "Καθημερινή": «η 24 σελίδων εβδομαδιαία εφημερίδα Kurier Atenski, φιλοξενεί ισότιμα ελληνικά και πολωνικά θέματα και πουλάει πάνω από 3.000 φύλλα σε όλη την Ελλάδα»[131].

[130] Θ. Μαρούκης, Α. Τριανταφυλλίδου(επιμ.)(2010), *Η μετανάστευση του 21ου αιώνα*, (Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ), σελ. 328-329.

[131] Ι. Φωτιάδη(2010), «Τι διαβάζουν οι μετανάστες», http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_3_17/10/2010_419076

Αρκετά μεγάλο νούμερο που όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα με τις πανελλαδικές κυκλοφορίες κυριακάτικων εφημερίδων, φαίνεται να ξεπερνάει σε πωλήσεις ακόμα και ελληνικές εφημερίδες.

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

Εφημερίδα	Κυριακή 10/2/2013	Κυριακή 3/2/2013	Μ.Ο. Ιαν. '13
ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ	148.030	158.470	148.203
ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	118.200	119.620	99.060
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	117.790	100.419	115.143
REAL NEWS	94.750	93.620	93.720
ΕΘΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	93.610	97.560	98.880
ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	26.230	28.600	26.615
ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	25.010	30.640	28.360
ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ	20.850	21.730	32.617
ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ	19.110	18.160	17.270
Η ΑΥΓΗ	8.970	6.110	6.448
ΤΟ ΠΑΡΟΝ	5.150	5.440	5.353
ΤΟ ΧΩΝΙ	4.500	5.080	5.110
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	2.370	2.670	3.305
ΤΟ ΑΡΘΡΟ	1.280	1.260	1.275
ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	390	480	458
Ο ΛΟΓΟΣ	110	-	107
ΣΥΝΟΛΟ	686.350	689.859	681.924

Πηγή πίνακα: http://portal.kathimerini.gr/NewsPaperCirculation

2.5α5-Πολωνικό σχολείο

«Το Πολωνικό σχολείο της Αθήνας ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1997, με απόφαση του Υπουργείου Παιδείας της Πολωνίας, μετά από απαίτηση μαθητών, γονέων και καθηγητών και με τη μεσολάβηση της πολωνικής εκκλησίας, διότι τα ήδη υπάρχοντα ιδιωτικά πολωνικά σχολεία της Ελλάδας δεν είχαν τη δυνατότητα να δίνουν στους μαθητές απολυτήρια αποδεκτά από τις πολωνικές αρχές και πρόσβαση στην πολωνική τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τμήματα του λειτουργούν επίσης στη Θεσσαλονίκη και στα Φυρά της Σαντορίνης[132].

Το πρώτο κτίριο του σχολείου βρισκόταν στη Μιχαήλ Βόδα, μετά όμως από πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, μεταφέρθηκε στην Πατησίων και τελικά, μετά τον σεισμό του 1999, στο Χολαργό. Κατά τη σχολική χρονιά 2007-2008, το σχολείο αριθμούσε περισσότερους από 1000 μαθητές από τους οποίους οι μισοί περίπου παρακολουθούσαν κανονικά το εβδομαδιαίο πρόγραμμα, ενώ οι άλλοι μισοί φοιτούσαν σε ελληνικά σχολεία και παρακολουθούσαν μαθήματα πολωνικής ιστορίας και γλώσσας τα Σαββατοκύριακα»[133].

Όμως, «η θέση ότι το μεταναστόπουλο πρέπει να εκπαιδεύεται σε "εθνικά σχολεία", κρατάει τα παιδιά μακριά από την κοινωνική πραγματικότητα, τα γκετοποιεί, δυσκολεύει την κοινωνικοποίησή τους συνολικά, ακόμη και αν επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Έχει σημασία να σημειώσουμε ότι στα λεγόμενα "εθνικά" σχολεία στέλνουν τα παιδιά τους κατά κύριο λόγω τα πιο εύπορα τμήματα των μεταναστών».[134]

---

[132] Όπως φάνηκε και στην υποενότητα 2.2δ, Ο Νομός Κυκλάδων το 2001 συγκέντρωνε ένα σημαντικό αριθμό Πολωνών μεταναστών και ερχόταν τέταρτος κατά σειρά σε Νομούς συγκέντρωσης τους. Επίσης το 2,1% εκ των Πολωνών μεταναστών στη χώρα, συγκεντρωνόταν στο Νότιο Αιγαίο. Σύμφωνα με στοιχεία των εγγεγραμμένων του ΙΚΑ για το 2008, το 11% των Πολωνών μεταναστών στην Ελλάδα κατοικούσε στο Νότιο Αιγαίο. Παρατηρείται δηλαδή σημαντική αύξηση του Ποσοστού σε εκείνη την περιοχή. Έτσι εξηγείται και η αναγκαιότητα ύπαρξης Πολωνικού σχολείου στη Σαντορίνη.

[133] Θ. Μαρούκης, Α. Τριανταφυλλίδου(επιμ.)(2010), *Η μετανάστευση του 21ου αιώνα*, (Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ), σελ. 329-330.

[134] Τμήμα Παιδείας και Έρευνας της ΚΕ του ΚΚΕ(2010), «Η εκπαίδευση των παιδιών των μεταναστών, οι θέσεις του ΚΚΕ», *ΚΟΜΕΠ*, Τεύχος 3.

2.5β-Μονιμότητα των Πολωνών μεταναστών στο Εξωτερικό

Οι Πολωνοί (και οι Αλβανοί), που σε μεγάλα ποσοστά βρίσκονται στην Ελλάδα με σύζυγο και παιδιά, έχουν μειωμένα σε σχέση με τις άλλες υπηκοότητες, ποσοστά αποστολής εμβασμάτων στις πατρίδες τους[135]. Εν έτη 2012 Οι Πολωνοί μετανάστες στέλνουν πλέον λιγότερα χρήματα στην πατρίδα τους καθώς όλο και περισσότεροι επιλέγουν να εγκατασταθούν μόνιμα στο εξωτερικό και να επενδύσουν στις νέες κατοικίες τους και τις επιχειρήσεις τους. Σύμφωνα με δημοσίευμα της εφημερίδας Gazeta Prawna (Νομική εφημερίδα[136]), οι Πολωνοί που ζουν σε χώρες της ΕΕ έστειλαν περίπου 17 δισ. ζλότι[137] (5,4 δισ. δολάρια) στην Πολωνία το 2011, ή περίπου 500 εκατομμύρια ζλότι λιγότερα σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Εθνικής Τράπεζας της Πολωνίας. Η κρίση μείωσε τους μισθούς στο εξωτερικό και ανάγκασε ορισμένους μετανάστες να επιστρέψουν στην Πολωνία, προσθέτει η εφημερίδα. Σύμφωνα με αναλυτές, οι μετανάστες είναι πιθανό να στέλνουν λιγότερα χρήματα στην Πολωνία τα επόμενα χρόνια καθώς όλο και περισσότεροι εγκαθίστανται μόνιμα στο εξωτερικό. Επίσης το γεγονός ότι οι προοπτικές εργασίες είναι πλέον λιγότερες στο εξωτερικό αναγκάζουν όλο και λιγότερους ανθρώπους να εγκαταλείπουν την Πολωνία. [138]

[135] Τ. Καβουνίδη(2003), *Έρευνα για την οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών*, (Αθήνα: Παρατηρητήριο απασχόλησης ερευνητική πληροφορική Α.Ε), σελ. 120.

[136] Μετάφραση από το πρόγραμμα Google translate στο site www.google.com

[137] 1 ευρώ = 4.17070 ζλότι (μετατροπή στο site:http://themoneyconverter.com/)

[138] Gazeta Prawna 4/12/12 στο site: www.iefimerida.gr

2.5γ-Συμμετοχή των Πολωνών στον πολιτικό χώρο

Πλέον μετά την ένταξη της Πολωνίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση(2004) οι Πολωνοί μετανάστες μπορούν να ψηφίζουν στις Ευρωεκλογές αλλά και στις δημοτικές εκλογές. Όμως σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών, όπως αναφέρεται στο βιβλίο, "*Η μετανάστευση του 21ου αιώνα*": «Λιγότεροι από 450 Πολωνοί εγγράφηκαν στους ελληνικούς εκλογικούς καταλόγους για τις ευρωεκλογές του 2009, σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε το Υπουργείου Εσωτερικών. Αυτό θα μπορούσε να σχετίζεται με την αντίστοιχη συμπεριφορά των Πολωνών που παραμένουν στην Πολωνία: μόνο το 13% είχε την πρόθεση να ψηφίσει στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σύμφωνα με το ευρωβαρόμετρο[139], ενώ τα ποσοστά συμμετοχής στις εκλογές για το Πολωνικό Κοινοβούλιο αλλά και στις πολωνικές προεδρικές εκλογές είναι επίσης σχετικά χαμηλά»[140].

Οι Πολωνοί κατά πλειοψηφία (γηγενείς και μετανάστες),όπως φαίνεται, απέχουν από τα πολιτικά δρώμενα τόσο στη χώρα τους όσο και στη χώρα εγκατάστασης τους. Δείχνουν μια εσωστρέφεια στα κοινωνικοπολιτικά δρώμενα της ζωής τους. Θα ήταν ιδιαιτέρως σημαντικό να αναλυθεί ,σε βάθος σε άλλη έρευνα, το ιστορικό υπόβαθρο αυτής της στάσης τους, ιδιαίτερα τα χρόνια που οικοδομήθηκε ο σοσιαλισμός, καθώς και οι συνέπειες μετά τις ανατροπές.

[139] Αυτό είναι το χαμηλότερο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο μέσος όρος είναι 34%.

[140] Θ. Μαρούκης, Α. Τριανταφυλλίδου(επιμ.)(2010), *Η μετανάστευση του 21ου αιώνα*, (Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ), σελ. 332

Κεφάλαιο 3ο-Συμπεράσματα

Από τα παραπάνω που παρουσιάστηκαν είναι δυνατό να γίνει στη συνέχεια μία εξαγωγή συμπερασμάτων για την πτυχιακή αυτή εργασία. Μια πρώτη φυσικά τέτοια αναφορά σε μικρότερης έκτασης συμπεράσματα έχει γίνει και στα κεφάλαια που προηγήθηκαν, καθώς παρουσιάζονταν τα στοιχεία που βοηθούσαν τον συγγραφέα να προσεγγίσει τα αντίστοιχα θέματα. Εδώ όμως θα γίνει η προσπάθεια να παρουσιαστούν τα πιο σημαντικά από αυτά όσο πιο συνοπτικά γίνεται.

Αρχικά το πρώτο συμπέρασμα που εξάγεται είναι ότι οι Πολωνοί μετανάστες στην Ελλάδα, είτε νόμιμοι είτε παράνομοι, αποτελούν μια μεγάλη ομάδα του πραγματικού πληθυσμού της Αττικής(κυρίως) που συγκεντρώνονται κυρίως στο κέντρο της Αθήνας. Είναι μια πολύ καλά οργανωμένη κοινότητα που διατηρεί τις επαφές της με τη κουλτούρα της χώρας της, όντας οι ίδιοι αρκετά κοινωνικοποιημένοι μέσω της κοινότητας αυτής. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν έχουν ενταχθεί και στη χώρα μας. Αντίθετα σύμφωνα και με στοιχεία και μαρτυρίες που παρουσιάστηκαν ο λαός αυτός προσαρμόστηκε στη χώρα μας, έκανε παρέα με Έλληνες και δεν «γκετοποιήθηκε» φτιάχνοντας μια κοινότητα που να μην χωράει άλλος πέρα από Πολωνός. Φυσικά αυτό έγινε με το πέρας των χρόνων, όντας οι ίδιοι μια από τις παλαιότερες μεταναστευτικές ομάδες στην Ελλάδα. Συνέβαλαν στην ανοικοδόμηση μεγάλου γεωγραφικού και αστικού χώρου καθώς και στην αναθέρμανση της οικοδομής σε περιόδους όπου οι εργοδότες αναζητούσαν φτηνή και ειδικευμένη εργασία που δεν έβρισκαν σε Έλληνες και απέδειξαν ότι οι μετανάστες μπορούν να συνυπάρξουν με τους ντόπιους αφού δεν έχουν να χωρίσουν τίποτα μαζί τους. Ανεξάρτητα βέβαια το ποιος καρπώθηκε τα αποτελέσματα από το μεγαλύτερο κομμάτι της εργασίας που οι ίδιοι προσέφεραν. Ο κλάδος βέβαια στον οποίο δουλεύουν οι περισσότεροι εξ'αυτών δεν αντιστοιχεί στο επάγγελμα που οι ίδιοι έχουν σπουδάσει, όντας από τις πιο μορφωμένες ομάδες μεταναστών, όπως συμβαίνει φυσικά και με τους περισσότερους μετανάστες.

Οι περισσότεροι από αυτούς ήρθαν στην Ελλάδα για οικονομικούς λόγους, οι οποίοι βέβαια σχετίζονται περισσότερο με την βελτίωση των συνθηκών εργασίας τους

και γενικά των οικονομικών τους, παρά με προηγούμενες άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Επίσης ένα μεγάλο κομμάτι ήρθε στη χώρα μας για οικογενειακούς λόγους, κάτι που υπογραμμίζει τον οικογενειακό χαρακτήρα της πολωνικής μετανάστευσης. Στο να έρθουν εδώ σημαντικό ρόλο αποτέλεσαν και τα κοινωνικά δίκτυα που υπήρχαν στην Ελλάδα, μετά ειδικά και από τις πρώτες αφίξεις των Πολωνών μεταναστών πριν από το 1989, οπού από τότε και μετά έφθασε στην χώρα το μεγαλύτερο κομμάτι των μεταναστών οπού βρίσκονται και σήμερα, ιδίως από της χώρες του πρώην Ανατολικού μπλοκ, μετά τις Καπιταλιστικές παλινορθώσεις στα Σοσιαλιστικά κράτη.

Οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν όταν πρωτοέφτασαν εδώ ήταν πολλές. Χαμηλόμισθη εργασία, άσχημες συμπεριφορές στους χώρους δουλειάς τους από εργοδότες τους, νοσταλγία για την πατρίδα, ακόμα και κάποιες ρατσιστικές συμπεριφορές προς αυτούς, χωρίς όμως να πάρουν μεγάλη έκταση (τουλάχιστον όσο αφόρα την συγκεκριμένη εθνικότητα). Κάποιοι γύρισαν πίσω ή εγκαταστάθηκαν σε άλλες χώρες. Κάποιοι όμως έμειναν και συνεχίζουν να μένουν ακόμα και στις μέρες μας. Ο αριθμός των Πολωνών μεταναστών στην Ελλάδα γνώρισε πολλές αυξομειώσεις κατά το πέρας των χρόνων, χωρίς να μπορέσει να μιλήσει κανένας με απόλυτους αριθμούς παρά μόνο να κάνει κάποιες υποθέσεις αφού μέχρι το 1998 οι πλειοψηφία αυτών ήταν παράνομη στη χώρα και πολλοί από αυτούς συνεχίζουν να είναι ακόμα.

Στον μέσο όρο ηλικίας τα τελευταία χρόνια κυριαρχούν οι μεσήλικες άλλα μεγάλο ποσοστό συγκεντρώνουν και τα μικρά παιδιά γεγονός που δηλώνει ότι οι πρώτες γενιές Πολωνών μεταναστών έκαναν οικογένεια και στη χώρα μας, όντας αποφασισμένοι να μείνουν εδώ μόνιμα. Και παρόλα τα προβλήματα πού αντιμετωπίζουν τα τελευταία χρόνια σαν απόρροια της καπιταλιστικής κρίσης, η πλειοψηφία δεν σκέφτεται, τουλάχιστον για την ώρα, να γυρίσει πίσω μόνιμα στην Πολωνία(αυτό ισχύει για όλους τους Πολωνούς μετανάστες της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Τα πρόσωπα που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, το οποίο συντάχθηκε για την παρούσα εργασία ήταν στην πλειοψηφία τους μικρομαγαζάτορες που βρίσκονται χρόνια στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τις απαντήσεις τους δεν διαφέρουν και πολύ σε σχέση με τους υπόλοιπους Πολωνούς μετανάστες, αλλά σε μερικές κατηγορίες (εκτός του επαγγέλματός τους) διαφοροποιούνται. Για παράδειγμα ο μέσος όρος ηλικίας τους ήταν ελάχιστα υψηλότερος από το γενικό μέσο όρο ηλικίας των ομοεθνών τους που ζουν στην

Ελλάδα. Λογικό εφόσον οι ίδιοι είναι άτομα που ζουν χρόνια στην Ελλάδα. Είναι στην πλειοψηφία τους νόμιμοι και έχουν μάλιστα οι περισσότεροι Ελληνική υπηκοότητα. Επίσης οι περισσότεροι από αυτούς είναι και ασφαλισμένοι σε κάποιο ταμείο.

Γενικά το συγκεκριμένο κομμάτι των Πολωνών μεταναστών λόγω και παλαιότητας απολαμβάνουν κάποια «προνόμια», έναντι νέων ρευμάτων Πολωνών μεταναστών. Ειδικά σε μια εποχή που μόλις είχαν ξεκινήσει οι παλινορθώσεις στις χώρες του υπαρκτού Σοσιαλισμού και οι δυτικές κυβερνήσεις διευκόλυναν και για πολιτικούς λόγους τις εγκαταστάσεις αυτών των ομάδων και ειδικά των ομογενών(και πολλοί τέτοιοι ήρθαν από την Πολωνία). Φυσικά αυτό δεν σημαίνει πως όλα τους τα προβλήματα είναι λυμένα και ότι στην αρχή δεν αντιμετώπισαν προβλήματα που αντιμετώπισαν τα νέα ρεύματα. Όπως όλος ο πληθυσμός της Ελλάδας, τη στιγμή που γράφεται η παρούσα μελέτη, αντιμετωπίζει τραγικές δυσκολίες έτσι και οι μετανάστες αντιμετωπίζουν τις ίδιες και πολλές φορές χειρότερες.

Τέλος αξίζει να αναφερθεί πως η παρούσα εργασία γράφτηκε εν μέσω κρίσης και ενδεχομένως πολλά πράγματα από τα παραπάνω που αναφέρει στις σελίδες της (κλασσικό παράδειγμα τα εργασιακά), αλλάξουν ριζικά και δυστυχώς από ότι φαίνεται εις βάρος αυτών των ανθρώπων. Πράγματα πού δεν τα βίωσαν σε μεγάλο βαθμό αυτοί οι άνθρωποι (όπως ο ρατσισμός) ίσως να τα βιώσουν. Ειδικά μελλοντικές επιτόπιες έρευνες ακόμα και στους ίδιους ανθρώπους ίσως δώσουν και διαφορετικά συμπεράσματα για τη ζωή τους τουλάχιστον από εδώ και πέρα.

ΠΗΓΕΣ

ΒΙΒΛΙΟ

- Αγοραστάκης Μ. , Κοτζαμάνης Β. , Πηλείδης Α. , Σταθάκης Δ.(2006), *Οι αλλοδαποί στην Ελλάδα,* (Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας)

- Αμίτσης Γ. , Λαζαρίδη Ι.(επιμ.)(2001), *Νομικές και κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα*, (Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗ)

- Βαίου Ν. , Χατζημιχάλης Κ.(1997), *Με τη ραπτομηχανή στην κουζίνα και τους Πολωνούς στους αγρούς*, (Αθήνα: ΕΞΑΝΤΑΣ),

- Δαμανάκης Μ.(1993), *Μετανάστευση και εκπαίδευση*, (ΑΘΗΝΑ: Gutenberg)

- Ιωσιφίδης Θ. , Σπυριδάκης Μ.(2006) ,*Ποιοτική κοινωνική έρευνα, (*Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ)

- Καβουνίδη Τ.(2002), *Το ελληνικό πρόγραμμα νομιμοποίησης του 2008*, (Θεσσαλονίκη: ΣΑΚΚΟΥΛΑ),

- Καβουνίδη Τ.(2003), Έρευνα *για την οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών*,
- (Αθήνα: Παρατηρητήριο απασχόλησης ερευνητική πληροφορική Α.Ε)

- Καβουνίδη Τ. , Καρύδης Β. , Νικολακοπούλου-Στεφάνου Η. , Στυλιανούδη Λ. , (επιμ.), *Μετανάστευση στην Ελλάδα* Τόμος Α, (Αθήνα: ΙΜΕΠΟ)

- Καβουνίδη Τ. , Καρύδης Β. , Νικολακοπούλου-Στεφάνου Η. , Στυλιανούδη Λ. , (επιμ.), *Μετανάστευση στην Ελλάδα* Τόμος Β, (Αθήνα: ΙΜΕΠΟ)

- Κασιμάτη Κ.(επιμ.)(2003), *Πολιτικές μετανάστευσης και στρατηγικές ένταξης-Η περίπτωση των Αλβανών και Πολωνών μεταναστών* , (Αθήνα: Gutenberg)

- Κόντης Α.(επιμ.)(2009), *Ζητήματα κοινωνικής ένταξης μεταναστών*,(Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗ)

- Κόντης Α. , Τσαρδανίδης Χ.(επιμ.)(2005), Διεθνής Πολιτική Οικονομία: *Θεωρία, δομή και προκλήσεις της παγκόσμιας οικονομίας*, (Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗ)

- Κρητικός Γ.(2007), *Έθνος και χώρος* (Αθήνα: ΜΑΙΤΕΧΜΙΟ)

- Κυριαζή Ν.(2009) ,*Η κοινωνιολογική έρευνα,* (Αθήνα: Ελληνικά γράμματα)

- Λιανός Θ.Π.(2003), *Σύγχρονη μετανάστευση στην Ελλάδα: Οικονομική διερεύνηση,* (Αθήνα: Κέντρο προγραμματισμού και οικονομικών Ερευνών)

- Μαλούτας Θ.(επιμ.)(2009), *Κοινωνική Γεωγραφία των πόλεων*, (Αθήνα: Σαββάλας)

- Μαρβάκης Α. , Παρσάνογλου Δ. , Παύλου Μ.(επιμ.)(2001), *Μετανάστες στην Ελλάδα*, (Αθήνα: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ),

- Μαρούκης Θ. , Τριανταφυλλίδου Α.(επιμ.)(2010), *Η μετανάστευση του 21ου αιώνα*, (Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ)

- Ναξάκης Χ. , Χλέτσος Μ.(επιμ.)(2001), *Μετανάστες και μετανάστευση Ατομικές πολιτικές και κοινωνικές πτυχές* (Αθήνα: Πατάκη)

- Παπαγιανοπούλου Μ. Χ.(επιμ.)(2007), *Η γυναικεία μετανάστευση στην Ελλάδα: Τα ευρήματα της Πανελλήνιας Έρευνας του Κ.Ε.Θ.Ι*, (Αθήνα: ΚΕΘΙ)

❖ Τζαννόνε-Τζώρτζη Κ. , Javeau C.(επιμ.)(1996), *Η έρευνα με ερωτηματολόγιο*, (Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δάρδανος)

❖ Fisman J.R.(1972), *Revolution and tradition in people's Poland, education and socialization,* (USA:PRINCETON UNIVERSITY PRESS)

ΑΡΘΡΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

o Εφημερίδα της κυβέρνησης, 24/3/2010

o Καθημερινή, 09-03-2003

o Ριζοσπάστης, 13/10/2007

o Ριζοσπάστης, 25/11/12

ΤΕΥΧΗ

✓ Κασιμάτη Κ.(2009), «Η χώρα προέλευσης των μεταναστριών και η κοινωνική τους ένταξη στην Ελλάδα», *Κοινωνική συνοχή και ανάπτυξη,* Τόμος 4, Τεύχος 1

✓ Σαριγιάννης Γ.(2007), «Πόλεις μέσα στην πόλη-Η Αθήνα των μειονοτήτων», *Διάπλους*, Τόμος 18

✓ Τμήμα Παιδείας και Έρευνας της ΚΕ του ΚΚΕ(2010), «Η εκπαίδευση των παιδιών των μεταναστών, οι θέσεις του ΚΚΕ», *ΚΟΜΕΠ*, Τεύχος 3

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- Καζαλότι Ε.(2010), «Φεύγουν και οι μετανάστες»,
  Σωτήρχου Ι.(2009), «Η ταυτότητα των μεταναστών»,
  Στο επίσημο site της εφημερίδας "Ελευθεροτυπία", www.enet.gr

- Καραϊσκάκη Τ.(2007), «Ο χάρτης των μεταναστών στην Αθήνα»,
  Φωτιάδη Ι.(2010), «Τι διαβάζουν οι μετανάστες»,
  Στο επίσημο site της εφημερίδας "Καθημερινή", http://news.kathimerini.gr

- Λίλα Μ.(2008), «Η πολυεθνική της νυχτερινής διασκέδασης» ,
  Στο επίσημο site της εφημερίδας "Τα Νέα", www.tanea.gr

- Μαρούφωφ Μ.(2009), «Πολωνική μετανάστευση στην Ελλάδα-έρευνα»,
  Στο επίσημο site του Ελληνικού Ιδρύματος Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής πολιτικής(ΕΛΙΑΜΕΠ), http://www.eliamep.gr/

- Μπένος Γ.(2003), «Η σημασία της μετανάστευσης»,
  Στο επίσημο site της "Παγκόσμιας κοινότητας Ελλήνων του εξωτερικού",
  http://www.apodimos.com

- Νικολάου Γ.(2011), «Η ταυτότητα των μεταναστών»,
  Στο site που δημοσιεύονται διάφορα άρθρα με κοινωνικό κυρίως ενδιαφέρον,
  http://eagainst.com

- Πουλίδου Χ.(2009), «Οι Πολωνοί μετανάστες επιμένουν»,
  Στο επίσημο site της εφημερίδας "Αυγή", www.avgi.gr

- Χεκίμογλου Α.(2009), «Πάνω από 2009 μετανάστες η Ελλάδα»,

- Στο επίσημο site της εφημερίδας “Το Βήμα”, www.tovima.gr

- Baldwin-Edwards M. , *Η ένταξη των μεταναστών στην Αθήνα: Δείκτες ανάπτυξης και στατιστικές μέθοδοι μέτρησης.*
- Στο επίσημο site του Μεσογειακού παρατηρητηρίου μετανάστευσης: www.mmo.gr

- Ηλεκτρονική εφημερίδα, στο site www.iefimerida.gr

- Το ειδησεογραφικό portal του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας: www.902.gr

- Το επίσημο site της Πολωνικής πρεσβείας στην Αθήνα: http://athens.mfa.gov.pl/

- Το επίσημο site της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος(ΕΣΥΕ), http://www.statistics.gr

- Δικτυακός τόπος που περιέχει Γνωμικά και Αποφθέγματα, http://www.gnomikologikon.gr/

- Το Ινστιτούτο εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος(ΓΣΕΕ), στο site www.inegsee.gr

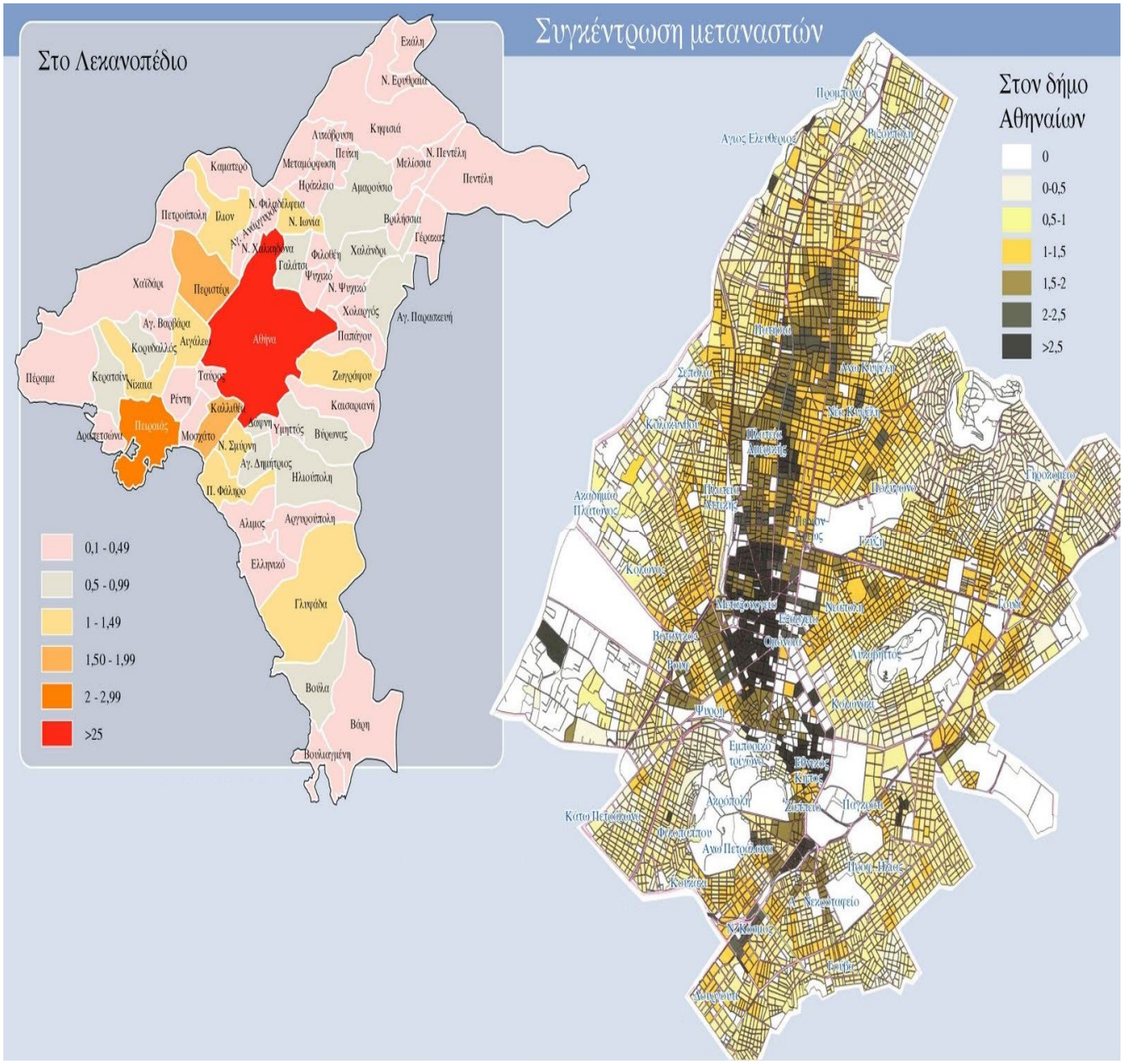
- Site με αποσπάσματα από σημειώσεις και βιβλία που σχετίζονται με την ανθρωπογεωγραφία: http://walk2geographies.wordpress.com/

- Το επίσημο site πληροφοριών για την Ευρωπαϊκή Ένωση: http://europa.eu/index_el.htm

- Τουριστικό site με πληροφορίες για διάφορες χώρες όπως και η Πολωνία: http://www.budapest-tours.gr/

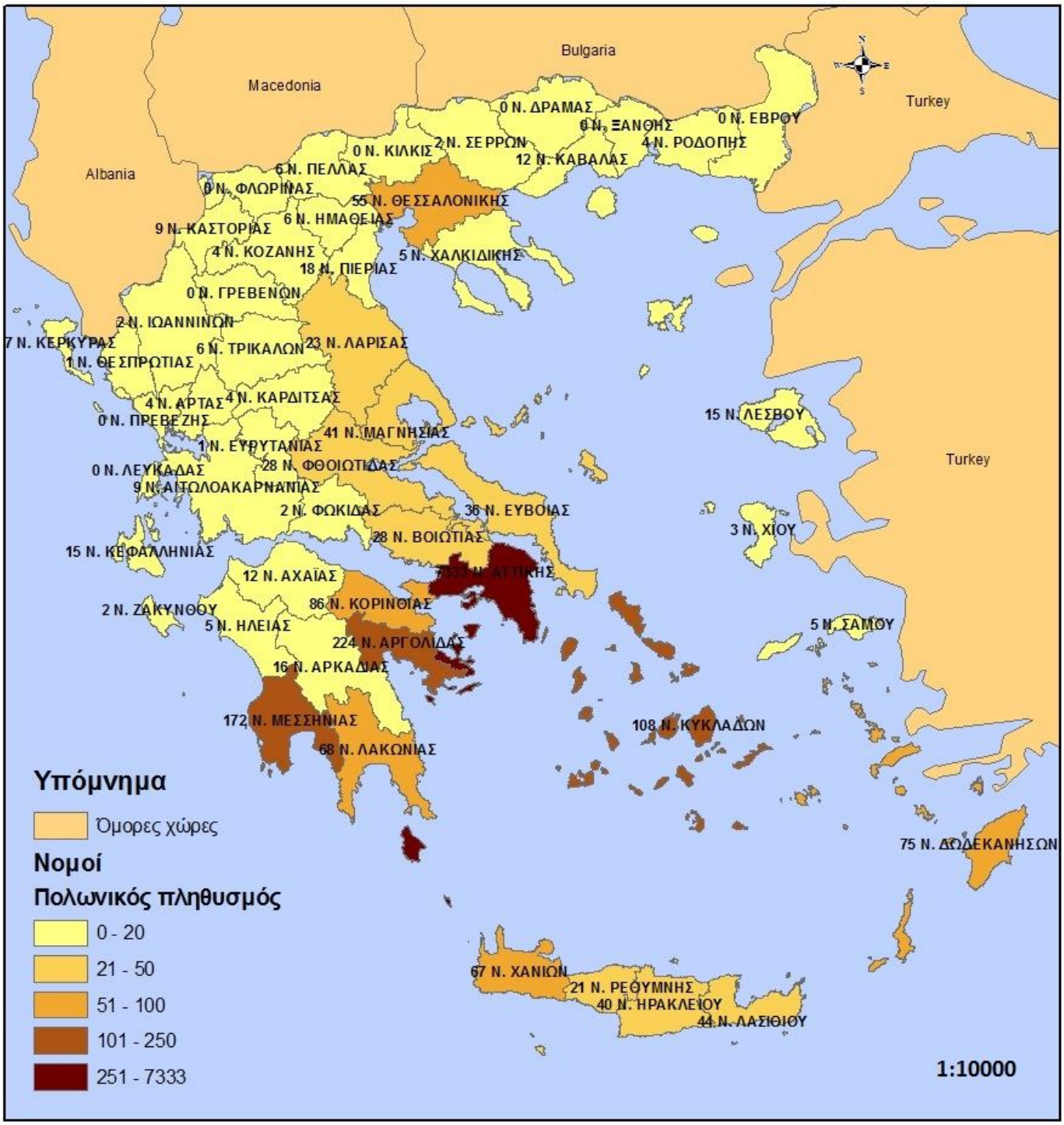
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΧΑΡΤΗΣ 1

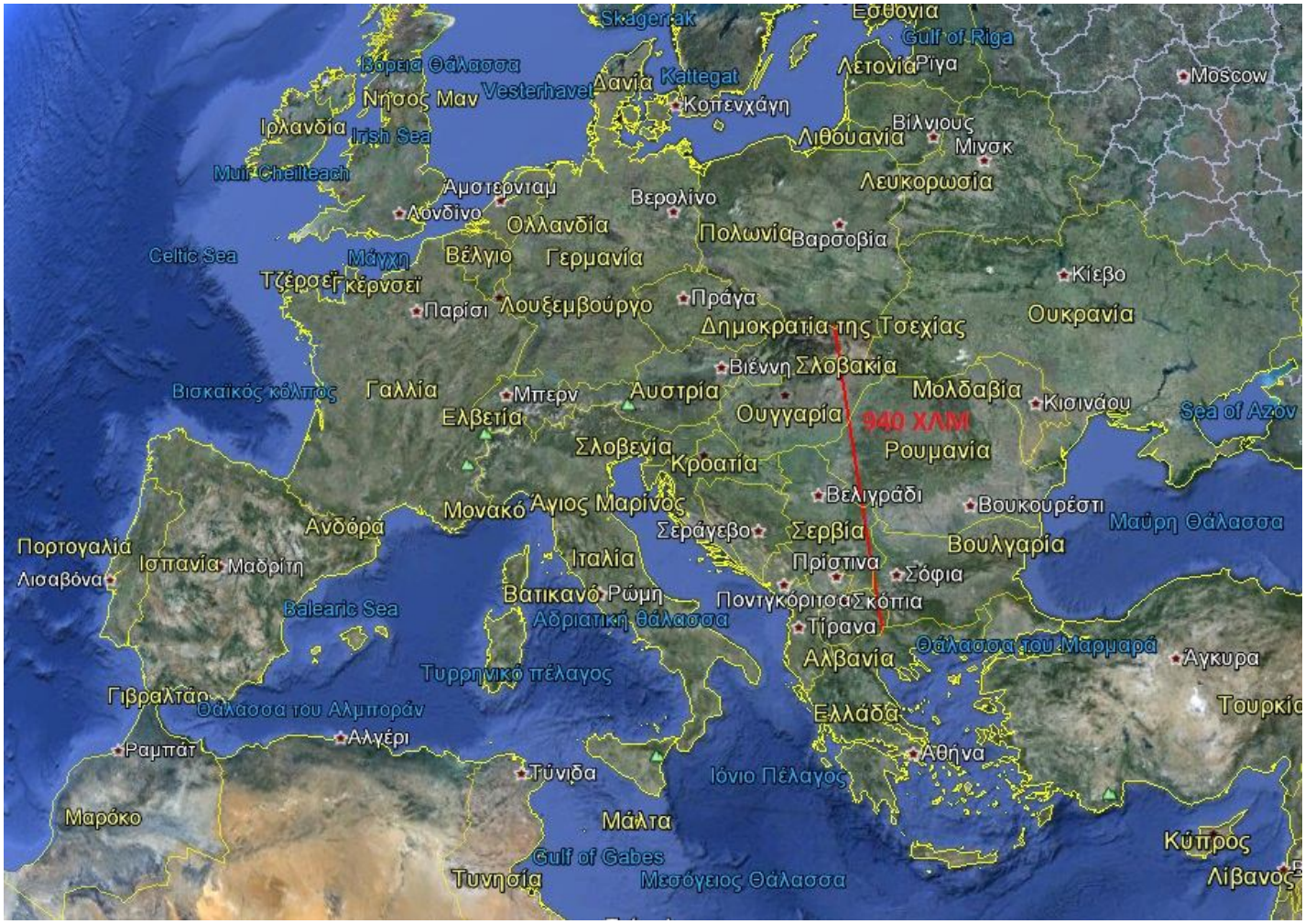
Πηγή χάρτη: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_2_10/06/2007_229955

ΧΑΡΤΗΣ 2

Πηγή χάρτη: Ιδία επεξεργασία στο πρόγραμμα ArcMap

ΧΑΡΤΗΣ 3

Πηγή χάρτη: www.google-earth.com

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1)Φύλλο:

α. Άνδρας β. Γυναίκα

2)Ηλικία:

α. Μέχρι 25 β. 26-35 γ. 36-45 δ. 46-55 ε. 56-65 ζ. 65 και άνω

3)Έχετε τελειώσει;

α. Δημοτικό β. Γυμνάσιο γ. Λύκειο δ. Πανεπιστήμιο

ε. Άλλο ζ. Τίποτα από τα παραπάνω

4)Πότε εγκατασταθήκατε στην Ελλάδα;

α. πριν το 1980 β. 1980-1989 γ. 1990-2000 δ. 2000 και μετά

5)Περιοχή κατοικίας στην Αθήνα;

_____

6)Πού βρίσκεται η οικογένειά σας;

α. Ελλάδα β. Πολωνία

7)Έχετε προσαρμοστεί στην Ελλάδα:

α. Πάρα πολύ β. Πολύ γ. Μέτρια δ. Λίγο ε. Καθόλου

στ. δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

8)Γιατί πήρατε την απόφαση να μεταναστεύσετε;

_____

9)Για πιο λόγο επιλέξατε την Ελλάδα ως τόπο διαμονής;

α. Επειδή ήταν χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

β. Επειδή είχατε γνωστούς εδώ

γ. Επειδή είχατε ακούσει καλά λόγια για την Ελλάδα

δ. Την επιλέξατε σαν πρώτο σταθμό με σκοπό να πάτε ύστερα σε άλλη χώρα

ε. Άλλο (και ποιο) _____

βαθμολογείστε με μεγαλύτερο το 1

10)Με τι επάγγελμα ασχολείστε εδώ;

_____

11)Πώς αξιολογείτε τις συνθήκες εργασίας σας εδώ;

α. Πολύ καλές β. Καλές γ. Μέτριες δ. Κακές ε. Πολύ κακές

στ. δεν γνωρίζω/δεν απαντώ

12)Είστε ασφαλισμένοι σε κάποιο ταμείο;

α. Ναι β. Όχι

13)Έχετε ελληνική υπηκοότητα;

α. Ναι β. Όχι

14)Αν όχι θα την θέλατε;

α. Ναι β. Όχι

15)Κάνετε παρέα με Έλληνες;

α. Ναι β. Όχι

16)Θα παντρεύατε το παιδί σας με Έλληνα;

α. Ναι β. Όχι

17)Τι σας λείπει περισσότερο από την πατρίδα σας;

α. Τοπίο-Γειτονιά

β. Κουζίνα-Φαγητό

γ. Οικογένεια

δ. Φίλοι

ε. Τίποτα

στ. Άλλο(και ποιο)_____

βαθμολογείστε με μεγαλύτερο το 1

18)Όταν ήρθατε για 1η φορά στην Ελλάδα τι θα θέλατε να είχατε;

α. εργασία

β. σχολείο εκμάθησης ελληνικών

γ. αγαπημένα μου πρόσωπα από την Πολωνία

δ. καλύτερη συμπεριφορά από τους ντόπιους

ε. Άλλο(και ποιο)_____

βαθμολογείστε με μεγαλύτερο το 1

19)Ήρθατε με σκοπό να μείνετε μόνιμα;

α. Ναι β. Όχι

20)<u>Τώρα</u> έχετε ποτέ σκοπό να γυρίσετε πίσω μόνιμα;

α. Ναι β. Όχι

21)Έχετε μετανιώσει για την επιλογή σας να μεταναστεύσετε;

α. Ναι β. Όχι

22)Αν όχι, θα ξανά-επιλέγατε Ελλάδα σαν τόπο διαμονής;

α. Ναι β. Όχι